

PAKELIUI Į TĖVYSTĘ:
PRAKTINĖ PATIRTIS ĮGYVENDINANT GLOBĖJŲ
IR ĮTĖVIŲ RENGIMO PROGRAMĄ

TURINYS

I. MOKYTOJŲ PASTEBĖJIMAI

Globėjų ir įtėvių mokymo programos PRIDE naudingumas, <i>Diana Deveikienė</i>	4
Noriu geros šeimos, <i>Daiva Matulevičiūtė</i>	12
Patyrimas apie darbą su įtėviais ir globėjais, <i>Almira Didžiokienė</i>	14
Pastebėjimai iš įtėvių ir globėjų mokymo proceso, <i>Zigmas Giedrimas</i>	18

II. SPECIALISTŲ MINTYS

Įvaikinimas ir globa Lietuvoje – SOCIALINĖ MADA, <i>Alina Šimkevičiūtė</i>	22
Bendravimas šeimoje ir vaiko poreikiai, <i>Aurelija Lingienė</i>	26

III. BŪSIMŲ IR ESAMŲ ĮTĖVIŲ IR GLOBĖJŲ PATIRTIS

Aš – Mama, <i>Eglė Dunauskienė</i>	30
Kelias įvaikinimo link, <i>Beata Matačiūnienė</i>	31
Tėvystės vaidmens link, <i>vardas neskelbiamas</i>	34
Aš esu globėja, <i>Andželika Bogočiūnienė</i>	36

III. MES REIKALINGI VIENI KITIEMS

Bausti negalima pasigailėti, arba mintys po seminarų Daugirdiškėse, <i>Daiva Chadusevičienė</i>	39
Kitoks patyrimas, <i>Zigmas Giedrimas</i>	44

IV. PASAKOS

V. SVARBU

Atmintinė būsimiems įtėviams, globėjams ir mokytojams	63
---	----

IŽANGA

Įvaikinimas – tai šeimos suteikimas vaikui, kurio biologiniai tėvai dėl įvairių priežasčių nenori ar negali juo rūpintis. Tai visą gyvenimą trunkantis procesas tiems, kurie jame dalyvauja. Jis prasideda tada, kai atsiranda tėvų globos netekęs vaikas, kuriam reikalinga šeima. Tokia šeima ieškoma ir surandama, po to atliekamos teisinės procedūros. Teismo priimtu sprendimu įvaikinti vaiką įvaikinimas nesibaigia. Tai tik vieno labai svarbaus etapo pabaiga.

Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos tikslas – surasti vaikui šeimą, o ne šeimai ieškoti vaiko. Ji organizuoja ir vykdo visas jai paskirtas funkcijas taip, kad įvaikinimas būtų sėkmingas, t. y. pirmojo įvaikinimo proceso etapo, kuriame dalyvauja ir tarnyba, sėkmė nulemia įvaikinto vaiko ir tėvių tolesnį gyvenimą, jo kokybę. Vaikas atsiduria pastovioje, saugioje aplinkoje, juo rūpinasi mylinti šeima. Tuo pačiu tėviai patenkina tėvystės jausmus, dalijasi meile ir šiluma su tėvų globos netekusiu vaiku.

Įvaikinimo tikslas – apsaugoti būtent tokio vaiko interesus. Jis turi užtikrinti mažylio teisę augti šeimoje ir teisėtai prie jos priklausyti. Įvaikintiems vaikams reikia padėti, jie turi būti suaugusiųjų priimti tokie, kokie yra, ir suprasti. Kiekvienas vaikas šeimai gali duoti sparnus. Bet mes, suaugusieji, visų pirma turime suteikti mažyliui išskirtinę teisę – ateiti į šeimą ir būti jos visaverčiu nariu.

Būsimiesiems globėjams ir tėviams pirmiausia noriu palinkėti tikėti tuo, ką jie daro, taip pat sėkmės auginant vaikus ir augant patiems. Viskas išsprendžiama, reikia tik ryžto, šiek tiek pastangų, drąsos nenusivilti ir nuoširdaus noro padėti vaikams, o kartu ir sau.

*Odeta Tarvydienė,
Valstybės vaiko teisių apsaugos ir
įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos
ir darbo ministerijos direktorė*

MOKYTOJŲ PASTEBĖJIMAI

GLOBALŲ IR ĮTĖVIŲ MOKYMO PROGRAMOS PRIDE NAUDINGUMAS

Tėvų globos netekusių vaikų globa šeimose Lietuvoje kol kas nėra pakankama labiausiai paplitusios stacionariosios globos alternatyva. Globėjų pasiūla labai maža – atsiradus globos poreikiui, savivaldybių specialistai sunkiai randa, o dažniausiai apskritai neranda, asmenų, norinčių globoti vaikus. Globėjų fondo, susiformavusio kai kuriose Europos šalyse, galima sakyti, nėra. Kaip rodo praktika, globėjais dažniausiai tampa tik artimi giminaičiai (seneliai, broliai, seserys, tetos ir pan.).

Iš globos įstaigų paimti vaikai neretai vėl į jas grįžta. Tai susiję su nepakankama globos kokybe globėjų šeimose: daugiausia vaikus globoti imasi senyvi asmenys (giminaičiai), ne visada galintys užtikrinti visaverčio ugdymo sąlygas, nes dauguma jų patys gauna mažas pajamas, turi žemą išsilavinimą, dažnai dalis globos pinigų tenka bendriesiems šeimos poreikiams tenkinti. Dalis globotinių į globos įstaigą grįžta dėl santykių nesuderinamumo, dėl globėjų nepasitikėjimo savo jėgomis ir globotiniu, negebėjimo jam padėti įveikti paauglystės krizę, dėl nesusiformavusio prieraišumo.

Norint padėti globėjams ir globotiniams Lietuvoje pradėtas diegti kol kas vienas iš kokybiškos globos organizavimo metodų – globėjų (rūpintojų) ir įtėvių rengimo programa PRIDE (Parents Resources for Information, Development and Education). Tai žinių ir pagalbos šaltinis ketinantiems įvaikinti ar globoti vaikus, kuriame sukaupta JAV, Olandijos, Vengrijos, Skandinavijos ir kitų pasaulio šalių praktikų bei teoretikų kelių dešimtmečių patirtis.

Ši programa sukurta siekiant pagerinti paslaugų, teikiamų globojančioms šeimoms, kokybę. Tai koma standartizuota, suderinta sistema, padedanti atrinkti, įvertinti ir rengti šeimas, joms nuolat teikiama profesionali pagalba.

GLOBALOS SITUACIJA LIETUVOJE

Vaiko globa visada buvo ir yra jautri bei aktuali mūsų šalies problema. Pastarieji permainingi metai, socialinės, ekonominės sritys naujovės, nedarbas, smunkantis gyvenimo lygis labiausiai paveikė tas šeimas, kurioms per sunku eiti sparčiu pasikeitimų tempu. (PRIDE mokytojo knyga)

Priežastis, kodėl vaikas atsiduria valstybinėse ir savivaldybių įsteigtose globos įstaigose, yra ta, kad mūsų šalyje dar nėra pakankamai socialinių paslaugų vaikui ir šeimai. Neretai vaiko globa institucijoje tampa ne laikina jo priežiūros forma, sudarančia galimybes užtikrinti saugias, sveikas ir tinkamas sąlygas augti ir vystytis, kol bus išspręstas grąžinimo į biologinę šeimą ar globos šeimoje klausimas, o ilgalaikiais namais.

Esama atvejų, kai globėjai atsisako globoti vaikus. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos užsakymu atliktas tyrimas „Šeimose gyvenančių vaikų globos įvertinimas“ (2007) parodė, kad taip nutinka dėl to, jog globėjai turi sunkumų bendraujant su globotiniais, jiems trūksta įgūdžių ir žinių. Be abejo, įtakos turi ir paslaugų sistemos, kuri galėtų suteikti pagalbą globėjui ir jo šeimai, trūkumas. Todėl PRIDE programos mokymai yra būtini. Pastaruoju metu mūsų šalyje sparčiai vystosi būsimų globėjų parengimo organizavimas, tačiau vis dar stokojama paslaugų globojančioms šeimoms, kurios susiduria su įvairiomis problemomis, todėl vis dar didelis skaičius vaikų yra globojamas ne šeimose.

Pastaruoju metu mūsų šalyje sparčiai rengiami būsimi globėjai, tačiau vis dar trūksta paslaugų su problemomis susiduriančioms globojančioms šeimoms, todėl vis dar daug vaikų globojami ne šeimose.

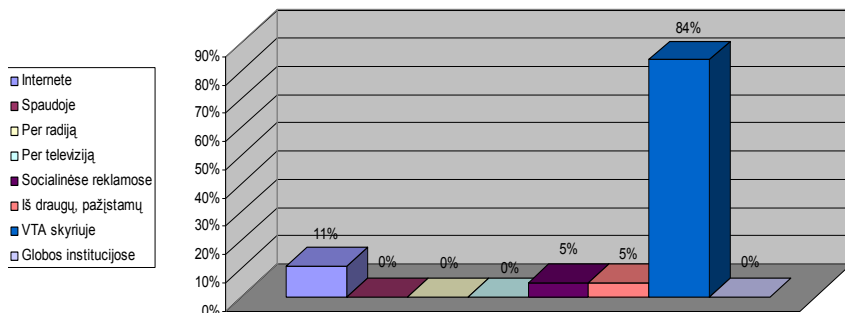
GLOBĖJŲ IR ĮTĖVIŲ MOKYMO PROGRAMOS PRIDE NAUDINGUMO ANALIZĖ

Utenos vaikų socialinės paramos ir ugdymo centre globėjų ir įtėvių mokymai pagal programą PRIDE vykdomi nuo 2007 metų. Svarbu sužinoti, ar ši programa naudinga globėjams.

Siekiant išsiaiškinti mokymo programos PRIDE naudą, Utenos vaikų socialinės paramos ir ugdymo centre buvo atliktas tyrimas ir apklausti mokymų pagal programą PRIDE dalyviai.

Organizuojant globėjų mokymus, svarbu žinoti, **iš kur globėjai sužino apie globėjų mokymus** (žr. 1 pav.). Iš gautų rezultatų matyti, kad 84 % globėjų apie vykstančius mokymus sužinojo Vaikų teisių apsaugos skyriuje. 11 % jų informacijos rado internete ir 10 % apie mokymus sužinojo iš socialinių reklamų bei draugų ar pažįstamų. Šiuo metu globėjų rengimo mokymai pagal programą PRIDE yra privalomi, todėl dauguma apie mokymus ir sužinojo Vaikų teisių apsaugos skyriuje.

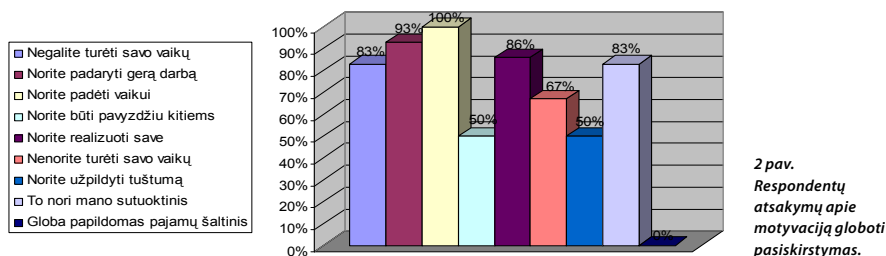
Galima daryti prielaidą, kad nedaug globoti norinčių žmonių patys ieško naudingos informacijos. Todėl būtų naudinga socialinių paslaugų institucijose globoti besiruošiantiems žmonėms skleisti tokią informaciją. Ji padėtų pritraukti daugiau žmonių susidomėti globa.

1 pav. Respondentų atsakymų apie tai, iš kur sužinojo apie PRIDE mokymus, pasiskirstymas.

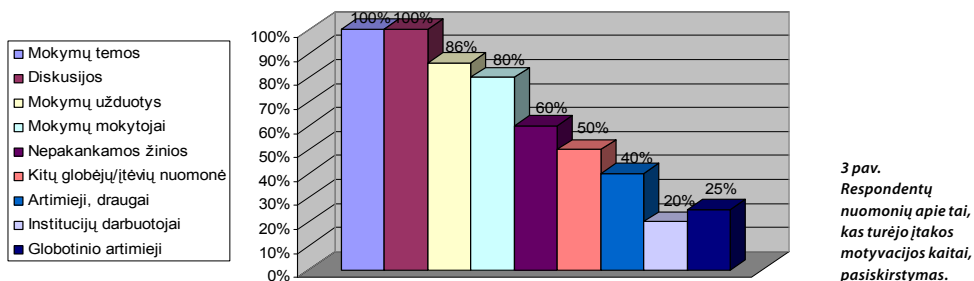
VYKDANT GLOBĖJŲ MOKYMUS SVARBU IŠSIAIŠKINTI GLOBĖJAMS NORINČIŲJŲ TAPTI MOTYVACIJĄ

Antroje lentelėje pateikiamos **priežastys, lėmusios apsisprendimą globoti** (žr. 2 pav.). Buvo galima nurodyti kelis tinkamus variantus. Visi kaip vieną iš priežasčių nurodė, kad nori padėti vaikui, 93 % – padaryti gerą darbą, 86 % – realizuoti save, 83 % respondentų negali turėti savo vaikų bei nurodė, kad globoti nori jų sutuoktinis, 67 % nenori turėti savo vaikų. 50 % nurodė, kad nori būti geras pavyzdys bei užpildyti tuštumą. Išanalizavus rezultatus galima teigti, kad pirmiausia būsimi globėjai nori padaryti gera vaikui, tik po to pateikiami motyvai, susiję su respondentų asmeninėmis priežastimis. Todėl galima daryti išvadą, kad globos siekiama nesavanaudiškais tikslais.

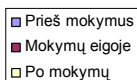
Analizuojant, **ar mokymų metu keitėsi motyvacija dėl globos, ar jų pabaigoje paaiškėjo, kad daugiau nei pusė jų (53 %) atsakė teigiamai**. Vadinas, mokymai daro gana didelę įtaką respondentų nuomonei, padeda jiems labiau suprasti savo norus, siekius ir tvirtai ryžtis globai.

Išnagrinėjus rezultatus apie tai, **kas turėjo įtakos globėjams, kad jų motyvacija pasikeistų** (žr. 3 pav.), verta atkreipti dėmesį į mokymų temas ir diskusijas (100 %), užduotis (86 %) ir mokytojus (80 %). Šie rezultatai rodo, kad mokymai pagal PRIDE programą yra reikalingi bei naudingi, mat žmonės galėjo išsklaidyti iškilusias abejones, įsitikino, jog yra tinkami bei pakankamai pasiruošę globai arba dar ne. Tačiau nemažai įtakos turėjo ir nepakankamos žinios (60 %), kitų globėjų/itėvių nuomonė (50 %), artimieji ar draugai (40 %). Nepakankamas žinias kompensuoti jie galėjo mokymų metu iš mokymo medžiagos, konsultuodamiesi su mokytojais ar bendraudami su kitais globėjais. Mažiausiai globėjų nuomonę veikė institucijų darbuotojai (20 %) bei globotinio artimieji (25 %). Tai galima paaiškinti tuo, kad greičiausiai būsimi globėjai mažai bendravo su įvairių institucijų darbuotojais ar globotinio tėvais, seneliais, broliais, seserimis ir kitais giminaičiais.

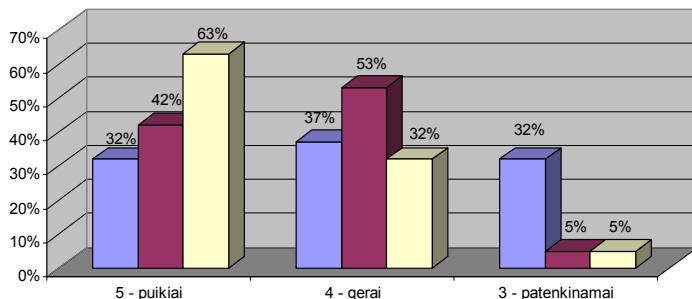

Analizuojant respondentų atsakymus **apie savo pasirengimą globoti**, paaiškėjo, kad dauguma prieš mokymus jį vertino puikiai (42 %) arba gerai (53 %). Tik 5 % respondentų mažiau pasitikėjo savo jėgomis.

Tačiau **respondentų savęs kaip globėjo vertinimas prieš mokymus, mokymų metu ir po mokymų** kito (žr. 4 pav.). 32 % jų, prieš mokymus save vertinę tik vidutiniškai, jau mokymų metu save vertino gerai (53 %). O po mokymų daugiau nei pusė (63 %) save įvertino puikiai. Vadinas, galima teigti, kad mokymai turi teigiamą poveikį globėjams, padeda įgyti pasitikėjimo savo jėgomis, suteikia reikalingų žinių. Taigi globėjai, labiau pasitikėdami savimi ir savo gebėjimais spręsti iškilusius sunkumus, galės užtikrinti geresnę vaiko globą.

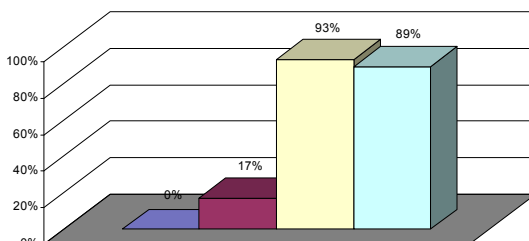
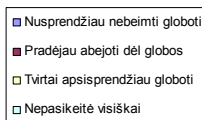

4 pav.
Respondentų nuomonių vertinant save kaip globėją prieš mokymus, mokymų metu ir po mokymų pasiskirstymas.

Tyrimo metu buvo siekiama sužinoti, **kokios įtakos respondentų nuomonei apie globą turėjo mokymai** (žr. 5 pav.). Buvo galima rinktis kelis atsakymų variantus, todėl gauti rezultatai rodo, kad apie 90 % respondentų nuomonė nekito visai arba tik dar tvirtiau buvo apsispręsta globoti. Galima daryti prielaidą, kad tokia įtaka padaryta tiems respondentams, kurie ir taip jau buvo gana tvirtai nusprendę globoti, tik dar trūko šiek tiek paskatinimo, žinių ar tam tikrų įgūdžių, kurių per mokymus jie įgijo. Kadangi daugeliu atveju globėjai yra giminaičiai, galima daryti išvadą, kad jų nuomonė dėl globos nekito, nes jie neturi kitokio pasirinkimo – mokymai yra privalomi. 17 % jų pradėjo abejoti, ar nori globoti. Galima iškelti prielaidą, kad tarp abejojančiųjų yra ir tie respondentai, kurie teigė, kad jų nuomonė nekito, tačiau jie, kaip globotinio giminaičiai, negali atsisakyti globoti. Nėra blogai, jei mokymų dalyviai pradėjo abejoti dėl globos – globėjų rengimo programa PRIDE ir skirta tam, kad žmogus apsispręstų ir priimtų teisingą sprendimą. Juk nuo to priklauso vaiko ateitis, jausmai, patyrimas, tolesnė jo raida. Iš naujo ir net kelis kartus išgyventas šeimos netekimas silpnina vaiko gebėjimą prisirišti, normaliai vystytis, bendrauti su aplinka ir netgi kurti normalią savo šeimą.

Apibendrinant galima teigti, kad mokymai teigiamai veikia globėjų savęs vertinimą, nes po jų jie daug geriau įvertino save kaip globėją, o tai turi įtakos jų motyvacijai – gauti rezultatai rodo, kad dauguma respondentų tvirtai nusprendė globoti vaiką.

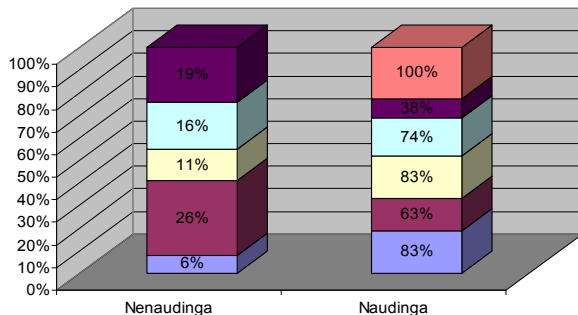
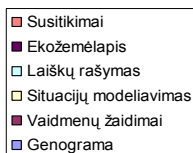
5 pav.
Respondentų atsakymų, kokios įtakos turėjo mokymai jų nuomonei apie globą, pasiskirstymas.

Vykdam mokymus pagal programą PRIDE, svarbu išsiaiškinti jos turinį, todėl globėjų buvo prašoma įvertinti, **kuo per mokymus pateiktos užduotys buvo naudingos** (žr. 1 lentelę). Iš rezultatų matyti tokie pagrindiniai kriterijai: padėjo suprasti ir įsijausti į vaiko situaciją, suteikė naudingos informacijos ir atsakė į iškilius klausimus bei buvo įdomios. Labiausiai suprasti bei įsijausti į vaiko situaciją padėjo pokalbis apie praeitį. Šios užduoties metu buvo aiškinama, kokia svarbi vaikui jo praeitis, kaip ji veikia tolesnę raidą, visavertį gyvenimą, tarpusavio santykius. Tai, kad ši užduotis padėjo respondentams geriau suprasti vaiko jausmus, rodo, jog būsimi globėjai lengviau supras, kodėl vaikui svarbi ir biologinė šeima, kodėl svarbu su ja palaikyti ryšius, jei tai nekenkia globotinio interesams. Genogramos užduotis dalyviams buvo įdomi, jie išmoko, kaip vaikui priimtinu būdu ieškoti informacijos apie jo praeitį, parodydami, kad jiems globotinis yra svarbus su savo praeimi, kad ir kokia ji būtų, taip stiprinant vaiko stabilumą šeimoje ir visuomenėje. Užduotis „Kam patikėčiau vaiką“ daugiau nei pusei respondentų atsakė į iškilius klausimus arba suteikė naudingos informacijos. Prieš ją atlikdami dauguma apklaustųjų nelabai susimąstė apie tai, kam galėtų patikėti globotinį bet koku atveju. O mokymų mokytojams buvo svarbu žinoti, kad paimtas globoti vaikas, esant būtinybei, nebūna vėl grąžintas į globos įstaigą.

1 lentelė. Respondentų nuomonių, kuo mokymų užduotys buvo naudingos, pasiskirstymas.

Atsakymo variantas	„Mano planai“	„Gėlės persodinimas“	„Kam patikėčiau vaiką“	Genograma	Sakyti ar nesakyti vaikui apie globą	Pokalbis apie praeitį
Padėjo suprasti, įsijausti į vaiko situaciją	40 %	27 %	20 %	13 %	27 %	73 %
Sužinojau daug naudingos informacijos	20 %	10 %	60 %	40 %	20 %	30 %
Atsakė į man iškilius klausimus	–	17 %	67 %	50 %	50 %	17 %
Buvo įdomios	41 %	35 %	24 %	71 %	18 %	24 %
Patiko, kaip vedė mokytojai	44 %	33 %	11 %	22 %	22 %	11 %
Patiko užduočių pateikimo forma	50 %	36 %	43 %	36 %	7 %	21 %
Niekada nebūčiau pats apie tai susimąstęs	30 %	10 %	40 %	40 %	20 %	20 %

Išanalizavus rezultatus apie tai, **kurios mokymų temos yra naudingos, kurios ne** (žr. 6 pav.), matyti, kad rezultatai pasiskirstė maždaug vienodai. Naudingiausios temos respondentams atrodė „Drausmė“ (100 %), „Ryšys“ (95 %), „Savivertė“ (94 %). Galima daryti išvadą, kad respondentai apie tai žinojo mažiausiai. Visi dalyviai temą apie drausmę įvertino kaip naudingą. Būsimi globėjai bijo, kad nepajėgs sudrausminti vaiko, nežinos, ar bausti jį, ar ne. Tai rodo ir tai, kad dauguma nori imti globoti mažą vaiką, o ne paauglį, nes bijo su paauglyste susijusių sunkumų.

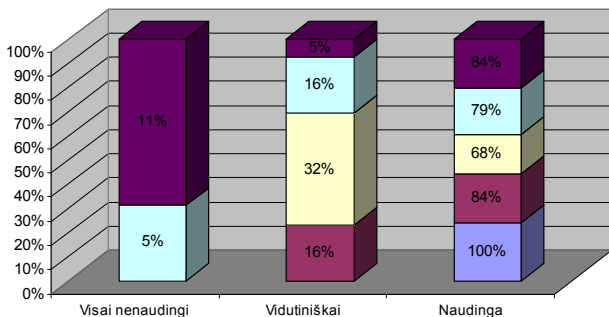
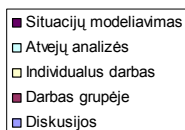

6 pav.
Respondentų nuomonių apie mokymuose naudojamų priemonių naudingumą pasiskirstymas.

Siekiant išsiaiškinti, **ar mokymuose naudojamos priemonės yra naudingos** (žr. 6 pav.), buvo pateiktas klausimas, kuriuo prašoma įvertinti jų naudingumą. Rezultatai rodo, kad daugiau nei pusei respondentų (63–100 %) visos naudotos priemonės buvo naudingos. Galima daryti prielaidą, kad taip pasirinko labiausiai motyvuoti būsimi ar jau esami globėjai, kurie domisi įvairiais globos aspektais, išskylančiais sunkumais, vaiko savijauta kiekvienoje situacijoje ir pan. Įvairialypis domėjimasis globos aspektais leidžia spręsti, kad globėjai, turėdami žinių apie visas išskylančias problemas bei sunkumus ir jų sprendimo būdus, galės vaikui garantuoti geresnę bei sėkmingesnę globą. Visiems respondentams (100 %) labai naudinga priemonė buvo susitikimai, nes jų metu pats dalyvis gali išsikalbėti, paklausti, parodyti, sulaukti atsakymų į savo klausimus.

Išanalizavus rezultatus apie **mokymuose naudojamų metodų naudingumą** (žr. 7 pav.), galima teigti, kad kaip naudingiausias išskirtas diskusijų metodas (100 %). Tačiau buvo naudingi ir kiti metodai: darbas grupėje ir situacijų modeliavimas (84 %), atvejų analizės (79 %), individualus darbas (68 %). Trečdalis respondentų (iki 32 %) metodus įvertino vidutiniškai. Iš rezultatų galima spręsti, kad susitikimai ir diskusijos dalyviams duoda daugiausia naudos. Jie gali kalbėtis, dalytis patirtimi, aiškintis iškilusius klausimus, reflektuoti patirtį. Tai rodo, koks svarbus yra bendravimas bei bendradarbiavimas tarpusavyje ir su socialinių paslaugų institucijomis, jei siekiama geros bei sėkmingos globos, jei norima sulaukti pagalbos bei paramos iš šalies, siekiant užtikrinti gerus tarpusavio santykius su globotiniu, tinkamai spręsti iškilusius sunkumus, padėti vaikui greitai ir sėkmingai prisitaikyti naujoje aplinkoje ir t. t.

Apibendrinant galima teigti, kad dauguma mokymų užduočių, temų, naudojamų priemonių ir metodų respondentams buvo naudingi, informatyvūs, suteikė žinių bei įgūdžių, reikalingų optimaliems sprendimams priimti. Įvertinus neigiamus šio bloko rezultatus, bus galima tobulinti programos įgyvendinimą.

7 pav.
Respondentų nuomonių apie mokymuose naudojamų metodų naudingumą pasiskirstymas.

Išnagrinėjus respondentų nuomones apie tai, **kaip jie vertina pačios programos naudingumą**, gauti tokie rezultatai: 84 % įvertino 5 balais (puikiai) ir 16 % – 4 balais (gerai). Galima daryti išvadą, kad globėjų mokymai pagal PRIDE programą respondentams yra naudingi.

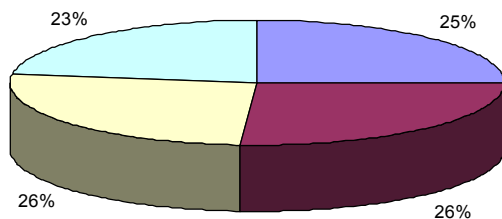
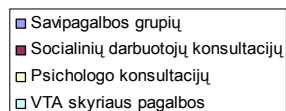
Analizuojant rezultatus apie **mokymų ir susitikimo trukmę** paaiškėjo, kad daugiau nei dešimtadaliui trukmė buvo tinkama. Vadinasi, trukmė numatyta tinkamai. Dalyviai mokymų metu nepervargsta tačiau, spėjama išnagrinėti mokymosi programoje numatytas temas bei atlikti užduotis.

Į klausimą „**Kokių turėjote lūkesčių prieš PRIDE programos mokymus?**“ atsakymų rezultatai pasiskirstė taip: 31 % tikėjosi gauti daug naudos, 26 % tikėjosi išgirsti patarimų, pasiūlymų, 16 % nemanė, kad mokymai bus naudingi, tačiau tikėjosi atsakymų į visus klausimus ir 11 % neturėjo jokių lūkesčių. Išanalizavus rezultatus, galima teigti, kad vienos dominuojančios nuomonės nėra. Prieštaringa tai, kad kai kurie respondentai į mokymus ėjo netikėdami jų nauda, tačiau tikėjosi atsakymų į jiems iškilusius klausimus. Galima daryti prielaidą, kad prieš mokymus dalis respondentų tiesiog nežinojo, ko gali tikėtis, tačiau ėjo į mokymus, nes norint paimti globoti vaiką dabar jie yra privalomi.

Buvo svarbu sužinoti, **ar mokymai atitiko dalyvių lūkesčius**. 95 % respondentų atsakė teigiamai. Galime daryti išvadą, kad yra gerai, jog PRIDE mokymai privalomi, nes kitaip tik nedaugelis juose dalyvautų – dar daug norinčių globoti mano, jog yra pakankamai pasiruošę globoti vaiką. Visuomenėje vyrauja nuomonė, kad jei žmogus užaugino savo vaiką, tai pajėgs užauginti vaiką ir iš globos institucijos. Deja, tie žmonės ne visada žino, su kokiais sunkumais gali susidurti, kaip tuos sunkumus spręsti, kad būtų gerai ir globotiniui, ir globėjui. Ir dėl to nėra garantuojama gera bei sėkminga globa, dažnai vaikas vėl grįžta į globos instituciją.

Mokytojų darbas buvo įvertintas puikiai (89 %) arba gerai (11 %). Remdamiesi respondentų nuomone galime daryti išvadą, kad globėjų, įtėvių mokytojai yra kompetentingi savo srities specialistai, gebantys tinkamai realizuoti programą, keliantys savo kvalifikaciją.

Respondentų buvo klausiama, **ar jie žino, kokios pagalbos gali tikėtis po mokymų paėmę globoti vaiką** (žr. 8 pav.). Išanalizavus rezultatus galima daryti prielaidą, kad negalėjusieji pasakyti (31 %) ne visą žino apie galimą pagalbą. Tačiau trys ketvirtadaliai (69 %) respondentų žino, kur gali kreiptis ir kokios pagalbos sulaukti. Vadinasi, tikslinga skelbti informaciją apie galimą pagalbą įvairiose socialinių paslaugų institucijose, šių institucijų internetinėse svetainėse, verslo įmonėse ir kt. Taip pat toliau vykdyti ir plėtoti globėjų, įtėvių švietimą ir teikti jiems socialinę, pedagoginę ir psichologinę pagalbą.

8 pav. Respondentų atsakymų apie tai, kokios pagalbos tikisi po mokymų, pasiskirstymas.

Norint užtikrinti tolesnę pagalbą globėjams ir po mokymų buvo klausiama, kokios pagalbos jie norėtų po mokymų. Iš gautų rezultatų matyti, kad apie 90 % respondentų norėtų ir savipagalbos grupių pagalbos (90 %), ir socialinių darbuotojų bei psichologo konsultacijų (94 %), ir Vaikų teisių apsaugos skyriaus pagalbos (82 %). Darbo autorė mano, jog svarbu, kad būsimi globėjai yra atviri pagalbai. Tai rodo globėjų pasirengimą esant būtinybei kreiptis pagalbos ir ją priimti, kad būtų laiku išspręsti sunkumai, taip užtikrinant, jog nenukentės globos kokybė bei vaiko saugumas, stabilumas ir geri šeimos santykiai.

Nuolat organizuojami globėjų susitikimai, globėjai gali pasidalyti patirtimi, sėkmėmis ar nesėkmėmis, laimėjimais, nusivylimais, nuoskaudomis, paklausti ar patys duoti patarimą ir t. t. Siekiant sužinoti, ar būtų tikslinga rengti savipagalbos grupes Utenos apskrityje ar organizuoti keliones į kitas apskritis, buvo pateiktas klausimas „Ar norėtumėte ateityje dalyvauti nuolat vykstančiuose globėjų susitikimuose?“. Atsakymai pasiskirstė maždaug po lygiai: 36 % respondentų dar nežino, ar norėtų dalyvauti tokiuose susitikimuose, 64 % norėtų arba labai norėtų dalyvauti globėjų susitikimuose. Darbo autorė mano, kad tokie susitikimai yra būtini, nes juose yra galimybė dalytis gerąja asmenine patirtimi. Nuo 2011 metų Utenos vaikų socialinės paramos ir ugdymo centre įsteigtas globėjų ir tėvių klubas.

Išvados

1. Nors mūsų šalyje daugiau dėmesio skiriama globai ir jos organizavimui, visuomenėje apie ją vis dar vyrauja neigiama nuostata. Todėl būtina keisti žmonių požiūrį ne tik į pačią globą, bet ir į vaikus, kurie patenka į globos institucijas. Reikia globos institucijose rengti atvirų durų dienas, mokyklose – socialinės paramos akcijas globos namams, taip pat organizuoti susitikimus įvairiose pramonės, verslo ir kitose įmonėse, kurių metu būtų pristatyta globa šeimoje.

2. Dalis globėjų nelabai žino, kokios pagalbos gali sulaukti, todėl reikėtų viešinti išsamią informaciją apie globėjų mokymus, galimą pagalbą po mokymų: savipagalbos grupes, globėjų susitikimus, taip pat specialistų – socialinio darbuotojo ar psichologo – konsultacijas.

3. Globėjai norėtų sulaukti pagalbos ir po mokymų, todėl socialinių paslaugų institucijos (globos įstaigos, nevyriausybinės organizacijos, viešosios įmonės, socialinių paslaugų centrai) turėtų organizuoti globėjų savipagalbos grupes, globėjų susitikimus, kuriuose dalyvautų patirties turintys globėjai, jų biologiniai ir globojami vaikai bei pilnamečiai buvę globotiniai.

4. Socialinių paslaugų institucijų specialistai turėtų organizuoti socialinių paramų centrų darbuotojų, Vaikų teisių apsaugos skyrių, psichologų ir kitų specialistų komandinį darbą, globėjams užtikrindami teikiamos pagalbos kokybę (konsultuojant, informuojant, nukreipiant ir kt.), sprenddami iškilusius sunkumus globėjų šeimose bei vykdydami prevencinę veiklą darželiuose, mokyklose, skleisdami informaciją apie globą.

Diana Deveikienė
Utenos vaikų socialinės paramos ir ugdymo centro direktorė,
atestuota tėvių ir globėjų, pagal PRIDE programą mokytoja

NORIU GEROS ŠEIMOS

– Aš norėčiau gyventi tik geroje šeimoje.

– Gal gali pasakyti, kokia šeima yra gera?

– Tokia, kuri mane mylėtų ir suprastų...

(Iš pokalbio su 10-mečiu Arnu, gyvenančiu vaikų globos namuose)

Šis vaikas gali pasakyti, ko jis tikisi iš šeimos, kuri panorės jį globoti. Tačiau mažyliai, augantys kūdikių namuose, savo lūkesčių neišreiškia žodžiais, jie bėga prie kiekvieno atėjusiojo ir tiesia rankas, tikėdami, kad šis pasiims ir nusives į savo namus. O kaipgi bus namuose? Ar tikrai vaikas bus mylimas, ar tikrai jis bus suprastas? Ne visada, nes kiekvienais metais atsiranda globėjų, grąžinančių vaikus į globos namus.

1990 m. Emiliją mama paliko svetimų žmonių priežiūrai, o pati kuriam laikui išvažiavo į kaimą Kau-no rajone. Trejų su puse mergaitė buvo paimta iš namų, kuriuose ją prižiūrėjo girtaujančios žmonės, ir laikinai apgyvendinta tuomet dar veikusiame Nepilnamečių socialinės paramos ir paskirstymo cen-tre. Iš čia mergaitę pasiėmė bevaikė sutuoktinių pora. Šeima gyveno santuokoje jau dešimt metų, atžalų nesusilaukė ir nusprendė globoti vieną vaiką. Emiliją jiems pasiūlė Vaiko teisių apsaugos tarny-bos darbuotojai. Šeima nelankė jokių mokymų, tiesiog atnešė reikalingus dokumentus ir galėjo vaiką išsivežti namo. Mergaitė globėjų šeimoje augo iki šešiolikos metų. Tik jai pabėgus iš namų, socialinės tarnybos sužinojo apie šią globėjų šeimą ir jos problemas.

- Globėjų šeima nebuvo parengta globėjų vaidmeniui.
- Globėjų šeima „pasisavino vaiką“, t. y. augino jį kaip biologinį vaiką, visai nekreipdami dėmesio, kad vaikas turi kilmę ir gyvenimo istoriją.
- Globėjų šeima nemokėjo parodyti mergaitei savo meilės, jų tarpusavio santykis buvo konfliktiškas, auklėjimo metodai netinkami ir autoritariški, kas kenkė vaiko prieraišumo formavimuisi.
- Globėjų šeima nepalaikė ryšių su psichologais, socialiniais darbuotojais, vaiko teisių apsaugos tarnybos specialistais, nes nematė reikalo tai daryti.
- Globėjų šeima nekreipė dėmesio į vaiko jausmus, jie norėjo, kad jis būtų toks, kokio jie tikisi, Emilijos jausmai buvo ignoruojami.
- Globėjai neigiamai ir žeminamai kalbėjo apie mergaitės motiną, ypač tada, kai Emilija netinka-mai pasielgdavo.
- Šeima palaikė per mažai ryšių su aplinkiniais, mergaitė draudė bendrauti su kaimynų vaikais.
- Nuolat Emiliją lygino su kitais vaikais, taip versdami ją jaustis blogai ir menkindami jos savivertę.

Emilija, šioje šeimoje išgyvenusi tryliką metų, nesijautė gerai, nors globėjus vadino tėvais. Ji ban-dė blogą emocinę būseną išsakyti netinkamu elgesiu, pyktį reikšdama pasyviai agresyviu būdu: me-luodama, laiku negrįždama namo, bėgdama iš namų. Tai buvo jos vienintelis būdas pasakyti: „Pažiū-rėkit į mane, man labai bloga gyventi.“ Ji, patekusi į Vaikų krizių centrą, kategoriškai atsisakė grįžti pas globėjus, teigdama, kad netiki, jog jie gali pasikeisti ir jos nebežeminti.

Kaip pasiekti, kad vaikas būtų laimingas ir mylimas naujoje šeimoje? Manychiau, labai svarbu tinkamai parengti žmones globėjo ar tėvio vaidmeniui. Ar šeimai, norinčiai auginti kitų pagimdytą vaiką, reikia mokymų? Kaip globėja ir kaip socialinė darbuotoja, dirbanti su globėjų ir tėvių šeimomis, vienareikšmiškai galiu pasakyti, kad tokie mokymai yra būtini. Jie svarbūs ne tik dėl žinių ir įgūdžių, kuriuos mokymų metu įgyja būsimi globėjai ir tėviai. Mokymams skirtas laikas – tai laikas, kai rengiamasi naujam globėjo ar tėvio vaidmeniui. Juk šeima, norinti susilaukti biologinio vaiko, jo atėjimo turi laukti devynis mėnesius. Žmonės, norintys globoti ar įvaikinti, ruošiasi trumpiau, bet pasirengimo procesas turi didelės įtakos vaiko poreikių tenkinimo kokybei.

Šiuo metu Lietuvoje veikianti bendra globėjų ir tėvių rengimo programa skatina vaiką gerbiančią globos ir įvaikinimo kultūrą, kuri

- moko keisti požiūrį į biologinę vaiko šeimą, neniekinti ir nesmerkti jos;
- į globą ir įvaikinimą žiūri kaip į geriausią sprendimą vaikui, kuriam to reikia, o ne kaip į tėvių ir globėjų problemų sprendimą;
- vertina įvaikinimą ir globą kaip socialiai atsakingą žingsnį, kuris yra vienodai reikšmingas ir tėviams bei globėjams, ir vaikui, ir visuomenei.

Būsimų globėjų ir tėvių tinkamumo globoti ar įvaikinti įvertinimas yra vienas pagrindinių dalykų siekiant parinkti vaikui naują šeimą. Tokių šeimų įvertinimas sudėtingas, jam atlikti naudojami tam tikri kriterijai – reikia išsiaiškinti daugybę dalykų, kad išryškėtų tikroji šeimos motyvacija, gebėjimai rūpintis vaiku.

Įvaikinti ar globoti nori žmonės, kurie per daugybę metų turi susiformavusią patirtį, vertybes, nuomonę, savo požiūrį į gyvenimą. Visa tai lemia jų lūkesčius, motyvaciją, jų tinkamumo tapti globėjais ar tėviais vertinimo eigą. Pastebėjau, kad mokymai keičia žmonių požiūrį į vaiko globą ar įvaikinimą, plečia supratimą apie vaiko jausmus, išgyvenimus, elgesio ypatumus. Daugelis šeimų, kurias teko mokyti, teigiamai įvertino mokymų programą, įvardijo daug naujų dalykų, kurių anksčiau nežinojo, sužinojo kai ką naujo apie save, savo stipriąsias savybes, pakeitė ankstesnes nuostatas.

Globėjo, tėvio vaidmuo reikalauja mokėjimo pasinaudoti stipriosiomis savo charakterio savybėmis, mokėti naudotis pagalba iš išorės. Jiems, jau auginantiems globojamą ar įvaikintą vaiką, reikėtų nuolat tobulinti savo gebėjimus.

Žmogaus charakterio stipriosios savybės ypač išryškėja sunkiomis situacijomis. Globėjai ar būsimi tėviai privalės pasižymėti:

- kantrybe ir humoro jausmu;
- sąžiningumu ir tikėjimu ateitimi;
- įsijautimu ir geranoriškumu;
- sveiku protu ir optimizmu.

Jų gebėjimai susiję su:

- supratimu, kokios gali būti vaiko elgesio priežastys ir ką reiškia toks vaiko elgesys;
- pagalbos ieškojimu, jei jos reikia;
- mokėjimu pasinaudoti teikiama pagalba;
- sugebėjimu elgtis su vaiku, pripažįstant jo individualius poreikius;
- mokėjimu džiaugtis mažais laimėjimais.

Ne kartą su globėjais augančių vaikų teko klausti, kaip jie vertina savo gyvenimą globėjų šeimoje: kas jiems brangiausia globoje ir kas skaudžiausia.

Brangiausia, augant globėjų šeimoje:

- saugumas;
- sveikatos priežiūra;
- geras poilsis;
- nėra smurto;
- geresnė ateitis;
- manimi domisi, rūpinasi;
- gyvenu ramioje aplinkoje;
- galiu tobulėti;
- nesu vienišas;
- visko turiu.

Skaudžiausia, augant globėjų šeimoje:

- neturiu tėvų;
- nekreipia dėmesio į mano nuomonę;
- ne visada galiu daryti tai, ką noriu;
- reti pasimatymai su artimaisiais;
- kiti mano, kad aš kitoks;
- jaučiu atsakomybę už blogą brolio elgesį;
- globėjai labiau myli savo vaikus;
- konfliktai su globėjais;
- jaučiuosi svetimas.

Įsiklausykime, ką kalba vaikai, ir atmintume, kad užaugę jie galbūt parašys knygą apie savo gyvenimą globojėjų šeimoje.

Daiva Matulevičiūtė, įtėvių ir globėjų atestuota mokytoja

PATYRIMAS APIE DARBĄ SU ĮTĖVIAIS IR GLOBĖJAIS

Esu PRIDE mokytoja Almira Didžiokienė. Su įtėviais ir globėjais dirbu ketvirtį metų. Baigusi mokymus nenutraukiau ryšių su įtėviais, įtėviai dalijasi nerimu, džiaugsmais, vėl nerimu, vėl džiaugsmais. Toks jau gyvenimas, kad viskas susipina ir įvaikinimo procesas (kaip ir kiekvieno iš mūsų gyvenimas) dėliojasi skirtingai. Noriu pasidalyti jau tapusių įtėviais patirtimi ir išgyvenimais, nedarydama apibendrinimų, kad šio straipsnio skaitytojas pavienių atvejų nepriimtų kaip taisyklės, o tiesiog jaustųsi tvirtesnis, rasdamas minčių apie save kitų šeimų patirtyje.

Kalbėdama su įtėviais dabar ir prisimindama jau buvusius pokalbius, įvaikinimo eigą sudėlioju į penkis etapus. Tai nėra moksliniai apibendrinimai, o tiesiog išgyvenimai, kurie neaplenkė nė vienos šeimos.

I etapas. PRIDE mokymai.

„PRIDE mokymai. Daug žinių, informacijos, bendraminčių. Grupėje tarp tokių pačių jautėmės labai gerai, smagu buvo išgirsti kitų šeimų istorijų, kaip jos nuėjo kelią iki įvaikinimo, kaip tikėjosi palaikymo, kaip bijojo garsiai ištarti šią mintį pirmiausia patys sau, vėliau – sutuoktiniui, dar vėliau – šeimai ir artimiesiems žmonėms. Mokymų pradžioje tai buvo tema, kurią aptarinėdavome vakarais namuose, mums tai suteikė tvirtumo, pasitikėjimo savimi, sustiprino priimto sprendimo svarbą. Manėme, kad tokie esame vieni, kad kitiems buvo daug geriau, kad jų niekas neskaudino. Atrodė, kad tik mums ši tema labai jautri, o, pasirodo, taip yra daugumai šeimų. Per PRIDE mokymus labai svarbios grupės nuotaikos, vadovų pastangos, vienijant grupę, nes nuo to priklauso tolesnis grupės darbas ir tarpusavio palaikymas. Tai yra vienas iš svarbiausių mūsų manymu, mokymų aspektų. Mokymų pradžioje jautėmės susikaustę, bet kuo toliau, tuo labiau aiškėjo, kad mokymai reikalingi ne vien dėl informacijos (kurios galime susirasti patys), bet ir dėl bendravimo, buvimo kartu, vieni kitų palaikymo.“ (A. ir J. D.)

II etapas. Laukimas.

„Tuštuma trečiadieniais (tomis dienomis vyko mokymai), nerimas ir daugybė klausimų... Laukimas, laukimas, laukimas, nežinia ir vėl laukimas... Grupės ilgesys, klausimai mokytojams, klausimai sau, slepianti nežinia. Koks bus vaikutis, kiek jam metų, pirmojo susitikimo nerimas, kiekvienas nežinomo numerio telefono skambutis nutrenkia kaip elektra – gal tai tas skambutis, kurio laukiame?“ (A. S.)

„Aplink išnyksta visas, kitos problemos atrodo tokios tolimos, lieka vienintelė mintis – kad tik greičiau. Deja, visas vyksta taip, kaip turi vykti. Vakarais aptarinėdavome esamą padėtį ir kuo ji skiriasi nuo nėštumo bei vaikučio laukimo, kai aišku, kad tai trunka devynis mėnesius. Griebėmės interneto – ten irgi nieko naujo, įvairi patirtis, jokio aiškumo. Priėjome išvadą, kad bus taip, kaip lemta mūsų šeimai, bet dėl to lengviau nepasidarė, deja... Palaikė tikėjimas, kad mūsų vaikutis yra ir kad jis labai labai laukia mūsų, turbūt dar labiau nei mes jo, nes jis – mažukas, ir noro gyventi, ir gražių vilčių turi labai labai daug. O mums lieka išlaukti ir pateisinti jo viltis, džiaugtis ir suteikti daug daug šilumos ir meilės.“ (L. ir D. V.)

„Laukimas taps jūsų visų geriausiu draugu, palydovu, ir nesvarbu, ar jūs pyksite ant jo, kad jis pristojų ir nepalieka, ar kantriai būsite su juo – jis vis tiek kaip šešėlis lydės per visą įvaikinimo laiką. Taigi susitaisykite su juo ir džiaukitės, kad jis yra, kad atneš į jūsų gyvenimą didžiulį permainą.“ (A. A.)

III etapas. Pasiūlymas.

„Viskas įvyko tarsi sapne. „Jums siūlomi du vaikučiai, dvi mergytės, x amžiaus, sveikos, (trumpa informacija apie vaikus), pagalvokite, apsispręskite. Jei nuspręsite, paskambinkite, pasakysime, kada ir kur galite aplankyti ir susipažinti“, – šie Vaiko teisių apsaugos skyriaus darbuotojos žodžiai tebeskamba ausyse. Žemė išslydo iš po kojų, pagaliau. Skambutis žmonai, laukimas, kada baigsis darbo diena, ir visa naktis nemigos. Kalbėjomės kalbėjomės iki begalybės, ką daryti, juk planavome vieną vaikutį, ir šė tau kad nori – dvi ir dar mažulytės mergytės. Verkėme abu, raminoje vienas kitą, nelabai supratome, kas vyksta, paryčiui pradėjome stumdyti baldus, kad tikėtų gyventi dviem vaikams, tarsi vaikai jau iš pat ryto ir atsiras mūsų namuose. Bandėme įsivaizduoti mergytes, kokios jos, koks bus pirmas susitikimas ir t. t. Bet apie tai vėliau... Dabar norėjosi bėgti ir džiaugtis visiems, kad pagaliau mes turėsime vaikučių.“ (D. ir L. V.)

IV etapas. Susipažinimas.

„Paskambinusi vaiko teisių specialistė labai aiškiai ir konkrečiai viską paaiškino, sutarėme laiką, kada galėsime aplankyti vaikučius. Kelios dienos iki savaitgalio virto amžinybe, kaip ir kelionė į x globos namelius, kur laukė MŪSŲ VAIKAI. Važiudami aptarinėjome įvairias detales, ką sakysime vaikams, kokių lauktuvių vešime, kaip elgsimės, modeliavome įvairias susipažinimo situacijas. Mintys pynėsi, kuo arčiau globos namų, tuo labiau visas darėsi neaišku ir painu. Deja, vaikų laukimas buvo didesnis už mūsų, ir jie patys su džiaugsmu mus priėmė, sudėliojo situaciją taip, kad mums liko tik susivokti – mes jau turime vaikų ir jie jau mūsų. Žaidėme, bendravome, bandėme per trumpą laiką kuo labiau pažinti mergytes. Tai mums sunkiai sekėsi, bet mes jau žinojome, kad tai mūsų vaikai ir kad sprendimas jau priimtas, žvilgsniais kalbėjome tarpusavyje, palaikydami vienas kitą. Kelionė namo buvo kupina įspūdžių, dalijomės tuo, ką matėme, išgyvenome, norėjosi, kuo ilgiau būti su vaikais, vėl važiuoti pas juos ir būti kartu.“ (L. ir D. V.)

„Po pirmo susitikimo norėjosi kuo daugiau sužinoti apie jau MŪSŲ vaikutį, norėjosi glausti jį, kalbinti, šildyti savo sukaupta meile, viską atiduoti. Kilo nerimas, kaip jis ten be mūsų, ką veikia, ar miega, ar sveikas. Važinėjome į svečius kiekvieną savaitgalį, laukdami, kada įvyks teismas ir vaikas gyvens mūsų šeimoje. Laukti teko ilgokai, nes artėjo vasara ir užsitęsė teismo reikalai, teisėjai atostogavo. Mes važinėjome pirmyn atgal į gobos namus, tai kėlė vaikui didžiulį nerimą, jis nelabai suprato, kas vyksta. Pagaliau

pasiėmėme atostogų, ir vaikutis apsigyveno mūsų namuose svečio teisėmis. Jam viskas tapo aišku, jis turėjo mamą ir tėtį, bet mums vis dar buvo neramu, laukėme teismo.“

V etapas. Vaikai šeimoje.

Sunkiausia buvo išgyventi vaiko buvimo svečio teisėmis šeimoje etapą. Mažylis buvo atsidūręs dvi-prasmiskoje situacijoje, visiškai nesuprasdamas, kodėl ir kas čia darosi. Lyg ir viskas gerai, yra tėveliai, kurie jį myli, kurie atvažiuoja ir parsiveža jį namo, myli ir džiaugiasi juo. Sunkiausia buvo išgyventi sekmadienį vakarus, kai reikėdavo parvežti vaiką atgal į globos namus. Širdis plysdavo, kai būdavo užduodamas klausimas „Ką aš padariau blogai, kad vežate mane atgal į globos namus?“. Vaikas verkdamas, tylėdavo, užsisklėsdavo savyje. Globos namų darbuotojos pasakojo, kaip jis nemiegodavo parvežtas, verkdamas, visą savaitę laukdamas, kada atvažiuos tėveliai, klausinėdavo, ar negalės pasilikti visam laikui. Šis etapas vaikui buvo labai sunkus, sutriko ne tik jo miegas, bet ir elgesys: mažylis sunkiai sukaupdavo dėmesį, nieko nenorėjo daryti, bet kokie paaiškinimai buvo nesuvokiami, jis visiškai nesuprato, kodėl tai vyksta.“ (R. K.)

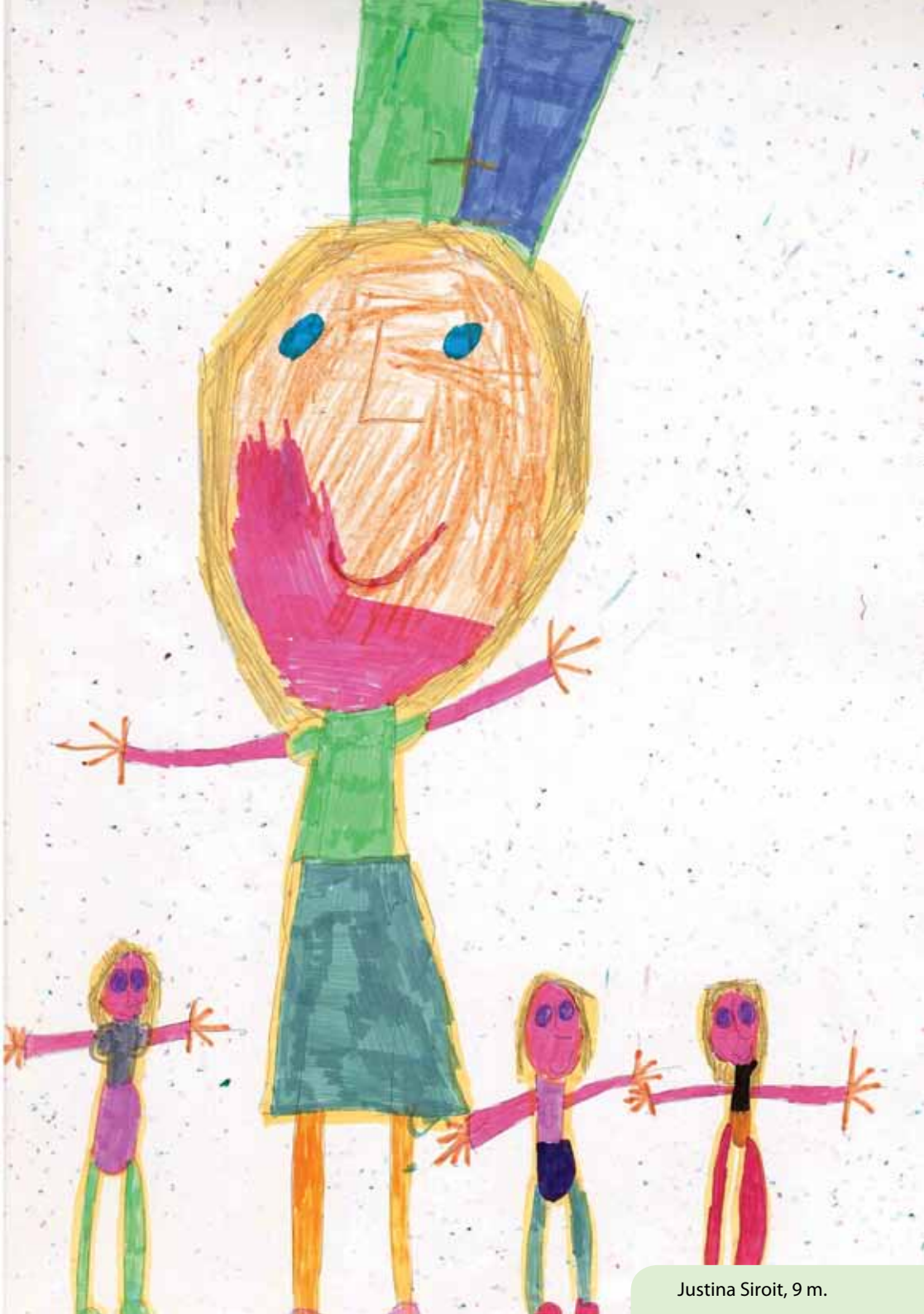
„Praėjo laiko, kol pajutau, išmokau girdėti ir jausti vaiką naktimis, kai verkia. Išgyventi tą metą buvo labai sunku. Maniau, gal man kas negerai, gal man neskirta būti mama. Dabar jaučiuosi gerai, tiesiog reikėjo tai išgyventi, įgyti patirties, pasivyti tą prarastą laiką.“ (A. J.)

„Mergaitė „užmušdavo“ klausimėliais: „o kodėl tu mano mama?“, „kodėl tu mano tėtis?“, „kodėl jūs mane mylite?“. Daugybę kartų paruošti atsakymai išgaruodavo, nes klausimai būdavo užduodami netikėčiausiose situacijose. Gal po mėnesio, kai jau gyvenome kartu ir atrodė, kad viskas stoja į vietas, mergaitė pradėjo šokinėti naktimis, vėl prišlapindavo į lovą, klausinėdavo, ar tikrai neišvešime jos atgal į globos namus. Mums tai kėlė didžiulį nerimą. Sprendimą pasiūlė pati dukra. Vieną dieną ji surinko visus iš globos namų atsivežtus daiktėlius ir pasiūlė mums nuvažiuoti ten aplankyti vaikų. Globos namuose ji savo daiktėlius išdovanojo draugėms. O kai pamatė, kad jos kambaryje gyvena kita mergaitė ir jos lova užimta, kaip suaugęs žmogus giliai atsiduso ir tvirtai pasakė, kad tikrai jai nebėra kur grįžti ir dabar tai jau tikrai ji gyvena tėvų namuose.“ (J. ir D. M.)

„Iš darželio parėjusi dukra paklausė: „Mama, ar tu netikra?“ Kai paklausiau, iš kur toks klausimas, ji pasakė, kad viena mergaitė taip sakė. Kadangi dukra jau nemaža ir gerai prisimena globos namus, blankiai prisimena ir ją pagimdžiusią mamą, ilgai kalbėjome, dėliojome viską į vietas. Nuramino jos pasakymas, kad ji turi dvi mamas, o ta kita mergaitė – tik vieną. Tiesiog atsitiko taip, kad viena mama, kuri ją pagimdė, negalėjo jos auginti, tada atsirado kita mama, kuri gali ją auginti ir mylėti, ir ji yra tikra. Toliau sekė klausimas, ar ta mama, kuri pagimdė (penkerių metų mergaitei nelabai aišku, kas tai yra, bet ji tuo metu ir nesigilino, jai rūpėjo visai kiti dalykai), irgi ją mylėjo. Tvirtai atsakiau, kad taip, tik negalėjo auginti. Tam kartui lyg ir viskas tapo aišku. Mergaitė nusiramino, o mudu su vyru laukiame kito egzamino. Ilgai verkiau, jaučiau nuoskaudą, apmaudą, suvokdama, kad gyvename tokioje visuomenėje, kur įvaikinimas dar nėra didelė vertybė, ir žmonės nėra tolerantiški tokiam žingsniui. Suvokiau, kad tos mažos mergaitės mano dukrai pasakyti žodžiai – tik suaugusiųjų požiūris. Pasimeldusi palinkėjau savo šeimai tvirtybės, pirmiausia mums, suaugusiesiems, ir visiems kitiems įvaikinantiems. Būkime tvirti dėl savo apsisprendimo, stovėkime kaip uola, ginkime, jei reikės, savo šeimą, tik mūsų tvirtumas padės vaikams jaustis mylimiems, turintiems šeimą.“ (J. ir M. B.)

Baigdama noriu padėkoti visiems įtėviams, sutikusiems pasidalyti mintimis, patyrimu, džiaugsmais ir rūpesčiais. Ačiū Jums visiems už atvirumą ir nuoširdumą. Stiprybės ir išminties linkiu Jums pasirenkant.

Almira Didžiokienė, atestuota įtėvių ir globėjų mokytoja

Justina Siroit, 9 m.

PASTEBĖJIMAI IŠ ĮTĖVIŲ IR GLOBĖJŲ MOKYMO PROCESO

Šiame straipsnyje bandysiu apžvelgti savo darbo rengiant įtėvius ir globėjus patirtį, aptarti dažniausiai iškylančius nesklandumus ir pristatyti pozityvios patirties atvejus. Naudojauši PRIDE programos mokytojams skirta knyga, įtėvių ir globėjų užpildytomis mokymų vertinimo anketomis ir asmenine patirtimi.

Manau, svarbu aptarti pagrindinius PRIDE programos mokymo tikslus, objektą ir turinį. Pirmiausia reikėtų akcentuoti, kad pagrindinis objektas yra vaikas, kuriam ieškoma šeimos, ir jo poreikiai. Taigi labai svarbu mums suprasti, kad įvaikinant būtent vaikui ieškoma šeimos, o ne atvirkščiai – šeimai ieškom vaiko. Kitas labai svarbus momentas, išskiriamas PRIDE programoje, – tai mokymo tikslai. Pagrindinis per mokymus keliamas tikslas – dar kartą pasitikrinti įtėvių ar globėjų pasirinkimo tvirtumą ir įsivertinti turimus gebėjimus. Pastarieji labai svarbūs ir reikalingi įgyvendinant įtėvių ar globėjų vaidmenis. PRIDE programoje aptariami penki būsimiems įtėviams ir globėjams būtini gebėjimai.

Tai:

- saugios aplinkos užtikrinimas ir fizinių poreikių tenkinimas;
- vaiko raidos poreikių tenkinimas bei raidos sunkumų kompensavimas;
- vaiko ryšių su biologine šeima užtikrinimas;
- pagalba vaikui užmezgant saugius ir patvarius ryšius;
- bendradarbiavimas sprendžiant vaiko ir šeimos problemas.

Visi šie gebėjimai būtini, kad įtėviai ir globėjai pajėgtų suprasti ir atpažinti būsimo įvaikio ar globojamo vaiko poreikius ir juos tenkinti.

Mokymai bei individualūs susitikimai baigiami parengiant išvadas, kuriose aprašomi būsimų įtėvių ar globėjų gebėjimai bei pasirengimas tėvystei. Labai svarbu, kad su dalyviais būtų nuolat kalbama apie pastebėtus gebėjimų trūkumus ar kitas aplinkybes, kurios yra taisytinės iki vaiko atėjimo į šeimą. Bendraujant su būsimais įtėviais bei globėjais ir atvirai aptariant jų pasirinkimui įgyvendinti nepalankias aplinkybes, galima išvengti „asmeninio“ vertinimo požymių. Mano nuomone, vertinimas ir išvadų rengimas – ypač jautrus momentas, dažniausiai sukeliantis konfliktines situacijas tarp dalyvių ir mokytojų. Konfliktai galimi ypač tais atvejais, kai išryškėja įtėvių ar globėjų gebėjimų trūkumai ar kitos taisytinės aplinkybės. Todėl itin svarbu sukurti abipusio bendradarbiavimo jausmą, išsakant aiškiais faktais pagrįstą nuomonę bei išklausant kitos pusės argumentus. Idealiausias atvejis – kai pavyksta kartu su dalyviais priimti kompromisinius sprendimus. Jei matome taisytinių dalykų, mokymų dalyviams skiriame laiko juos ištaisyti. Beje, mokymų trukmė ir išvadų rengimo laikas reglamentuoti teisiniais aktais. Todėl bet koks išvadų parengimo delsimas turi būti paaiškinamas ir argumentuojamas. Beje, su išvadomis būsimi įtėviai supažindinami, jie pasirašo ir turi teisę išsakyti savo prieštaravimus ar nesutikimą su išvadose pateiktomis formuluotėmis.

Kaip rodo patirtis, dažnai iš pradžių būsimi įtėviai ir globėjai gana skeptiškai žiūri į mokymus. Todėl per pirmąjį susitikimą grupėje išsamiai pristatome programos tikslus, temas, išaiškiname esamas įvaikinimo ir globos procedūras. Laikomės principo – organizuoti ir konstruoti mokymų eigą, parinkti metodus taip, kad neliktų neatsakyto nė vieno klausimo, dalyviai nejaustų psichologinio diskomforto, o bendrus klausimus dėl tvarkos grupėje priimame kartu. Patirtis rodo, kad dalyvių aktyvumas per

mokymus vis didėja ir labai daug priklauso nuo grupės atmosferos. Ypač svarbu mokymo dalyviams parodyti, kad visi jų užduodami klausimai yra svarbūs ir reikalauja lygiavertio dėmesio. Beje, pasiūtaiko ir tokių klausimų, į kuriuos atsakyti mokytojams pristinga kompetencijos. Atsakymų ieškome bendradarbiaudami su Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos, Vaiko teisių apsaugos skyrių specialistais. Drąsiai galiu teigti, kad nuolat bendradarbiaudami su minėtomis institucijomis atsakome į visus mokymo dalyviams iškilusius klausimus. Juk neatsakyti klausimai sukuria prielaidas legendoms atsirasti.

Kita sritis, apie kurią norėtūsi pasidalyti mintimis, yra būsimų įtėvių ir globėjų pasirinkimo formulavimas. Realiai visi mokymų dalyviai savivaldybių Vaiko teisių apsaugos skyriuose jau yra parašę prašymus dėl įvaikinimo ar globos. Tačiau per mokymus ar individualius susitikimus neretai išryškėja klaidinga pareiškėjų nuostata – „norime imti vaiką globoti su tikslu įvaikinti“. Būtina pabrėžti, kad tokia apsisprendimo formuluotė nėra tinkama. Gali būti vienas iš dviejų variantų: sprendimas būti vaiko globėjais arba sprendimas būti vaiko įtėviais. Priešingu atveju iškyla daug dviprasmiškų situacijų, abejonių dėl pareiškėjų sprendimo, motyvacijos tvirtumo. Todėl dar viena iš mokymosi užduočių yra kartu su dalyviais pasitiksinti jų pasirinkimo konkretumą. Tai darome gilindamiesi į pareiškėjų motyvąciją, įsivaizdavimus, keldami diskusinius klausimus grupėje ar tiesioginius klausimus per individualius užsiėmimus. Praktikoje teko susidurti su situacijomis, kai mokymosi dalyviai nutyli arba stengiasi praleisti, išvengti pateikti tam tikrą informaciją ar atsakymus į klausimus, tiesiogiai šietinus su jų pasirinkimu, motyvącija. Drįstu pareikšti, kad pasirinkimas globoti vaiką su tikslu įvaikinti yra neteisingas vaiko atžvilgiu. Toks pasirinkimas sąlygojamas tam tikrų išlygų ir neapibrėžtumo: „ar vaikas mums tiks“, „ar mes susitvarkysime“. Jei viskas gerai – įvaikinsime. Tokios mintys prieštarauja vaikų atsiradimo šeimoje principams. Visada išlieka atviras klausimas – o jei netiks? Jeigu pritrūks jėgų ar gebėjimų, ryžto? Kaip jausis vaikas? Juk natūraliai laukdamiesi vaiko mes galime tik įsivaizduoti, koks jis ateis, jam nekeliamo jokių išankstinių sąlygų, neleidžiamo sau šiek tiek pabūti tėvais ir įsitikinti, ar tikrai gebėsime jais būti. Tiesiog laukiame vaikelio, skaitome knygas, forumus ir kuriame savo tėvystės vaidmenį. Todėl manau, labai svarbu būsimiems įtėviams ir globėjams tiksliai suformuluoti savo norą „noriu būti įtėvis“ ar „noriu būti globėjas“.

Kita vertus, yra daugybė atvejų, kai globojamus vaikus globėjai įvaikina. Tačiau šiame straipsnyje aptariami kiti atvejai ir su jais susijusios aplinkybės.

Vertėtų aptarti kai kuriuos mokymosi turinio aspektus. Beje, beveik visi dalyviai, užsiėmimų pradžioje išsakydami lūkesčius, akcentuoja nenorintys „teorijų“ ir pageidaujantys pavyzdžių iš praktikos, ypač didelis informacijos apie procedūrinius įvaikinimo dalykus poreikis. Kaip ir minėjau, ieškome atsakymų į visus klausimus. Tačiau svarbu ir tai, kad į kai kuriuos klausimus atsakymus rastų patys būsimi įtėviai ir globėjai. Dalyviams visada svarbiausia, „ar teisingas pasirinkimas“, „ar tinkamai atliksime tėvystės vaidmenį“. Mes tik padedame jiems ieškoti atsakymų.

Per mokymus žaidžiame įvairius žaidimus, atliekame pratimus, kurių pagrindinis tikslas – suteikti galimybę patiems dalyviams prisiminti vaikystėje patirtus jausmus, išjausti save įvairiose žaidybinėse situacijose. Kad suprastum vaikus, tikrai verta atpažinti savo jausmus, ir elgesį įvairiose situacijose. Dauguma dalyvių ypač teigiamai vertina užduotį apie vaiko raidą. Nupieštą vaiko raidos „saulutę“ apibūdina kaip labai informatyvią ir padedančią suvokti vaikų elgesio priežastis. Kita vertus, dalyviai yra labai imlūs informacijai apie vaikų, kuriuos paliko tėvai, sukaupę gyvenimo patirtį. Svarbu

suprasti, kad dažno elgesį modeliuoja jau turima patirtis, o ne koks nors specialus vaiko veiksmas. Mes visada dalyviams linkime prisiminti šią „saulutę“, kai jų ir būsimų įvaikių ar globotinių santykiai kels abipusį nerimą...

Praktikoje per užsiėmimus labai pasiteisina diskusijos. Sudarome sąlygas ir leidžiame dalyviams pasidalyti mintimis. Diskusijų tikslas nėra rasti absoliučią tiesą, tai tik galimybė pareikšti savo nuostatas bei išgirsti kitų nuomonę. Taip skatiname ir raginame mokytis iš jau turimos patirties.

Daug negatyvių jausmų iš dalyvių sulaukiame nagrinėdami požiūrį į vaiko biologinę šeimą, bendravimo su vaiko biologine šeima būtinybę. Didžioji dauguma mokymų dalyvių išreiškėdavo negatyvų požiūrį į tėvus, palikusius vaikus. Labai dažnai kalbant apie biologinius tėvus naudojami epitetai „alkoholikai“, „neatsakingi“, „amoralūs“ ir pan. Tačiau juk tų žmonių vaikus ruošiamasi priimti į savo šeimą, myleti ir rūpintis jais... Tenka aiškinti, kad išreiškdami nepagarbą vaiko tėvams, kartu išreiškiame nepagarbą vaikui ir labai rizikuojame negrįžtamai sugadinti santykius su nauju šeimos nariu. Ypač tai gresia paauglystėje. Biologinių vaiko tėvų nepakeičia nei įtėviai, nei globėjai. Įvaikinti ar globojami vaikai turi dvejus tėvus: tuos, kurie pagimdė, ir tuos, kurie juos užaugina. Šio fakto niekaip negalima pakeisti. Todėl PRIDE programoje išskiriamas įtėvių ir globėjų „vaiko ryšių su biologine šeima užtikrinimas“. Džiugu, kad dauguma įtėvių bent deklaruoja padėsiantys įvaikiui rasti biologines šaknis, o pats įvaikinimo faktas nebus diplomatiškai nutylimas.

Mokymų metu įvyksta apsisprendimų pokyčiai. Iš pradžių poros dažniausiai turi konkrečių norimų vaiko įsivaizdavimų. Jos jau būna numačiusios jo amžių, lytį, įvaikinamą ar ketinamą globoti vaikų skaičių. Paprastai visi pageidauja sveiko vaiko. Per mokymus dažnas dalyvis dar kartą peržiūri savo norus. Dažniausiai keičiasi pageidavimas dėl norimo vaiko amžiaus. Tam didžiausią poveikį daro esama įvaikinimo tvarka (dėl galimai įvaikinti norimo vaiko teisinio statuso sutvarkymo). Pageidaujamo įvaikinti amžius dažnai šiek tiek didinamas. Daugiausia norima įvaikinti vienerių metų vaiką. Tačiau turime pavyzdžių, kai sutuoktiniai padidino norimo įvaikinti vaiko amžių. Retkarčiais būsimi įtėviai apsisprendžia paimiti iš karto du vaikus, žinoma, biologinius brolius, seseris. Toks sprendimas turi pranašumų: ateidami į šeimą vaikai jau turi vienas kitą, sutrumpėja adaptacijos periodas. Be to, sutrumpėja procedūrų laikas. Žinoma, imant kelis vaikus iš karto labai svarbu įvertinti savo būsimą emocinį ir fizinį krūvį.

Svarbus įtėvių ir globėjų asmeninių nuostatų pokytis dėl vaiko biologinės šeimos bei įvaikinimo įsilaipinimo. Beveik visi dalyviai mokymų eigoje dažniau sutinka su nuostata, kad būtina palaikyti ryšį su biologine šeima, kad apie jo atėjimo į šeimą būdą būtina kalbėti su vaiku, kad netikslinga nuo jo slėpti įvaikinimo faktą. Žinoma, visada lieka baimė, kaip vaikas reaguos į žinią apie įvaikinimą, kaip ir kada jam pasakyti tiesą.

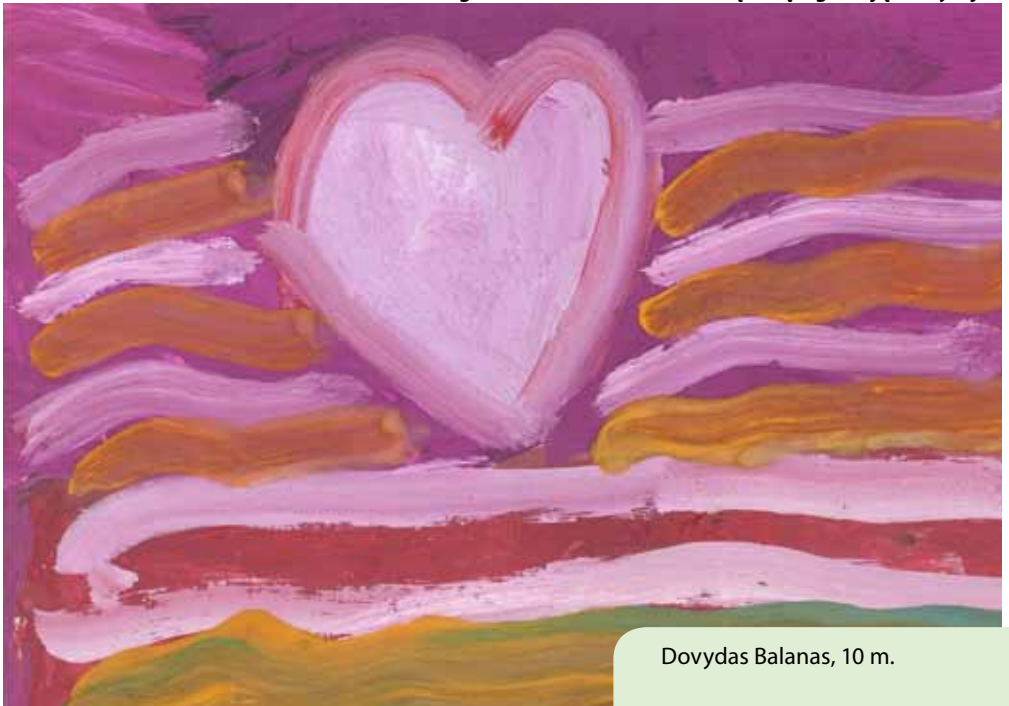
Pastebėjome, kad dažna pora apie savo sprendimus įvaikinti nebūna informavusi artimųjų. Vieni teigia, kad seneliams ar tetoms bus staigmena. Kiti žada pasakyti, kai sulauks tinkamos progos. Įvairiai dalyviai išsisukinėja šiuo klausimu, bet kalbant apie saugią aplinką ir patvarių ryšių su vaiku užtikrinimą, juk neapsiribojame namų aplinka ir bendravimu savo šeimoje. Labai svarbu, kad būsimas įvaikio atėjimas į šeimą būtų laukiamas ne tik įtėvių, bet ir visų artimųjų. Todėl šiam klausimui teikiame daug dėmesio ir primygtinai reikalaujame, kad dalyviai apie savo sprendimą artimiesiems pasakytų dar mokymams nesibaigus.

Taigi pasibaigus mokymams ir parengus išvadas prasideda vaiko laukimo etapas. Šis tarpsnis būsimiems įtėviams yra labai neramus. Tai suprantama. Turime patirties, kai mokymų grupės dalyviai sukuria savo forumą ir jame dalijasi laukimo nerimu, naujienomis ir patirtimi. Manychiau, tai labai puikus pavyzdys, kaip „iškalbėti“ nerimą, o kartu dar sykį sužinoti apie vykstančias procedūras iš tiesioginių dalyvių, o ne iš socialiniuose tinkluose vykstančių diskusijų. Laukiantiems įtėviams ir globėjams labai dažnai iškyla daug klausimų. Atsakymus į juos jie gali gauti iš įvairių šeimų ar pan. Be to, mokytojų bendravimas su įtėviais ir globėjais nesibaigia išvadų parengimu. Mokytojų pareiga – padėti įtėviams ir globėjams sulaukti vaiko. Minėtame forume mes irgi rašome savo nuomones ir patarimus. Kad vaiko laukimas nepailgtų, dažnai būsimiems įtėviams siūlau dar kartą perskaityti vaikystės knygas, tarkime, „Karlsonas, kuris gyvena ant stogo“. Tokiu metu kantrybė, manau, yra vienas iš pagrindinių palydovų.

Beje, laukiančių įtėvių „eilė“, suprantama, labai įvairi. Svarbu suvokti keletą dalykų: kiekviena įtėvių pora turi individualių norų (vaikų amžių, skaičių ir kt.), todėl vadinamoji eilė įgauna kitokią prasmę. Tai nėra eilės parduotuvėje analogas, kiekvienai šeimai siūlomas vaikas pagal jos pageidavimus. Ir dar labai svarbu suprasti, kad būsimiems įtėviams siūlomų vaikų teisinis statusas yra sutvarkytas (biologinių tėvų atžvilgiu). Todėl šioje vietoje susikerta visuomenėje sklindantis mitas apie aibę betėvių vaikų ir įvairinti siūlomų vaikų. Deja, kartais taip susidėsto teisinės aplinkybės, kad tėvų globos netekę vaikai negali būti siūlomi įvairinti. Jiems yra kita galimybė augti šeimoje – juos gali globoti PRIDE kursus baigę globėjai.

Apibendrinamas išsakyta mintis, norėčiau akcentuoti, mano manymu, labai svarbias sąlygas, būtinas tam, kad būsimi įtėviai bei globėjai ir vaikai, atėję į jų šeimas, jaustųsi laimingi. Tai – įtėvių ir globėjų noras išsiaiškinti klausimus, domėjimasis kitų šeimų patirtimi, pasiryžimas nuolat bendradarbiauti, atvirumas sprendžiant esamas problemas. Tėvystės įgūdžių mokomės nuolat, o užduočių ir išbandymų mums pateikia mūsų vaikai.

Zigmas Giedrimas, atestuotas įtėvių ir globėjų mokytojas

Dovydas Balanas, 10 m.

SPECIALISTŲ MINTYS

ĮVAIKINIMAS IR GLOBA LIETUVOJE – SOCIALINĖ MADA

Mokslinėje literatūroje terminas „socialinė mada“ veikiausiai dar neegzistuoja arba dar nėra plačiai vartojamas, bet patį reiškinį galime aptikti jau viduramžiais, o giliau panagrinėjus – ir dar seniau. Pavyzdžiui, puikiai žinomos viduramžių aukštuomenės moterų suknelių ir šukuosenų mados, tam tikrų šunų veislių išvedimas ir auginimas, įvairių alkoholinių gėrimų gaminimas, net alchemija buvo viduramžių socialinė mada.

Kaip galime suvokti ar interpretuoti socialinės mados sąvoką? Anot skirtingų šaltinių, sąvokos „mada“ ir „socialinis“ aiškinamos šitaip:

Mada 2001 m. Valerijos Vaitkevičiūtės Tarptautinių žodžių žodyne apibūdinama kaip (pranc. mode < lot. modus – saikas, būdas, taisyklė) trumpas tam tikro skonio vyravimas kurioje nors gyvenimo ar kultūros sferoje; trumpas kokio nors reiškinio populiarumas.

O štai Vikipedija **madą** aprašo kaip tam tikru laiku visuomenėje vyraujančią stilių (drabužių, papuošalų, kitų aksesuarų, architektūros, maisto, literatūros kūrinių ir kt.), periodiškai pasikartojantį su tam tikrais pasikeitimais ir patobulinimais.

1985 m. Tarptautinių žodžių žodyne žodis „**socialinis**“ [lot. socialis] apibūdinamas kaip visuomenės, visuomeninis.

Valerija Vaitkevičiūtė 2001 m. išleistame Tarptautinių žodžių žodyne aiškina: **sociālin|is** <lot. sociālis – visuomeninis; sk. socijālinis> – susijęs su visuomeniniu gyvenimu, visuomeninis.

Žvelgdami į šių dviejų sąvokų aprašymą galime daryti prielaidą ir **socialinės mados** sąvoką aiškinti kaip **visuomenės gyvenime vyraujančią trumpalaikį tam tikro reiškinio populiarumą, periodiškai pasikartojantį su tam tikrais pasikeitimais**.

Straipsnio pradžioje buvo minėta apie viduramžių socialinę madą. Šių laikų socialinė mada gerokai pakitusi: žaibski sambūriai, grįžimas prie senovinių amatų ir rankdarbių, atšvaitai, ekoenergija, transportas, ekologiškas maistas ir net vaikų globa ar įvaikinimas.

Sunku patikėti, kad vaikų globa ar įvaikinimas vadinamas **socialine mada**. Dažnas tikriausiai pasipiktinęs prieštarautų šiam teiginiui, bet panagrinėkime šią prielaidą plačiau.

Pastaraisiais metais žiniasklaidoje, artimesnėje aplinkoje iš lūpų į lūpas sklinda informacija apie vis dažniau įvaikinančias ar norinčias įvaikinti, globoti tėvų globos netekusius vaikus šeimas ir asmenis.

2000 m. dirbti pradėjusi įvaikinimo tarnyba vis labiau Lietuvoje plėtoja veiklą ir informuoja visuomenę apie savo darbus. Štai „2007 m. liepos 24 d. Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba įsigijo globėjų (rūpintojų) ir tėvų PRIDE programos licenciją“ (Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos).

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos internetiniame puslapyje skelbtame straipsnyje „**Lie-**

tuvių šeimų įvaikintų mergaičių ir berniukų skaičius beveik susilygino“ teigiama, kad „pernai lietuvių šeimos įvaikino 109 beglobius vaikus, 2009 m. – 110, 2008 m. – 101.“

PRIDE programos licencija į Lietuvą atnešė ne tik didesnes ir paprastesnes galimybes įvaikinti ar globoti tėvų globos netekusius vaikus, bet ir įvaikinimo, globos **socialinę madą**.

Aplinkinių akimis, biologinių tėvų globos netekusio vaiko globa ar įvaikinimas yra didžiulis žyg-darbis ir pagarbos vertas gestas. Daugybė priežasčių poras ar individualius asmenis paskatina globo-ti ar įvaikinti vaiką, netekusį tėvų globos.

Kaip dažnai visuomenė susimąsto, kad vaikai gali būti globojami, įvaikinami tik dėl to, kad tai tapo **socialine mada**, dar viena galimybe pasipuikuoti, tapti žymesniais? Gal tai tiesiog aplinkinių įtaka, o ne pačių globėjų, įvaikintojų iniciatyva?

Svarstant minėtas priežastis, kyla daugybė klausimų apie globojamų ir įvaikintų vaikų likimą.

Dar vos prieš kelerius metus apie vaikų globą ar įvaikinimą buvo sunku rasti bet kokios informaci-jos. Šiandien stebime aktyvią įvaikinimo tarnybos veiklą, žiniasklaidoje pasirodo nemažai informaci-jos, intensyviai vykdoma PRIDE programa, o lietuvių šeimos vis dažniau ima globoti ar įvaikina tėvų ar globos netekusius vaikus.

„Suprantama, kad globa ar įvaikinimas turėtų būti labai pasvertas ir apgalvotas veiksmas, bet ar tikrai taip yra? O kas nutinka, kai atskiri žmonės, poros, paveiktos arba besivaikanti naujausių **socialinių madų**, globoja ar įvaikina vaikelį? Atsakymas paprastas, o kartu ir labai komplikuo-tas. Globojamas vaikas po kiek laiko tampa nebereikalinga našta ir galiausiai grąžinamas į globos namus. Šiek tiek komplikuočiau su įvaikintais vaikais, nes jų negalima grąžinti.

Ar asmenys, paveikti globos ir **įvaikinimo socialinės mados**, tikrai pasirengę: vaikystės tarps-niams, vaikų ligoms, apsilankymams pas gydytojus, nedarbingumo lapeliams, nuolatiniam irzlumui dėl skaudamo pilvuko, bemiegėms naktims, laisviems viduriams, vakarams namie, o ne su bičiuliais diskotekoje, Edipo kompleksui, nuolatiniam zujimui aplink; pamokų ruošai kartu su vaiku, nuolat motyvuoti dėl mokslų bei namų ūkio; paauglystės pykčio protrūkiams, tėvų autoriteto žeminimui; vakarėliams, naktiniams negrįžimams ir daugeliui kitų ne tokių jau romantiškų dalykų?

Negalime vienareikšmiškai teigti, kad globos ir įvaikinimo socialinė mada – tik neigiama ar tik tei-giama. Toliau SWOT (Stiprybės, silpnybės, galimybės, pavojai) pagalba bandysime apžvelgti globos ir įvaikinimo **socialinės mados** stiprybes, silpnynes, grėsmes ir galimybes.

GLOBOS IR ĮVAIKINIMO SOCIALINĖS MADOS STIPRYBĖS

„Lietuvos žinios“ teigia, kad „apie 50 tūkst. šeimų negali susilaukti palikuonių, ir kasmet šis skai-čius padidėja dviem tūkstančiais.“

Suvokiant, kiek daug Lietuvos šeimų negali susilaukti vaikų, įvaikinimas suteikia galimybę reali-zuoti save kaip globėjus ir įtėvius, atsiskleisti šeimoje, atiduoti sukaupę meilę ir rūpestį.

Ne mažiau svarbu vaikui turėti globėjus ar įtėvius, bent vieną iš jų. Mylėti ir būti mylimam – kie-kvieno žmogaus, juo labiau vaiko poreikis. Vaikui be galo svarbu jaustis saugiam, turėti užnugarį, gyventi šeimoje, turėti mamą ar (ir) tėtį.

Tam tikras aktualizuojamas ir žiniasklaidoje viešinamas reiškinys tampa socialine mada. Viena iš tokių socialinės mados stiprybių – žinia, šiuo atveju – apie globos ir įvaikinimo galimybes, kurią visuomenės informavimo priemonės paskleidžia visuomenei. Šeimos ar asmenys labiau padrąsinami,

informuojami apie globos ir įvaikinimo galimybes. Jie gauna impulsą, kuris paskatina priimti lemtingą sprendimą.

GLOBOS IR ĮVAIKINIMO SOCIALINĖS MADOS SILPNYBĖS

Greitai išplitus žiniai ir masiškai visuomenę apėmus globos bei įvaikinimo socialinei madai, išskyla šios mados silpnybės, tokios kaip nepakankamas pasirėngimas globojamo ar įvaikinto vaiko problemoms, šeimos santykių netvirtumas, nepakankamas psichologinis, moralinis pasirėngimas, įprastos gyvenimo rutinos pasikeitimas, asmeninio laiko sąnaudų persiskirstymas ir daugelis kitų. Socialinė mada praeina, o rūpesčiai ir vaikas lieka. Retorinis klausimas: ar mada tampa poreikiu, gyvenimo dalimi, ar našta?

GLOBOS IR ĮVAIKINIMO SOCIALINĖS MADOS GRĖSMĖS

Galima numanyti, kaip šeimos ar asmens gyvenimas pakis paėmus globoti ar įvaikinus vaiką. Ne visuomet įvykiai klostosi taip, kaip tikėtasi. Globos ar įvaikinimo socialinės mados grėsmė – atsiradus vaikeliai, kyla tam tikrų problemų, kurios pakeičia šeimos gyvenimo ritmą ir kurioms šeima gali būti nepakankamai pasirėngusi. Pavyzdžiui, dažnas vaiko sirgimas, atsisakymas eiti į darželį, svetimų žmonių baimė, specifinė mityba ar kt.

Vienu metu užgriuvus aibei pasikeitimų ar problemų nepakankamai pasirėngusios šeimos, socialinės mados paveikti ir skubotai sprendimą globoti ar įvaikinti priėmę asmenys neatlaiko psichologinės įtampos bei rūpesčių. Mados paveikti asmenys ar šeimos ryžtasi grąžinti globojamą vaiką į globos namus. Tuo tarpu mažylis antrą kartą per savo trumpą gyvenimą patiria palikimo ir netekties traumą. Antroji – jau globėjų – netektis vaikui gali sukelti didžiulį išgyvenimų, nevisavertiškumo kompleksą, nesaugumo ir kaltės dėl netekčių jausmą, šis skausmas persekioja visą likusį gyvenimą.

GLOBOS IR ĮVAIKINIMO SOCIALINĖS MADOS GALIMYBĖS

Bet kokia socialinė mada atneša didesnių galimybių, daugiau informacijos, platesnį, palankesnį visuomenės požiūrį į tam tikrą reiškinį. Globos ir įvaikinimo socialinė mada atneša daugiau informacijos, psichologinę pagalbą, seminarus ir mokymus globėjams bei tėviams prieš įvaikinimą ir jau įvaikinus, taip pat paprastesnius įstatymus, greitesnes globos ir įvaikinimo procedūras. Ir didesnei daliai vaikų, netekusių biologinių tėvų globos, atsiranda galimybių sulaukti globėjų ar tėvių.

Kuo plačiau žiniasklaida informuoja visuomenę, kuo daugiau atsiranda globėjų bei tėvių, tuo daugiau atsiveria galimybių vaikams.

GLOBOS IR ĮVAIKINIMO, KAIP SOCIALINĖS MADOS, PERSPEKTYVOS

Iš SWOT matyti, kokie galimi globos ir įvaikinimo socialinės mados pranašumai ir trūkumai. Plačiau panagrinėjus būtų galima rasti ir daugiau šios mados pliusų bei minusų. Visos socialinės mados anksčiau ar vėliau praeina. Galima daryti prielaidą, kad taip nutiks ir globos bei įvaikinimo socialinei madai. Suprantama, apie globą ir įvaikinimą žinia Lietuvoje jau bus paskleista gana plačiai. Aplink mus bus nemažai žmonių, kurie globos ar bus įvaikinę vaikus ir skleis savo patirtį.

Derėtų pasidžiaugti, kad ir praėjus šiai socialinei madai liks asmenų ir šeimų, tikrai turinčių poreikį, tvirtai apsisprendusių ir pasirėngusių globoti ar įvaikinti. O biologinių tėvų globos netekę vaikai ras tvirtas ir juos mylinčią globėjų bei tėvių šeimas.

Alina Šimkevičiūtė, socialinė darbuotoja

Žygimantas Anickas, 10 m.

BENDRAVIMAS ŠEIMOJE IR VAIKO POREIKIAI

Dažnoje šeimoje auga vaikai. Nenorėčiau išskirtinai kalbėti tik apie įvaikintus ar globojamus, ar biologinius vaikus. Kiekvienas minėtos grupės vaikas nenustoja būti vaiku. Tie, kas augina vaikus, žino, kad vaikas užaugtų sėkmingas, mes turime patenkinti jo poreikius. Žmogus turi biologinius poreikius (maisto, drabužių, pastogės, priežiūros, saugumo, priklausomybės ir t. t.) ir socialinius poreikius (bendravimo, bendradarbiavimo, dėmesio, pagarbos, problemų sprendimo, konfliktų įveikimo, rūpinimosi kuo nors ir t. t.). Žinome, kad mes nepatenkinę biologinių poreikių, negalėtume išgyventi, o kaip yra su socialiniais poreikiais? Nepatenkinti socialiniai poreikiai fiziškai nepažudytų žmogaus, tačiau gali ryškiai pakoreguoti asmenybės vystymąsi. Šiandien daug kalbama apie brandžią asmenybę, apie teisingai suformuotų vertybių svarbą. Viso to pagrindas - socialinių poreikių vaiko artimiausioje aplinkoje patenkinimas. Pati artimiausia vaiko aplinka - šeima.

Šeima - unikali sistema su ištobulintomis, nusistovėjusiomis taisyklėmis, bendravimo ypatumais, ryšiais, tradicijomis ir t. t. Unikalus ir patekimo į šeimą būdai. Visi žinome, kaip artimai bendrautume su kuria nors šeima, jos nariu niekaip netapsime. Geriausiu atveju, sulauksime pasakymo „tu man, kaip sesuo (brolis)“. Į šeimą patenkama tik gimstant joje, susituokiant ir įvaikinant (globojant) vaiką. Kadangi šeima atskiras uždaras sistemos vienetas, todėl ir taisyklės jose negali būti vienodos.

Tėvai, šeimoje augindami vaikus, dažnai savęs klausia, ar mes geri tėvai? Dažniausiai atsakymą randa patys, nes nėra jokių matų tėvų gerumui tiksliai išmatuoti, kad vėliau galėtume suskirstyti visus tėvus nuo blogiausio iki geriausio. Tėvai neturėtų siekti tapti tobulais tėvais. Vaikams reikia mylinčių, o ne tobulų tėvų. Kiekvienas mažylis šeimoje siekia vieno - pelnyti savo tėvų meilę. Tai pats svarbiausias jo poreikis augant šeimoje. Ir to jis siekia visomis galimomis priemonėmis. Deja, mes, tėvai, ne visuomet suprantame savo vaiko tikslus, todėl neretai patenkame į arba sudėtingas, komplikutas situacijas arba padedame jas sukurti.

Specialistų teigimu, yra keturi tėvų aulėjimo stiliai, kurie galėtų padėti suprasti, kaip mes turėtume elgtis su savo vaikais, kad padėtume jiems siekti asmenybės brandos. Kas yra auklėjimas? Auklėjimas - tai sudėtinė veikla, pasireiškianti specifiniu elgesiu ir daranti įtaką vaikų ugdymui, o auklėjimo stilius - normali tėvų pastangų įvairovė, siekiant vaikus kontroliuoti ir padėti jiems pritaipyti visuomenėje. Kiekvienas auklėjimo stilius remiasi svarbiausiais auklėjimo elementais: **tėvų jautrumu ir reiklumu**. Kitaip tariant, tai atjauta, supratimas ir aiškios, apibrėžtos ribos, bendraujant su vaikais. Remiantis Dianos Baumrind auklėjimo stiliaus koncepcija, išskiriami keturi tėvų auklėjimo stiliai: atlaidūs tėvai, valdingi tėvai, autoritetingi tėvai ir neįsitraukę tėvai.

ATLAIDŪS TĖVAI. Jie netradiciniai, atlaidūs, švelnūs, nereikalaujantys iš savo vaikų elgtis taip, kaip suaugę žmonės, linkę kartu su vaikais apsvarstyti iškilusias problemas, vengia konfrontacijos.

VALDINGI TĖVAI. Reiklūs ir valdingi, bet neatsakingi. Jiems yra svarbu paklusnumas, nuolankumas, užimama socialinė padėtis. Jie tikisi, kad jų įsakymai bus vykdomi be paaiškinimų. Kita vertus, šie tėvai moka sukurti gerai organizuotą, su aiškiomis taisyklėmis aplinką.

AUTORITETINGI TĖVAI. Jautrūs, ir reiklūs. Jų vadovavimas ir nurodymai vaikams aiškūs. Jie yra tvirti, bet negniuždantys ir nevaržantys. Jų disciplinos metodai yra labiau palaikantys nei baudžiantys. Šie tėvai siekia, kad jų vaikai būtų savarankiški bei visuomeniškai atsakingi ir bendradarbiaujantys.

NEĮSITRAUKĘ TĖVAI. Mažiau jautrūs ir mažiau atsakingi. Kraštutiniais atvejais šis auklėjimo būdas pastebimas apsileidusių ir asocialių tėvų šeimose. Vis dėlto dauguma šio tipo tėvų yra normalūs.

Specialistų teigimu, vaikai ar paaugliai iš valdingų šeimų turi žemesnį savęs vertinimą ir blogesnius socialinius įgūdžius, tačiau neblogai mokosi ir elgiasi mokykloje.

Atlaidžios šeimos dažniau užaugina vaikus ir paauglius su elgesio sutrikimais. Jiems blogiau sekasi mokykloje, bet jie geriau save vertina ir turi aukštesnius socialinius įgūdžius.

Autoritetingi tėvai sugeba išlaikyti pusiausvyrą tarp reikalavimų ir pagarbos savo vaikų individualumui bei asmenybei. Autoritetingas auklėjimas leidžia išlaikyti pusiausvyrą tarp aiškių aukštų tėvų reikalavimų, emocinio atsakingumo bei vaiko autonomijos pripažinimo. Tai yra vienas iš svarbiausių šeimos kompetencijos bruožų, turinčių įtakos nuo ankstyvos vaikystės iki paauglystės.

Kai kalbama dėl vaikų poreikių šeimoje tenkinimo, dažnai tėvai nerimauja, ar siekdami patenkinti vaiko poreikius netaps lepinantys tėvai. Specialistai iškiria du netinkamo auklėjimo metodus - vaikų lepinimą (problemų už jį išsprendimas) ir autokratiją (norą priversti vaiką (ypač paauglį) paklusti). Daugiausiai šeimose dėl vaikų auklėjimo kyla problemų vaikui sulaukus paauglystės. Tai ypatingas laikotarpis. Jis sunkus ne tik tėvams, bet ir patiems paaugliams. Tam, kad suprastume paauglius, pagalvokime, kas yra paauglystė. Specialistai paauglystę skirsto į du laikotarpius: tai ankstyvoji (10 m.-14 m.) ir vėlyvoji (16 m.-18 m.) bei pereinamasis laikotarpis (15–tieji metai). Šiame amžiuje pradeda formotis individualus požiūris į tam tikrus reiškinius, sava nuomonė, vertybių sistema, požiūris į save ir aplinkinius ir t. t. Paauglystės pabaigos ribos nėra aiškios. Jos baigtį galėtume diagnozuoti, kai jaunuolis subręsta lytiškai, psichiškai bei socialiai (susikuria savo vertybių sistemą, gali užmegzti ir palaikyti tarpusavio draugystės bei meilės santykius, geba numatyti savo ateities perspektyvas ir planus).

Daugelis tėvų pritaria, kad lepinimas tikrai žalingas vaiko asmenybės vystymuisi. Turėtume nepamiršti, kad lepinsime savo paauglį tada, kai už jį viską atliksime kasdieniame gyvenime. Tokiu būdu jam suformuosime požiūrį, kad jis gauna specialias, ypatingas paslaugas, kurioms pasibaigus, jaunuolis pasiges teikiančiojo specialiąsias paslaugas asmens. Pasaulis jam atrodys nesaugus, pavojingas bei nedraugiškas. Dažniausiai toks paauglys nemokės bendradarbiauti, prisiimti atsakomybės. Jis įsivaizduos, kad kiti privalo jam tarnauti, o jo vieta gyvenime yra ypatinga. Neretai tėvai ima lepinėti savo vaikus ar paauglius, tikėdamiesi jų palankumo, tačiau reali situacija kitokia. Lepinantys tėvai vietoj tikėtino palankumo praranda pagarbą.

Ką mes turėtume daryti, jeigu jau tapome lepinančiais tėvais? Pirmiausia turėtume labai tvirtai, bet draugiškai leisti suprasti, kad paauglys su tėvais turėtų pradėti bendradarbiauti. Ir bendradarbiauti ne jo padiktuotomis sąlygomis, bet bendrai sukurtais taisyklėmis. Parodykime vaikui, kad be jo yra ir kitų žmonių, turinčių poreikių. Negailėkime laiko naujos kokybės santykių kūrimui. Mūsų pastangos nenueis veltui.

Lepinantys tėvai, išsigandę susidariusios nevaldomos situacijos, gali griebtis kitos kraštutinės auklėjimo taktikos - griežto bei autokratiško tėvų vaidmens. Tokiu metodu nuo pat gimimo auklėjamas vaikas neturi galimybės rinktis, nes visus sprendimus priima tik tėvai. Jiems nesvarbu, kaip jaučiasi jaunuolis, jie siekia tik vieno – besąlygiškai vykdyti tėvų reikalavimus. Šio stiliaus tėvai, bijodami išlepinti atžalas, gali vengti didesnio emocinio ryšio su vaikais. Emocinis atstūmimas dažnai tampa svarbiausiu veiksniu, lemiančiu vaiko ar paauglio elgesio sutrikimus. Tėvų atstumti vaikai neretai patiria atstūmimą ir tarp bendraamžių. Specialistai teigia, kad atstumti vaikai dažnai tampa užsidarę, sunkiau užmezga artimus ryšius, o kartais gali pasidaryti apatiški ar abejingi. Vieni paaugliai dėl tokio auklėjimo tampa nedrąsiais, kiti pradeda maištauti, santykiai tampa kovos lauku. Tik mažuma paauglių prisitaiko prie tokio auklėjimo metodo. Kiek vėliau visoms šios grupės žmonėms dažniausiai tenka pasinaudoti specialistų paslaugomis. Vieniems paslaugų prireikia dar paauglystėje, o kitiems - sulaukus brandesnio amžiaus. Apsiribodami vaiko ar paauglio kontroliavimu, nesuteikdami pasirinkimo laisvės ir galimybės bendradarbiauti, galime suformuoti jo ydingą požiūrį į santykius su tėvais ar kitais suaugusiais asmenimis.

Šalti santykiai šeimoje, fizinės bausmės, neteisingos arba neadekvačios bausmės, rėkimas, neaiškios, neapibrėžtos ribos, neįvykdomi pažadai, per aukšti reikalavimai, tušti raginimai ar grasinimai, nereikalingi klausimai - tai priežastys, kurios trukdo kurti vaikui palankią ir saugią aplinką šeimoje.

Būdami greta vaiko, stebėdami jo vystymąsi bei atliepdami kiekvienai vaikų amžiaus grupės būdingus poreikius, padėsime vaikui užaugti sėkmingu žmogumi. Specialistai teikia rekomendacijas, kaip galima padėti vaikui ir suprasti jį. Pabandykime įsiklausyti. Gal verta pabandyti pasinaudoti kai kuriomis iš jų?

- **Skatinkime teigiamus emocinius išgyvenimus, mokykime išreikšti džiaugsmą, nepamirškime pagyrimų.**
- **Mokykime susidoroti su problemomis, raskime bei analizuokime nesėkmių priežastis;**
- **Dažniau girkite, rečiau pabrėžkite blogus poelgius.**
- **Visada rodykite, kaip dera elgtis, nes iš pavyzdžio mokomasi.**

Mes, sukūrę palankius bendravimui, pagarba kiekvienam šeimos nariui paremtus santykius šeimoje ir pasirinkę tinkamiausią vaiko auklėjimo stilių, būsim patys laimingi bei padėsime vaikams tapti laimingiems. O juk to ir siekiame gyvendami šeimoje bei augindami vaikus.

Aurelija Lingienė, psichologė

Virginija Bendoraitytė, 8 m.

BŪSIMŲ IR ESAMŲ ĮTĖVIŲ BEI GLOBĖJŲ PATIRTIS

BŪSIMŲ ĮTĖVIŲ MINTYS APIE MOKYMO PROCESĄ IR KITUS FORMALIUS DALYKUS

AŠ – MAMA

SPRENDIMO PRIĖMIMAS

Šiais metais sukanka aštuoneri metai, kai mes vedę. Visada įsivaizdavau, kad sulaukusi tokio vedybinio stažo jau turėsiu du vaikus. Mergaitę ir berniuką. Yra šiek tiek kitaip, turime šunį ir katiną. Per šešerius „laukimo susilaukti vaikų“ metus išbandėme visus pagalbinio apvaisinimo būdus. Vis pagalvodavome apie įvaikinimą ir apie tuos vaikučius iš reklaminių plakatų: „Reikia nedidelės pagalbos, ieškau Mamytės.“

Kartą, po dar vienos nevykusios procedūros, labai realiai suvokiau, kad yra pasaulyje tam tikras procentas žmonių, kurie NIEKADA nesusilaukia vaikų. Kas žino, galbūt aš esu viena iš jų? Ar neprakeiksiu savęs, jei iššvaistysiu visą savo laiką bandydama jų susilaukti? Ar visi vaikai būtinai gimsta iš pilvelio? Gal mano vaikas gims širdyje? Kartą vyras konstatavo: „Klausyk, mes juk ne **gimdyti** norim, o **VAIKŲ!**“ Turbūt tai buvo galutinė frazė, privertusi apsispręsti – mūsų vaikai gims širdyje! Štai ir pirmas atsakymas, kai vaikučiai klaus, iš kur jie atsirado.

Kiekvieną etapą – mokymuose, apie mūsų sprendimą įvaikinti kalbėdama su draugais, girdėdama kitų įtėvių patirtį, skaitydama knygas apie vaikų auklėjimą, bendraudama su vaikais – vis patvirtindavau sau, kad mūsų sprendimas yra teisingas. Liko tik sulaukti vaikų.

MOKYMAI

Mūsų grupę įvairi – yra ir už mus jaunesnių porų, yra ir vyresnių. Žiūrėdama į vyresnius dar kartą sau patvirtinau – mes čia laiku, mes dar būsime jauni tėvai vaikų darželių ir mokyklų susirinkimuose, mes dar nepraradome savo laiko.

Mokymai buvo smagūs: sugebėjome išeiti iš liūdnos negalėjimo susilaukti biologinių vaikų netekties į optimistišką – vaikų laukimo nuotaiką. Ypač praskaidrindavo mintis grupės narių prisipažinimai apie vaikystėje po lovą augintas varles ar viešai skaitomas pačių kurtos pasakas.

Labiausiai norėjosi girdėti realią patirtį, o ne knyginę išmintį.

LAUKIMAS

Kad laukimas būtų smagesnis, ėmiau skaityti knygas. Pirma, kurią perskaičiau, buvo „Kaip kalbėtis su vaikais, kad jie klausytų, ir kaip klausyti vaikų, kad jie kalbėtų“. Tada prisiminiau savo vaikystės mėgstamiausias knygas „Pepė Ilgakojinė“, „Kikas“ – patyriau tikrą malonumą jas skaitydama. Su vyru pradėjome fantazuoti, kaip pasikeis mūsų namai atsiradus vaikams. Juk jų bus iš karto du! Kaip vaikai, apsikabinę šunį užmigs, o katinas vogs iš jų maistą. Kaip rytais atbėgs pas mus basomis kojytėmis į lovą...

Vakar užėjau į vaikų parduotuvę pažūrėti, kokio dydžio (ūgio) yra dvimečiai, keturmečiai. Kokių daiktų jiems reikia?

Nejučia pradėjau stebėti vaikus, mintyse svarstyti, kiek jiems metų, ir vertinti, ar jie jau dideli, ar dar maži. Stebėdama keturmetę krikšto dukrą mažčiau: „Visai dar maža, galėčiau pradėti auginti tokį vaikelį.“ Žiūrėdama į dešimtmetę pusseserę galvojau: „Jau susiformavusi, bet kokia dar mažutė, kaip jai dar reikia mamos ir tėčio.“

Eglė Dunauskienė, būsima mama

KELIAS ĮVAIKINIMO LINK

Gavusi pasiūlymą parašyti apie mūsų šeimos patirtį žengiant įvaikinimo link, iškart sutikau vien dėl tos priežasties, kad mums pradėjusiems šį kelią, mums labai stigo informacijos, bet kokia kitų tėvių ar globėjų patirtis buvo aukso vertės. Tikiuosi, kad ir mano asmeniniai potyriai bei išgyvenimai kam nors bus naudingi.

Mintys apie įvaikinimą mane aplankė senokai – gal daugiau kaip prieš dešimtmetį, kai su Almos Adamkienės labdaros ir paramos fondu rengdavome Kalėdų ir Atvelykio šventes globos namuose augantiems vaikams. Kiekvieną kartą sulaukdavau vieno ar kito vaiko prašymo tapti jų mama. Tokie prašymai labai glumindavo, bet priversdavo susimąstyti. Tai turbūt ir buvo ta pradžių pradžia, kai gimė mintis, jog ateityje tikrai bent vienam vaikui suteiksiu šilumą, meilę, namus ir didesnių galimybių gyvenime. Ilgai gyvenau tik su mintimi, kuri dažnai mane apleisdavo, paskui vėl aplankydavo. Manau, tai žingsnis, kurio nederėtų žengti skubotai, nes kalbame apie jautriausią mūsų visuomenės dalį – vaikus, kurie dar būdami maži patyrė tiek, kiek kitam nelemta patirti per visą gyvenimą. Matyt, reikia sulaukti dienos, kai būsi tikras dėl to, ką darai, o tada jau eisis kaip sviestu patepta. Labai džiaugiuosi ir dėkoju savo vyrui, kuris į mano klausimą, ką galvotų apie įvaikinimą, atsakė labai lakoniškai, bet užtikrintai: čia reikia veikti, o ne galvoti. Taip natūraliai ir paprastai pradėjome kelią įvaikinimo link. Apie mudviejų su vyru sprendimą žinojo tik vienas artimas žmogus.

Kai pradėdavome kalbėti apie vaiko lytį ar amžių, jausmas būdavo toks, lyg kalbame ne apie vaiką, o apie prekę. Tad didelių svarstymų nebuvo ir šiuo klausimu. Žinojome, kad lytis mums visiškai nesvarbi, nes mūsų tikslas – vaikas ir jo gerovė. Gal kiek rūpėjo jo sveikata ir amžius. Įvaikinimo tarnybos internetiniame tinklapyje susirinkusi informaciją apie reikiamus dokumentus ir visą įvaikinimo procesą, ėmiausi realių darbų – visas klostosi labai sklandžiai ir operatyviai. Su reikiamais dokumentais nuskubėjau į savo rajono Vaiko teisių apsaugos tarnybą (toliau – VTAT) pateikti prašymą. Ir vėl susidūriau su dviprasmiškais jausmais, kai reikėjo įrašyti mūsų šeimos lūkesčius dėl vaiko. Prašyme nurodžiau, kad pageidautume kūdikio nuo 6 mėnesių iki 1,5 metų su koreguojamais sveikatos sutrikimais. Na, manau, didesnė dauguma šeimų prašymo pateikimo dieną ir turi tokių lūkesčių.

Netrukus prasidėjo kitas mūsų kelio etapas – PRIDE mokymai. Daugumai nesuprantama, kam tokie mokymai apskritai reikalingi, juk trys mėnesiai – toks ilgas laiko tarpsnis, o vaikai laukia globos namuose. Tačiau įpusėjus mokymams mudu, su vyru padarėme išvadą, kad PRIDE mokymai būtų tikslingi didesnei daliai šeimų, kurie laukiasi biologinių vaikų. Nežinau, kaip kiti mokymų dalyviai, bet mudu sužinojome tikrai daug, nors gal iš dalies būtume save priskyrę prie tų, kurie prieš mokymus manė, jog beveik viską žino. Tačiau kalbame apie vaikus, apie visam likusiam gyvenimui prisiimamą atsakomybę, tad ir tas kelias neturėtų būti itin lengvas ir greitas, kad vėliau įtėviams nereikėtų gailėtis, o vaikams – kentėti.

Tiek grupės dalyviai, tiek dėstytojai buvo ištis šaunūs. Dažnai net po trijų valandų užsiėmimo nelabai norėdavosi skirstytis. Smagu, kai ateina brandžių ir motyvuotų asmenybių, žinančių, ko nori, kad reikia labai daug dirbti su savimi, kad vėliau gyvenimas su vaikais būtų kuo ramesnis. Nors turbūt mokysimės visą gyvenimą, o ramybės irgi dažnai nebus. PRIDE mokymai buvo labai naudingi ir reikalingi, bet gal kiek daugokai „amerikonizmo“, gal juos derėtų labiau adaptuoti lietuviškam mentalitetui. Smagiausia ir įdomiausia buvo tai, kad tarp dalyvių turėjome esamų globėjų ir įtėvių, kurie mielai dalydavosi patirtimi. Taip pat labai naudingi buvo situaciniai žaidimai ir jų aptarimas. Per mokymus ir rašant išvadas gal kiek pasigedome psichologų įsikišimo. Manau, šių specialistų bendradarbiavimas

būtų labai sveikintinas tiek per mokymus, tiek vertinant psichologinį šeimos pasirengimą priimti svetimą vaiką. Suprantu, kad svarbiausia, jog vaikas augtų šeimoje, tačiau jam nepakanka tik stogo virš galvos ar maisto pilnos lėkštės. Jam reikia meilės, labai labai daug meilės, dėmesio ir supratimo, o mums, suaugusiems, – išminties ir, kaip sako mano vyras, titaniškos kantrybės. Vienaip viskas atrodo per mokymus, kai viską svarstai teoriškai, bet praktikoje dažnai būna kiek kitaip.

Po mokymų ir mokytojų apsilankymų svečiuose. Buvo rašoma išvada apie mūsų šeimos tinkamumą tapti įtėviais. Taip pat reikėjo apsispręsti dėl mūsų lūkesčių. Per mokymus vis pasvarstydavome dėl vyresnių vaikų – liūdna, kad, tarkim, ketverių metų vaikas jau laikomas per dideliu. Mes šiuo klausimu konsultavomės ir su specialistais, sulaukėme jų padaršinimo, kad iki penkerių metų vaikas geba visiškai „persiprogramuoti“. Taip pat vis pamąstydavome apie vaikų skaičių. Iš pradžių buvau kategoriška – apie du vaikus nė negalvoju! Po pokalbių su mokytojais ir matydami gražių pavyzdžių iš mokymų grupės dalyvių galiausiai apsisprendėme, kad svarstytime ir dviejų vaikų galimybę.

Taigi mūsų išvadoje puikavosi įrašas, kad esame tinkami įvaikinti vaiką iki trejų metų, o žemiau – juodai paryškintas sakiny, jog šeima svarstytų ir dviejų vaikų galimybę. Mano manymu, ateina laikas, kai vaikui norisi daugiau sužinoti apie save ir savo biologinę šeimą, rasti tėvus, seseris ir brolius. Tad jiems bus smagiau augti drauge, o ir ateityje gal kiek sušvelnins „kraujo šauksmą“, nes jie turės vienas kitą. Antras ne ką menkesnis argumentas, kad mūsų krikščioniška pareiga ne tik vaikščioti į bažnyčią ir klausytis ištraukų iš Evangelijos, bet ir gyventi taip, kaip moko Evangelija. Tad jei gali į savo širdį ir namus įsileisti vieną vaiką, tai antram irgi visada atsiras vietos. Tie sunkumai nėra jau tokie dideli, kaip gali atrodyti. Kartais žiūriu į mūsų vaikus ir galvoju, kad su vienu nebūtų jokio vargelio, bet nei jis, nei mes nejaustume tokio džiaugsmo kaip šiandien, kai jiedu žaidžia, kai pykstasi, kai apsikabina ir pasibučiuoja, kai rūpinasi vienas kitu. Stebuklas, kad visai svetimą vaiką gali pamilti besąlygiškai!

Po mokymų atėjo laikas žinią apie įvaikinimą pranešti artimiesiems, draugams ir pažįstamiems. Man tai buvo bene sunkiausias etapas. Draugai reagavo labai teigiamai – mūsų aplinkoje tai jokia naujiena. O štai tėvai ir sesuo niekaip nesuprato, kodėl ryžomės įvaikinti, nesusilaukė savo atžalų. Man tai nesuprantama, lyg privalėtume visam pasauliui įrodyti, kad mes tai galime. Lyg šeimos, kurios nesusilaukia biologinių vaikų, būtų prastesnės. Atsirasdavo ir kolegų, kurie lyg ramindami imdavo pasakoti, kaip viena ar kita įvaikinusi šeima iškart susilaukė biologinio vaiko. Aš visai nenorėjau aiškintis, kad įvaikinimas nėra nevaisingumo problemos sprendimas, ir ką nors įrodinėti. Manau, jei visi gyventų mažiau dėmesio kreipdami į aplinkinius, jų kalbas, Lietuvoje būtų daugiau laimingesnių veidų. Dabar mes dažnai tampame vieni kitų įkaitais ir esame priklausomi nuo sakinio „ką žmonės pasakys“.

Taigi susigyveno artimieji ir su mintimi, kad mes savo sprendimo nekeisime ir mūsų šeimoje apsigyvens vaikas iš globos namų. Tik vėl juos ištiko lengvas šokas, kai nepraėjus nė savaitei po įrašymo į įvaikinti pasirengusių šeimų eilę mes sulaukėme pasiūlymo dėl broliuko ir sesutės. Jie turėjo tik vieną pasirinkimą – gerbti mūsų apsisprendimą arba netekti bendravimo su mumis. Jie pasirinko pagarbą. Už tai mes labai dėkingi. Dėkingi ir už tai, kad puikiai priėmė vaikus.

Mūsų rajono VTAT persiuntė įvaikinimo tarnybos informaciją, kurioje buvo gana lakoniškai surašyta apie vaikus. Labiausiai bijojau alkoholinio vaisiaus sindromo. Kiek buvau konsultavusis su gydytojais, šis sindromas matomas plika akimi. Su informacija apie vaikus negavome jų nuotraukų. Paskambinusį į įvaikinimo tarnybą, paprašiau nuotraukų ir, pamačiusi kompiuterio ekrane vaikus, plačiai nusišypsojau. Lyg akmuo nuo krūtinės būtų nukritęs. Negalėjau įsivaizduoti vaikų atsisakymo kaip kokios brokuotos prekės, bet turbūt taip būčiau padariusi, jei jie būtų turėję rimtų sveikatos sutrikimų.

Nieko nelaukdami sekmadienį su vyru nuskubėjome į susitikimą su vaikais. Labiausiai bijojome, kad į

mus, įėjusius į grupę, tiesis daugybė rankų. Mūsų džiaugsmui, taip nebuvo. Auklėtoja atvedė du mažus sutrikusius pipirus, o mes dar labiau sutrikome, nes nežinojome, nuo ko pradėti pokalbį. Klausimas po klausimo, ir užsimezgė kalba. Berniukas buvo daugiau nei pusantrų metų, todėl dar guguojantis, tad atsisėdo man ant kelių ir be jokių kalbų ėmė dėlioti daiktus rankinėje. Mergaitė, užsirangiusi vyriui ant kelių, žaidė telefonu ir pasakojo, kaip mėgsta šokoladą, kiek jai metų ir panašiai. Atėjus pietų metui, vaikai ėjo valgyti, o mes nuskubėjome į parduotuvę pildyti mūsų princesės pirmojo noro – saldainių. Grįžę radome pavalgiusius vaikus, besiruošiančius pietų miego, visi buvo sugulę, tik mergytė mūsų laukė. Ji suvalgiusi saldainius, nusirengė, atsisveikino ir nutrepė į lovą. Įsėdę į automobilį žinojome, kad jokių svarstymų dėl vaikų nebus. Net po dviejų mėnesių mums taip ir neprireikė vaikų medicininių kortelių ar pokalbio su globos namų gydytoju – tie įrašai nebūtų pakeitę mūsų apsisprendimo. Mes matėme sveikus, smalsius ir mielus mažylius, o visi esami negalavimai, tikiu, praeis laikui bėgant, kai vaikai bus apsupti dėmesio, meilės, turės mamą ir tėtį bei ramiai galės džiaugtis vaikyste.

Kitą dieną parašėme sutikimą dėl mums pasiūlytų vaikų įvaikinimo, ir prasidėjo savaitgaliniai važinėjimai pas vaikus. Vietinis VTAT davė leidimą vežtis juos namo svečių teisėmis ir parengė dokumentus teismui. Tiesa, apsvarstę savo finansines galimybes ir vaikų poreikius, priėmėme sprendimą dėl nuolatinės globos, kuri po maždaug metų peraus į įvaikinimą. Be abejo, tiek įvaikinimo tarnyba, tiek VTAT labiau rekomendavo įvaikinti, tačiau mūsų argumentas buvo tas, kad mes galvojome apie vieną vaiką su teorine galimybe dėl dviejų, bet atsirado du, o tai jau nemaži ne tik moraliniai, bet ir finansiniai įsipareigojimai. Net nėra minties, kad apsisistosime ties nuolatine globa visam laikui, mūsų tikslas – šių dviejų vaikelių įvaikinimas. Kad jiems nereikėtų mokykloje jaustis nepatogiai dėl skirtingų mūsų pavardžių ar dėl galimo jausmo, kad mes jų neiivaikiname, nes nelaikome visateisiais šeimos nariais.

Kai kurie žmonės klausia, ar nebijome, kad atsiras biologiniai tėvai ir užsimanys susigrąžinti vaikus, – įvaikinus jie tokios galimybės nebeturėtų. Mano mintys kiek filosofiškos. Turbūt taip nutikus, man derėtų pasidžiaugti, kad įvyko stebuklas, bet nelabai tuo tikiu. Tėvų teisės į vaikus nėra atimamos per savaitę ar mėnesį, su mūsų vaikų šeima buvo dirbama dešimt metų, kol buvo prieitas liepto galas. Dėl daugelio dalykų aš tiesiog nesuku galvos, nes nepatinka užsiimti svarstymais, kas būtų, jeigu būtų, galų gale – viskas Dievo valioje. Žinau tik viena – padarysiu viską, kad mano vaikai būtų laimingi, augtų saugioje, meilės ir supratimo pripildytoje aplinkoje.

Keista, o gal ir normalu, bet tik šiandien, praėjus dviem mėnesiams nuo mūsų bendravimo su vaikais pradžios, aš imu įsisąmoninti, kad šiuos du žmogeliukus lydėsiu per jų gyvenimą, kad jų tariai „mama“ ir „tėti“ kasdien vis labiau įgaus tą tikrąją prasmę. Galų gale man ima prailgti savaitė – vis laukiu penktadienio, kai vėl susitiksime. Pasiilgstu vaikų, man patinka su jais būti, nors kartais būna labai sunku – jie fantastiškai moka išvesti iš kantrybės. Šie du maži žmogeliukai ne tik ima, bet ir duoda, su jais kartu mes augame ir mokomės. Galbūt bus dienų, kai apniks ir juodos mintys, bet turbūt vaikų apsikabinimas, kartojimas, kad myli, ir suvokimas, jog jiems esi vienintelis artimas žmogus pasaulyje, jas visas nustelbs. Manyje ima busti meilė vaikams, turbūt ta tikroji motiniška meilė. Manččiau, nereikia išsigąsti, jei tas jausmas netrenkia kaip perkūnas iš giedro dangaus vos pamačius vaikus. Viskas turi vykti natūraliai, jausmams ir meilei užaugti taip pat reikia laiko.

Mūsų kelias įvaikinimo link dar nesibaigė. Turbūt kai skaitysite šį rašinį, mes jau keturiose džiaugsimės buvimu namie, kurio netrikdys išsiskyrimo ašaros. Iš visos širdies linkiu visiems tikėjimo tuo, ką darote, neišsenkančios meilės ir titaniškos kantrybės.

Beata Matačiūnienė, būsima mama

TĖVYSTĖS VAIDMENS LINK

I DALIS

Norėčiau pasidalyti asmeniniais išgyvenimais, susijusiais su tapimu tėvu per įvaikinimą. Tikiuosi, ko nors naudinga sau rasite, galbūt panašumų ar skirtumų.

Pirmiausia norėčiau pasakyti, kad visuomet skirtingas pasirinkimas (įvaikinti) yra neturinčio biologinių vaikų vyro ir vyro, kuris greta biologinių vaikų dar įvaikina žmogutį. Patirtys ir bundantys jausmai skirsis, nes pirmasis neturi bendravimo su vaiku patirties. Antra vertus, vyrui apskritai sunku pirmą kartą ryžtis, nes dauguma buvome auginami skambant pamokymams „neliesk, nes susižeisi“. Ar daugelis berniukų turėjome mokytojų vyrų? Tikrai ne. Dauguma mano mokytojų buvo moterys. Pamenu savo kūno kultūros ir darbų mokytojus, imtynių trenerį Albina. Tai buvo būtent tie vyrai, kurie bandė mus, berniukus, padrašinti žengti pirmus žingsnius: stoti į futbolo vartus, kad bandytume juos apginti nuo stipriai spirito kamuolio; pjauti lentą; priešintis fiziškai pajėgesniam ir aukštesniam imtyninkui. Tai buvo tėvystės pamokos būtent berniukams, būsimiems mokytojams ir tėvams. Vėliau teko ryžtis studentų bendrabutyje apginti merginą, pas kurią atėjo girtas kavalierius, nors apskritai smurtas man nebuvo (ir, matyt, nėra) priimtinas. Tie tam tikra prasme rizikingi pasirinkimai, kartais sukėlę ir visai netikėtų neigiamų padarinių, – jau praeitis. Ne viskas man pavykdavo tada, ne viskas pavyksta ir dabar. Tai turiu sau atvirai pripažinti.

Mes su žmona, apsisprendę paimti sūnų iš vaikų namų, pradėjome lankytis įtėvių ir globėjų kursuose. Iš pradžių buvo nejauku, nes buvome gerokai vyresni už kitus. Ramybės neduoda mintys, kodėl ne anksčiau, kas trukdė, kokių klaidų padaryta. Net imi kaltinti visuomeninę veiklą, savo prioritetus, kurie atrodė svarbesni už vaiką namuose. Matyt, poreikis mylėti ir būti mylimam savo vaiko manyje subrendo vėliau nei kitiems vyrams. Kai kursuose kalbėjome apie vaiko skirtingo lygio brenimą ir patyrimą – „saulutės“ schemą, – aš jau suvokiau, kad šis skirtingų patirčių ir suvoktų poreikių schema-derinys galioja ir suaugusiajam. Vienas vyras, gal jau 50-ies, bet dar nesubrendęs šeimos santykiams, antras per visą gyvenimą šalia ežero niekaip neišmoko plaukti, trečias niekaip nepriima sprendimo mesti rūkyti. Viskas priklauso nuo kriterijaus (mūsų gyvenimo srities), ar mes esame „toli pažengę“, ar dar tik „pradinukai“.

Vienoje Vilniaus gatvėje yra išlikę senovės muitinės vartai, tiksliau, pastatas prie jų. Miestas saugojo amatininkus ir pirklius, kad būtų sąžininga konkurencija. Nė vienas neprasmukdavo į miestą nesumokėjęs muitų, t. y. kelionė į Didįjį turgų prasidėdavo nuo vežimo perkratymo ir pristatymo muitininko revizijai. Tad apmąstęs faktą, kad kelias į vyro gyvenimą turi eiti ir pro Tėvo stulpus arba įtėvinimo vartus, nutariau mokytis visko, ko mus norėjo išmokyti kursų vadovai. Jie stengėsi ir dažnai kritiškai dalijosi patirtimi. Apskritai pati programa (amerikiečių) man pasirodė pagrįsta krikščioniško humanizmo idėjomis, nepatarianti imtis smurto vaikų atžvilgiu, orientuojanti į dialogą (bet ne į atskirus vaikų ir tėvų monologus). Laikas parodys, ar mes Lietuvoje patys sukursime savo programą, ar ji apskritai reikalinga. Juk, kaip ir dviračio, kai kurių dalykų nederėtų išradinėti. Buvo labai malonu, kai kursų vadovai pagirdavo už sprendimus ar namų darbus. Kiekvienam žmogui savo vertės pajutimas ir suvokimas, kad gali tai, ko anksčiau negalėjai, yra labai svarbu.

Be abejonės, kursai vertė keistis ir šeimoje, nes kiekvienas atskirai ir abu kartu suvokėme, kad kelio atgal nebėra, gyvenimas tik dviese jau baigėsi arba jis veda į beprasmybę. Pripažinti tai vienas kitam irgi nėra lengva. Žinoma, gyvenimas be vaikų iki šio apsisprendimo momento netiko ne dėl to, kad

buvo blogas pats savaime. Tačiau pilnatvės trūko. Vis dažniau kartu meldamiesi jau minėdavome Dievui ir Tą Vaiką, kurio dar nesutikome, bet kuris augs mūsų šeimoje.

II DALIS

Mes, gavę konkretų mūsų miesto Vaiko teisių apsaugos skyriaus pasiūlymą, sunerimome, nes vaikelis nebuvo visiškai toks, kokį įsivaizdavome. Be to, labai greitai mums pasiūlė konkretų žmogutį. Išmušė iš vėžių, nes kaip tik pradėjome remontą ir vieno iš mūsų po mėnesio laukė sudėtinga operacija su narkoze. Tikėjomės vieno ar kelių mėnesių (visas procesas iki dokumentų gavimo ir vaiko parsivežimo namo turėjo trukti apie metus), tačiau po kursų baigimo praėjus tik mėnesiui (kai atostogavome) elektroniniu paštu atėjo pasiūlymas. Siūlė du vaikus iš karto, o ne vieną, kaip buvome prašę. Bet atsikvošęję pasižiūrėjome į įtėvių pavardes, kurios šiek tiek panašios į mūsų, ir supratome – tai klaida. Be to, siunčiama ne mums, o kitiems įtėviams. Tik elektroninio pašto adresas mūsų. Abu labai susijaudinome ir išsigandome – kokių dar klaidų mūsų miesto vaiko teisių apsaugos skyrius privels, jei net elektroninio pašto adreso neperskaito (!). Gal mūsų vaiką kitiems nudangino?

Kai pagaliau išsiaiškinome, kad mus pasiekė siūlymas kitiems tėvams, nuraminome vienas kitą ir jau ėmėme planuoti, kaip tas atostogas reikės imti, kol vaikučiui sukaks treji metukai, darbo ir atlyginimų reikalus, vaikų darželį ir panašiai. Bet vėl. Staiga maždaug po savaitės gauname jau mums skirtą pasiūlymą susipažinti su metukų ir devynių mėnesių berniuku. Jo sveikata neatitiko kriterijų (mes prašėme sveiko su galimai nedideliais sveikatos sutrikimais): diagnozuotos rimtos įgimtos bronchų, širdies, inkstų ligos, atsilikusi raida. Berniukas – beveik dvejų, bet nekalba, sunkiai rodo emocijas.

Vaiką pirmą kartą pamatėme miegantį. Pasirodė gražus, taisyklingų bruožų, šviesiaplaukis. Auklėtoja sakė, kad jis mėlynakis. Dar paspėlioju, koks jis bus užaugęs. Berniuko tėvų istorijos geriau neminėti – tipiniai girtuokliai, paliekantys savo vaikus. Motinai jis – antras sūnus, pirmąjį irgi paliko. Turbūt gyveno kokiose landynėse, kur vaiko net nenuprausdavo. Labiausiai nerimas apėmė dėl mūsų realių, o ne įsivaizduojamų galimybių auginti neįgalų berniuką – patys jau nebe pirmos jaunystės, su amžiui būdingomis diagnozėmis. Į sveikų vaikų darželį jo gali nepriimti. Jei inkstai nefunkcionuos, ką daryti? Kai kosės dėl bronchito, kaip stabdyti priepuolį? Nė vienas iš mūsų giminaičių tokių ligų puokštės neturėjo. Dar ir internete prisiskaitėme šurpukų istorijų apie blogiausius tokios širdies kartu su ligotais inkstais scenarijus... Visa tai neprisidėjo ryžto jį aplankyti, tačiau po savaitgalio vis dėlto nuvykome. Aplinka tarsi ir graži vaikams augti, bet kai užėjai į grupę... Tiek daug nelaimingų veidų, nors ir bandančių šypsotis, tiesti į tavo rankeles. Vieni kūdikių namų vadovai nerekomendavo berniuko imti dėl sveikatos, kiti ramino ir sakė, kad tokios ligos išaugamos ar bent nesunkiai palaikoma normali sveikatos būklė. Paprašėme atlikti neeilinį sveikatos patikrinimą, įvaikinimo tarnyba irgi tarpininkavo ir leido mums dalyvauti, pakalbėti su gydytojais.

Dar kitą dieną pirmą kartą pabendravome su berniuku. Matėsi, kad jis mus suvokia kaip pavojų ar bent nerimo šaltinį: trypčiojo nuo kojytės ant kojytės, nebandė išlaikyti akių kontakto. Gal ir žiauroka buvo pasiimti jį į atskirą patalpą ir mėginti „lipdyti“ bendravimą. Juk jis pateko į patalpą su vien suaugusiais asmenimis, kur nėra kitų mažylių. Tik po geros valandos jis šypsena reagavo į mano žmonos žaidimą su jo rankutėmis. Namuose mes dar ilgai aptarinėjome, kaip jautėmės ir ko tikimės. Aišku, tikėjomės, kad jau kitą kartą mums kartu seksis vis geriau ir geriau. Bet taip pat aiškiai susitarėme, kad sveikatos būklė irgi bus labai svarbi galutinai pasirenkant.

Būsimas tėvas (44 m.)

AŠ ESU GLOBĖJA

Jau dvylika metų esu trijų sesučių globėja. Apie pagalbą beglobiams vaikams mažiau nuo paauuglystės, kai teko lankytis Klaipėdos kūdikių namuose, kur tuo metu dirbo mano vyresnioji sesuo. Galutinį apsisprendimą patvirtino sunki pirmagimio sūnaus širdies liga. Tuomet prie lovos ligoninėje prisiekiau Dievui atlikti gerą darbą ir užauginti beglobių vaikų. Sūnus pasveiko, o aš su vyru ėmiausi vykdyti pažadą. Giminės ir artimieji nenustebo dėl tokio mudviejų apsisprendimo, bet paskatinimo ar pagalbos vėliau nesulaukėme.

Pirmasis mūsų žingsnis buvo apsilankyti Širvintų vaiko teisių apsaugos tarnyboje (toliau VTAT). 1998 m. vaiko globa šeimoje buvo naujovė Lietuvoje. Taryba apie mūsų šeimą surinko reikiamą informaciją. Pristatėme privalomus dokumentus, gavome leidimą lankytis globos namuose ir pasirinkti vaiką, nes tuo metu Širvintų rajone tinkamų globoti vaikų nebuvo.

Apsilankėme trijuose globos namuose: Klaipėdos kūdikių, Vilniaus pirmuosiuose ir Ukmergės globos namuose. Klaipėdos kūdikių namuose mums buvo leista pabūti grupėje. Sužinojome, kuriuos vaikus šiuo metu galima globoti, o kurių ne. Mudu su vyru apsisprendėme globoti dvynukų porelę. Mergytė buvo sveika, o berniukui reikėjo širdies operacijos. Grįžę į Širvintas VTAT pranešėme apie apsisprendimą, bet iš Klaipėdos atėjo neigiamas atsakymas. Apsilankėme Vilniaus globos namuose, bet nė vieno vaiko pagal mūsų kriterijus nebuvo – mes norėjome į šeimą priimti mažylį iki ketverių metų. Tuometis Ukmergės globos namų direktorius mus pasitiko įsiutęs. Nesileido į jokias kalbas apie vaiką iš jo globos namų. Tiesiai šviesiai išvarė mus iš savo kabineto, tardamas: „Aš juos renku iš sąvartynų – pasirinkite iš ten ir jūs!“ Patirto nusivylimo nepamiršiu iki mirties.

Nusprendėme palaukti, kol mūsų rajone atsiras vaikas, kuriam reikia mūsų pagalbos. Po pusmečio sulaukėme skambučio iš VTAT ir pasiūlymo globoti tris vienos šeimos sesutes. Apsispręsti nebuvo lengva, nes jau auginome tris biologinius sūnus. Ilgai svarstyti neturėjome laiko, taigi kitą dieną apsisprendėme ryžtis atsakingam darbui.

Mergaitės mūsų laukė Širvintų ligoninės vaikų skyriuje. Ten nuvykome kartu su VTAT vedėja. Palatoje pamatėme vos šešių mėnesių mergytę. Ji buvo tokio dydžio kaip mano ką tik pagimdyti vaikai. Nesisukiojo į šonus, nesėdėjo, silpnai laikė galvą. Buvo šviesiai melsvos spalvos ir nuolat šypsojosi. Vėliau į palatą atvedė vyresnės mergaitės – lieknutes, mažytes, labai trumpai kirptais plaukučiais ir didžiulėmis išsigandusiomis mėlynomis akimis.

Namuose visi laukė vaikų. Anyta iškepė vištą, pyragą su obuoliais, berniukai paruošė žaislą savo naujoms sesutėms. Pirmoji diena praėjo gana ramiai. Naktis buvo šiek tiek sunkesnė. Verkė ir drebėjo iš baimės dvejų metų mergaitė – tai tęsėsi daugybę naktų iš eilės. O rankų drebėjimas susijaudinus išliko iki paauglystės. Mažylė miegodavo taip ramiai, kad kelis kartus per naktį priglausdavau ausį pasiklausyti, ar ji vis dar kvėpuoja.

Kad man stinga žinių, supratau tuomet, kai mano džiaugsmas, kad mergaitės labai daug valgo, peraugo į rūpesčius. Keletą kartų teko su mažylėmis pagulėti ligoninėje dėl skrandžių uždegimo, kol

susivokiau, kad joms reikia riboti maistą ir laikytis griežto mitybos grafiko. Supratau, kad mes – aš, vyras ir jo mama – su niekada nepatirtomis problemomis likome vieni. Niekas mums negalėjo patarti ar pagelbėti. Kaime sklido įvairios apkalbos. Buvome stebimi kaip pro didinamąjį stiklą. Gerai, kad neturėjome laiko apie tai galvoti. Prisipirkau knygučių apie kūdikių masažus, mankštas, sveiką mitybą ir pradėjau mokytis. Prisiskaičiavusi patarimų, išlavinau mažylės motoriką. Lygiai metukų ji pradėjo vaikščioti. Tai buvo didžiulis laimėjimas! Tokie mažesni ar didesni stebuklai mus visus džiugino ir skatino nenuleisti rankų.

Tenka pripažinti, kad buvo ir dienų, kai norėjosi visko atsisakyti. Vienu metu rodės, kad jokie auklėjimo metodai neveiksmingi. Nuolatiniai auklėtojų skambučiai iš darželio, vėliau mokytojų skundai dėl nedrausmingo elgesio labai vargino, o pokalbiai su mergaitėmis nepadėdavo. Galiausiai nusprendėme šiek tiek abejingiau reaguoti į mokytojų ar auklėtojų skundus. Kad ir kaip būtų keista, jų vis retėjo.

Šeimoje fizinių bausmių netaikome, bet nuobaudų ir sūnūs, ir mergaitės tikrai sulaukia. Kiekvienas turime pareigų, tvarkymo erdvių, berniukai – fizinių darbų. Taigi už savo pareigų neatlikimą jie praranda galimybę išeiti su draugais į kaimą, sutrumpinamas laikas prie kompiuterio ar televizoriaus. Viena sunkiausių ir rečiausiai taikomų nuobaudų – nevykti kur nors kartu su šeima. Dabar, kai namuose turiu keturis paauglius, suprantu, kad mūsų auklėjimo metodai būtent mūsų vaikams yra veiksmingi. Svarbiausia auklėjimo priemonė – geras pavyzdys. Paaugliui svarbu būti užsiėmusiam. Šiuo metu mes turime galimybę rinktis, ką veikti. Tiek vaikai, tiek mes mokomės groti styginiais instrumentais, dainuojame folkloriniuose ansambliuose, kartu dalyvaujame tapymo ir lipdymo iš molio būrelyje. Visi vykstame į festivalius, koncertuojame ir stovyklaujame. Manau, buvimo kartu vaikams labiausiai reikia.

Labai didžiuojuosi, kad mokytojai giria mano globojamas mergaites dėl pareigingumo, punctualumo, taktiškumo, pagarbos suaugusiam, aktyvumo ir geranoriškumo. Daugelio šių dalykų išmokėme mudu su vyru. Tai džiugina ir skatina nesigailėti tapus globėjais. Nauji draugai iš pradžių nė nesuprasdavo, kad mergaitės ne mūsų pagimdytos. Visi sako, kad mes visi labai panašūs fiziškai, o tai reiškia, kad mes – vienos šeimos nariai. Draugų šeimos augina tik savo biologinius vaikus ir nėra tokios gausios, bet rūpesčių dėl vaikų turi kur kas didesnių. Taigi nemanau, kad globotinis yra kitoks vaikas. Tik su juo tenka daugiau padirbėti, kol įtikini, kad jo nepaliksi bėdoje, kad neišvargsi, kai jam sukaks aštuoniolika.

Ką galiu pasakyti būsimiems globėjams? Ką įdėti į puodą, tą iš jo ir semsi. Jei dėti meilę, kantrybę ir pagarbą, tą būtinai gausi iš užaugusio vaiko – visai nesvarbu, ar jis biologinis, ar globotinis, ar įvairin-tas. O jei vaikas reikalingas tik tam, kad lauktų vėlų vakarą grįžtančių tėvų, su aukle leistų ir atostogas, ir savaitgalius, geriau įsigykite kanarėlių.

Andželika Bogočiūnienė, globėja

Živilė Dumskytė, 9 m.

MES REIKALINGI VIENI KITIEMS

BAUSTI NEGALIMA PASIGAILĖTI, ARBA MINTYS PO SEMINARŲ DAUGIRDIŠKĖSE „MES REIKALINGI VIENAS KITAM“

Kai kalbama apie pozityvią tėvystę – viskas lyg ir labai aišku. Pozityvu, vadinasi, be bausmių, tik su paskatinimais, be neiginių, tik su pozityviais sakiniais, be riksmo ir barnių, tik su susitarimais. Išgirdus žodį „tėvystė“, savaime prieš akis kyla graži laiminga šeima su kokiais dviem vaikučiais. Aišku, ji turėtų atitikti reklaminius standartus, reikėtų, kad vaikai būtų brolis ir sesuo, šalia dar galėtų bėgoti koks šeimyniškas šuo – kad ir auksinis retriveris.

Bet kaip atrasti tą pozityvią tėvystę ne klipuke, reklamuojančiame kokią nors naują cheminę sriubą, o realiam gyvenime? Kur ne tik skatiname, bet ir baudžiame, kur tenka bartis. Kur sutuoktinis ar sutuoktinė taip pat labai nutolę nuo reklaminių standartų. Ir kur kiekvieną kartą tenka sukti galvą, kur dėti kablelį sakinyje „Bausti negalima pasigailėti“.

Apie tai galvojome keturias dienas Daugirdiškių mokymo centre. Projekto „Mes reikalingi vienas kitam“, kurį finansavo VŠĮ „OSFL projektai“, susitiko labai įvairių žmonių: globėjų ir įtėvių šeimos, biologiniai, globojami, įvaikinti vaikai, SOS mamos, pedagogai ir socialiniai pedagogai. Vyko mokymai, kur pagrindiniai mokytojai ir ekspertai buvome mes patys. Norėtusi pasidalyti keliomis mintimis, kurios liko praėjus mokymams, sklaidant užrašus, grįžtant prie atliktų užduočių ir vertinimo anketų. Vėl apie tą pačią pozityvią tėvystę šių mokymų kontekste. Kartu, žinoma, ir apie tai, ko gi pasiekėme per tas keturias mokymų dienas, ką galėtume įvardyti kaip šių mokymų poveikį.

Pirmoji įžvalga – apie du pasaulius. Tai suaugusiųjų ir vaikų pasauliai. Gal šiandien kaip niekada jie atskirti. Mes, suaugusieji, pasislėpėme už aukštos tvoros – taip saugiau. Retsykliais praveriame mažas dureles sienoje, kad susisiektume. Ir pirma savęs iškišam kokį nors daiktą (taip drąsiau). Iš pradžių galima apsiriboti barbėmis ar kokiais nors pokemonais. Nors patys nelabai suprantame, kas tai yra, bet visi vaikai to nori. Vėliau žaislai didėja – mp3 grotuvai, kompiuteriai, dar nežinia kas. Apie tai dar mažiau suprantame, bet visi vaikai tai turi ir visi to nori. Jei nori visi, matyt, gerai. Dar, kai jau kitaip neišeina, tame tarpduryje susitinkame, kad pabendrautume (pasak tyrimų, vidutiniškai po 7 minutes per dieną). Kad pasakytume ką nors svarbaus, o kartais tik tam, kad paklaustume, kiek gavo mokykloje ir ar parengė pamokas. Tai juk palyginti saugūs klausimai, tikimės, kad nieko baisaus, jei atsakymų į juos neišgirsime. Ir ko gi tie vaikai nori – daiktų (juk jie nepigūs) mes nuperkame, už būrelius sumokame, maisto šaldytuve yra. O kad viso to jų gyvenime būtų užtektinai, reikia labai daug dirbti. Negi dar bendravimais užsiimsi.

Nors nesinori tikėti statistinėmis apklausomis (aš vėl apie tas 7 minutes per dieną), nesinori manyti, kad tik daiktai sieja tėvus ir vaikus, realybėje vis dažniau susiduri su tais atskirais tėvų ir vaikų pasauliais. Mokymų metu, kai vaikai turėjo kuo užsiimti, visiems buvo gera. Kai prasidėjo bendros veiklos, tėvų akyse galėjai išskaityti „gal dar nereikia, gal dar tegul tie vaikai atskirai pabūna“. Kita pa-

naši situacija. Vieną šeštadienį Širvintose norėjome suorganizuoti vienos dienos susitikimą, kuriame dalyvautų paaugliai ir jų tėvai. Turbūt nesunku atspėti, ko šiame susitikime buvo mažiausiai. Žinoma, tėvų. Daugumai kilo natūralus pasipiktinimas – kaip iš mūsų, tokių pervargusių per savaitę, galite reikalauti viso šeštadienio. O juk ir namus susitvarkyti reikia. Aišku, visiems natūralu, kad mokytojai tą šeštadienį gali paaukoti svetimiems vaikams. Jų juk darbas toks.

Natūralus ir suprantamas noras pailsėti vieniems nuo kitų (tiesa, vaikai to lyg ir ne per daugiausiai norėjo), tik ar vieni nuo kitų labiausiai esame pavargę? Gal daugiau pasaulį suskaldę į atskirus, tarpusavyje nesusisiekiančius gabalėlius: dabar eisiu į darbą, dabar žiūrėsiu televizorių, dabar gaminsiu valgį, dabar skalbsiu, dabar naršysiu internete, dabar padirbėsiu su popieriais, kuriuos iš darbo parsinešiau, dabar eisiu pabendrauti su vaiku. Oi, jis jau miega, tad rytoj teks bendrauti... Paradoksas: visa technika, turėjusi palengvinti buitį, mus dar labiau atskyrė, o laiko kažkaip daugiau neatsirado. Mūsų močiutės dar galėdavo kalbėtis su anūkais dirbdamos, uogaudamos, keliaudamos į parduotuvę. Jos kažkaip mokėdavo darbą su bendravimu suderinti. Turbūt daug kas iš suaugusiųjų dar prisimena tas ypatingo intymumo valandėles ravint daržą, plakant kiaušinius pyragui, tvarkant namus. Kai lyg tarp kitko prasidėdavo didieji filosofiniai ir metafiziniai pokalbiai, kai mamos išsipasakodavo apie savo pirmuosius pasimatymus, o tėčiai su sūnumis kalbėdavo, kaip nedrąsu jiems buvo pirmą sykį į šokius nuėjus... Mums taip nebeišeina, vis laukiame, kol to laiko turėsime, o jo kaip nėra, taip nėra.

Ir kartais reikia tokių specialiai sumanytų susitikimų, kad vaikų ir suaugusiųjų pasauliai plačiau vieni kitiems duris atvertų, kad tame tarpduryje ilgiau visi kartu pastovėtume. Iš naujo atrastume savo vaikus ir savo tėvus, iš naujo susitiktume ir patys su savimi. Tad vienas iš svarbių mokymų rezultatų buvo tai, kad dalyviai suprato, koks svarbus yra kartu praleistas laikas. Štai keletas atsakymų į klausimą, ką jie norėtų keisti savo gyvenime po šių mokymų. „Daugiau individualaus laiko skirti vaikams. Skirsiu laiko ir sau. Pradėsiu nuo savęs. Vaikams reikalinga neišprotėjusi mama.“ „Manau, norėčiau labiau padėti tėvams, kad jie visada būtų laimingi ir nepavargę.“ „Pasistengti dažniau savaitgalius ar atostogas praleisti kartu su vaikais ne namie, randant bendrą pomėgių ir interesų.“

Kitas pastebėjimas. Kadaisė buvo keista matyti amerikiečius, kurie mokydavo bendravimo metodų. Atrodė, kokie čia dar metodai – taigi susėdi ir pasikalbi. Dabar matome, kad susėsti ir pasikalbėti be galo sunku darosi. Irgi reikia žaidimų, kurie kalbėtis priverstų. O gal pirmiausia sustoti, pamąstyti, įvardyti, kas gi mums atsitiko, ir tik tada kalbėtis. Nes šnekame tai lyg ir daug. Bambame ypač daug (tuomet paaiškėja, kiek gi kaltų aplink mus esama, pradedant politikais, baigiant šeimos nariais). O kaip kalbėtis apie esmę ir konstruktyvius dalykus, jau nebežinome, kartais net gėda apima. Tad ir susitikimų Daugirdiškėse esmė buvo parinkti metodus, kurie vienaip ar kitaip simuliuotų šeimos narių situacijas ir skatintų jose atpažinti save, analizuoti ir kalbėtis. Daug, konstruktyviai. Dalytis patirtimi ir išgyvenimais, suprasti, kad visi su savo sunkumais ir žaizdomis esame tokie panašūs ir tokie skirtingi meilės padiktuotais receptais, gydančiais visas vaikų bėdas. Vieniems palengvėjo, nes kitų šeimų sunkumai – jiems jau praėjęs etapas, kitiems atsirado vilties, nes, pasirodo, visų vaikų problemos panašios. Kai kurios gana sėkmingai išsprendžiamos, iš kitų tiesiog išaugama, kitos (ypač jei per humoro, kartais ir juodoko, prizmę pasižiūri) – ne tokios jau ir baisios. Tai, kad metodai buvo parinkti gerai, liudija dalyvių atsiliepimai: „Naudingiausi buvo komandiniai darbai, kuriuose atsiskleidė mūsų visų asmeninės savybės. Ypač vertingos buvo diskusijos grupėse, kai aptarėme įvykdytas užduotis. Kiekvienas žaidimas buvo priemonė priversti pažinti pirmiausia save, savo jausmus ir santykius su

kitais šeimos nariais.“ „Žaidimai. Per juos prisimeni ir save, ir geriau supranti vaikus. Kitą kartą stabtelėsiu prieš pradėdama rėkti ar moralizuoti.“

Dar vienas pastebėjimas – apie skirtingus reikalavimus sau ir savo vaikams. Ką turi daryti vaikai, visiems tėvams labai aišku. Jie turi klausyti, nevėluoti, gerai mokytis, ruošti pamokas, nedraskyt akių vyresniesiems, dar atitikti visus reikalavimus, surašytus bendrose programose, ir t. t. Mes, suaugusieji, visa tai jau išmokome, tad viską ir teisingai darome. O per mokymus labai dažnai turėjome galimybę lyginti save su vaikais. Ar į visus užsiėmimus laiku atėjome (taip pat ir mokymų vadovus galvoje turėdami), ar namų užduotis atlikome, ar labai ekspertų laukėme? Manau, šį straipsnį gali vaikai, programos dalyviai, skaityti. Tad nenorėdama suaugusiųjų jų akyse visiškai sukompromituoti, į šiuos klausimus leisiu sau neatsakyti. O suaugusieji teatsako patys sau. Gal tik prieš ko nors reikalaudami iš vaikų (ypač tada, kai jie nedarė taip, kaip turėjo daryti) atsistokime į jų vietą ir savęs paklauskime, ar tikrai ir mes, suaugusieji, jų vietoje būtume tokie geri ir pavyzdingi.

Kita įžvalga – apie pozityvumą. Pateisiu šiek tiek statistikos, parodančios, kaip mes atrodome europiniame kontekste. Lietuvos gyventojai jaučiasi nelaimingesni už statistinį vakarų europietį (laimingi jaučiasi tik 74 proc. apklaustų Lietuvos gyventojų, o ES vidurkis – 87 proc.)¹, nepatenkinti gyvenimu (juo patenkinti tik 58 proc. Lietuvos gyventojų, ES vidurkis – 78 proc.)² ir darbu (darbą kaip per sunkų ir keliantį stresą vertina 71 proc. Lietuvos gyventojų, ES vidurkis – 41 proc.)³. Pagal šeimos santykių kokybę Lietuvą užima 24 vietą Europoje (iš 29 tirtų šalių). Lietuvoje beveik keturis kartus dažniau mirštama dėl išorinių mirties priežasčių (nelaimės ir save žalojantis elgesys) nei kitose ES šalyse (atitinkamai 156 ir 42 atvejai 100 tūkst. mirusiųjų). Tad į tokį pasaulį ateina vaikai. Mes dažnai stebimės, kokie jie negeri, nieko negerbia, neturi vertybių ir pan. O ką davėme vaikams? Pavyzdį, kaip daug dirbti darbe, kuris kelia stresą, nemylėti savęs ir savo artimųjų? Jei kalbame apie pozityvią tėvystę, pirmiausia patiems su savimi reikia padirbėti, kad taptume bent šiek tiek pozityvesni. Kad galėtume gyventi tuo, ką turime šiandien, o ne vargtume dėl šviesos tunelio gale. Ir kad retkarčiais prisimintume, kad mes vienaip ar kitaip esame „kalti“ dėl vaikų atėjimo į mūsų šeimą. Jie juk patys nesispašė. Ir pasaulį, tokį, koks jis yra, pirmiausia kuriame mes, suaugusieji, tad ir atsakomybę turėtume prisiimti. Tiesiog prisiminti, kad kiekviename teiginyje apie tai, koks negeras mūsų vaikas, pirmiausiai skamba tai, kokie netikę mes, suaugusieji.

Įžvalga apie santykį. Prancūšų filosofas t. Philippe-Marie Mossu yra pasakęs, kad geriausias būdas tėvams auklėti vaiką – tiesiog mylėti vienas kitą. Aš teisingai parašiau, ne meilė vaikui svarbiausia ir pirminė, o tėvų meilė vienas kitam. Jos užtenka, kad tame santykiyje vaikai tiesiog augtų. Tai tinka ir kitų ugdytojų (pvz., SOS mamų ir tetų) santykiams. Tėvų (įtėvių, globėjų, ugdytojų) pasauliai turi susisiekti vieni su kitais, tėvai (įtėviai, globėjai, ugdytojai) turi atrasti laiko vienas kitam ir pasitikėdami bendrauti. Todėl ir per mokymų pirmąsias dvi dienas dirbome daugiausia dėl suaugusiųjų, kad jie turėtų užtektinai laiko bendram darbui ir buvimui vieni su kitais.

Paskutinė įžvalga – apie profesionalumą. Gyvename siauros specializacijos pasaulyje, kuriančiame iliuziją, kad tik profesionalai ir specialistai gali spręsti įvairias (aišku, ir su auklėjimu susijusias) problemas.

¹ 2006 metų žiemą atliktas Eurobarometro tyrimas

² 2008 m. rudenį atliktas Eurobarometro tyrimas

³ 2006 žiemą atliktas Eurobarometro tyrimas

Jokių būdu nenoriu sumenkinti profesionalų darbo, tačiau kartais mes linkę tiek daug atsakomybės perkelti specialistams, pamiršdami, kiek daug galime padaryti patys, analizuodami savo patirtį, dalydamiesi ja vieni su kitais. Šių mokymų dalyviai atrado, kokia svarbi jiems gali būti jų pačių patirtis: „Buvo smagu ir labai svarbu susitikti su žmonėmis, turinčiais tokios pat ar panašios patirties. Pasidalyti išgyvenimais, ne tik gera patirtimi, sulaukti patarimų ir pastiprinimo. Mokymų programa padėjo geriau suprasti savo ir vaikų jausmus.“ „Man naudingiausia buvo išgirsti kitų globėjų rūpesčius, lūkesčius ir problemas, pasidalyti patirtimi ir pabūti kartu su vaikais ne namų aplinkoje.“

Taigi, apibendrinant galima sakyti, kad svarbiausi šių mokymų rezultatai yra:

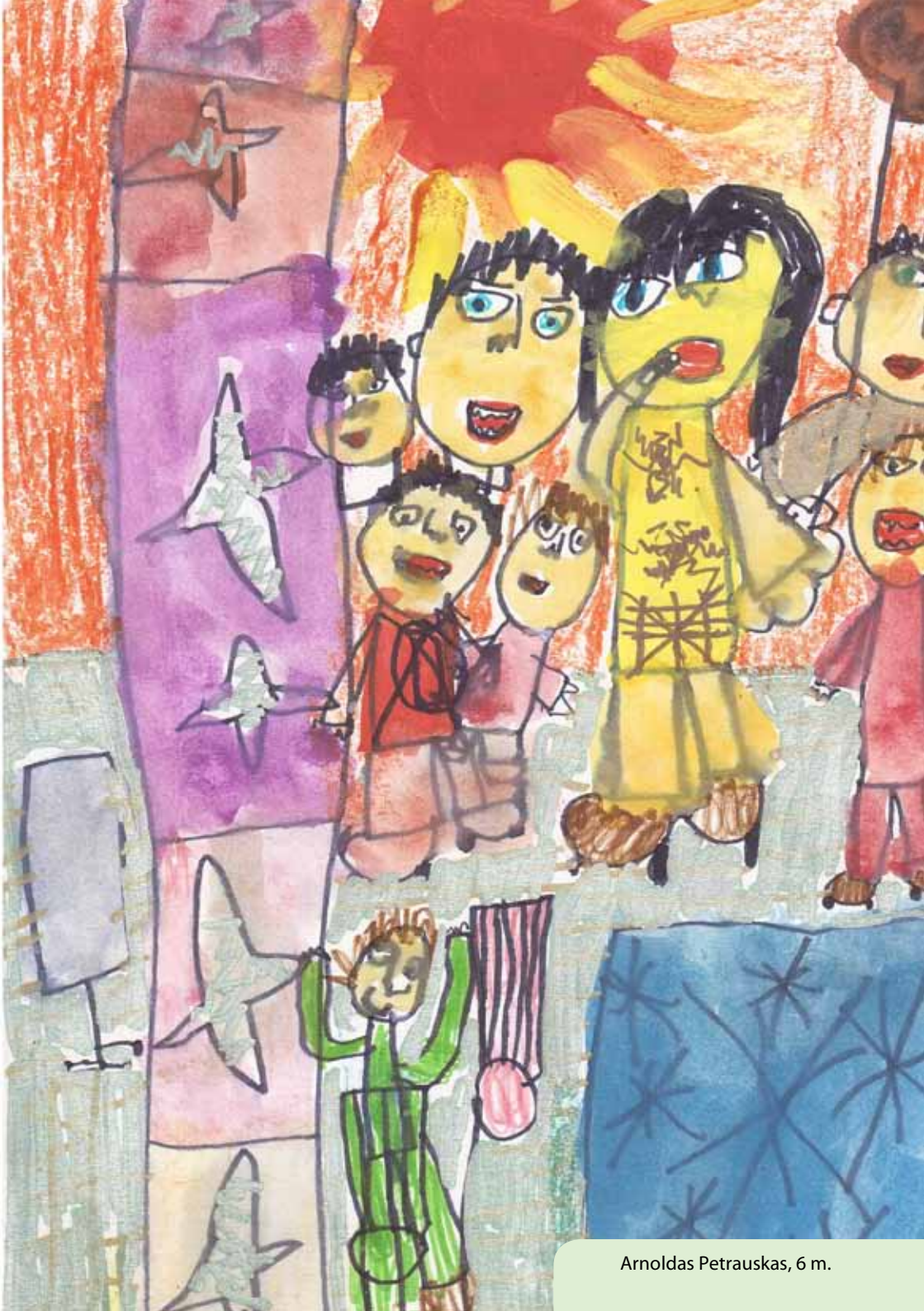
- suvokimas, kad šeimos nariams reikia atskiro laiko bendrauti, vienas kitą pažinti, kūrybai, diskusijoms ir pan.;
- pripažinti savo ir kitų patirties reikšmingumą, suvokti, kad mokytis galima ne tik iš specialistų, bet ir iš savo paties bei kitų apmąstytos, įvertintos patirties;
- labai svarbu mokymuose dalyvauti kartu su visa šeima. Atlikdami užduotis tiek tėvai, tiek vaikai vieni kitus pamato visiškai kitoje šviesoje, daugybė dalykų tampa aiškūs ir suprantami;
- tokių mokymų sėkmei labai pasitarnauja mokymo metodai, orientuoti į grupės narių patirties „įdarbinimą“, gyvenimiškų situacijų simuliacijos, leidžiančios atpažinti save, savo elgesį ir jausmus.

Yra ir taisytinų dalykų:

- kai vaikai atlieka užduotis atskirai nuo suaugusiųjų, būtų puiku juos suskirstyti pagal amžiaus grupes ir vesti gyvenimo įgūdžių užsiėmimus taikant jų amžių atitinkančius metodus;
- organizuoti ilgesnius mokymus, kad atsirastų laiko specialistų paskaitoms, kurios vėliau būtų aptariamose grupėse, ar tam tikroms konsultacijoms (klausimams ir atsakymams ir pan.);
- skatinti ir palaikyti mokymų dalyvius, kad jie kurtų savitarpio pagalbos grupes. Tam galbūt reikėtų parengti tokių grupių vadovus.

Vis dėlto svarbiausia, ką supratome per šiuos mokymus, yra tai, kad skubančiame šių dienų pasaulyje reikia laiko, išvaduoto nuo buities ir kasdienio skubėjimo, kad galėtume tiesiog būti vieni su kitais, kalbėtis ir iš naujo atrasti pirmosios meilės vienas kitam įkarštį, pirmojo žvilgsnio tyrumą. Kad vėl pajėgtume gyventi kasdienybėje, kuri tikrai yra sudėtinga, kad pajėgtume panešti vienas kito našta, kad vaikai mūsų šeimose užaugtų laimingi ir kad tėvai (įtėviai, globėjai, ugdytojai) išliktų vienas kitą mylintys ir taip pat laimingi.

***Daiva Chadusevičienė,
projekto „Mes reikalingi vienas kitam“ seminarų vedėja***

Arnoldas Petrauskas, 6 m.

KITOKS PATYRIMAS

Vietoj įvado

Per įvadinius mokymus, šeimos studijas bendraujant su būsimais tėvais ir globėjais svarbiausi klausimai yra jų pasirinkimo motyvacija bei būtini gebėjimai. Viena dažniausiai minimų motyvacijų – tėvių ar globėjų noras išgyventi tėvystės jausmus bei padėti vaikui patirti gyvenimui šeimoje būdingus jausmus. Pripažinta, kad šeima yra institucija, gebanti visiškai atliepti vaiko emocinius ir fiziologinius poreikius, užtikrinanti nuoseklų jo asmenybės ugdymą, o bendravimas šeimoje pagrįstas meile ir pagarba.

Šeimoje nuolat vyksta tarpasmeninių santykių kūrimosi procesai. Atsiradus naujam nariui jie tampa sudėtingesni. Tada vyksta procesai, išbandantys tėvų kantrybę, pasirengimą tėvystės vaidmeniui. Šis etapas yra sunkus kiekvienam šeimos nariui – tėviams ar globėjams, šeimoje gyvenantiems ir atėjusiems vaikams. Verta atkreipti dėmesį, kad į šeimą atėjus vaikui ar vaikams, skirtingai nei per įvadinius mokymus, vyksta jau realūs dalykai. Įsivaizdavimas „kaip kas bus“ – jau praėjęs etapas.

Įvaikinimo ir globos šeimoje sistemoje pagalba šeimai, kai joje jau auga vaikas, yra ribota ir dažniau pagrįsta asmenine tėvių ar globėjų iniciatyva. Šiuo požiūriu pagalba šeimai tobulinama, nors yra orientuota į suaugusiųjų konsultavimą, mokymus. Jų metu kalbama apie vaikus, jų elgesį, kaip suprasti pateikiamus iššūkius ir tvarkytis su jais.

Idėja

Pagrindinis projekto „Mes reikalingi vieni kitiems“ (finansuotas VŠĮ „OSFL projektai“) tikslas – sukurti ir įgyvendinti programą, padedančią tobulinti tėvių ir globėjų šeimų narių bendravimą. Programos užduotis – sukurti žaidybines situacijas, padedančias visiems šeimos nariams pamatyti vienam kitą neįprastose situacijose ir vaidmenyse, pademonstruoti visas stipriąsias savybes, išreikšti abipusius lūkesčius bei jausmus. Pagrindinis šių seminarų metodas buvo žaidimai ir pratimai įvairaus amžiaus dalyviams. Siekiant užtikrinti saugią aplinką visiems dalyviams programos idėja pagrįsta pozityviosios pedagogikos teorijomis.

Buvo tikimasi tėvių ir globėjų atvirumo bei bendradarbiavimo. Nekelti tikslai – išmokyti bendrauti, o pasilikta prie paprastesnių tikslų – būti kartu, gerbti kitų nuomonę, padėti vienas kitam, pamatyti artimus žmones įvairiose situacijose. Palikta erdvės kiekvienam dalyviui pasiimti tinkamas mintis, nuostatas, apsvastyti savo elgseną ir prioritetus įvairiose gyvenimo situacijose. Be to, ypač suaugusiesiems, suteikti galimybes tarpusavyje pasidalyti išgyvenimais, džiaugsmais ir nerimu.

Didžioji programos dalis skirta bendroms suaugusiųjų ir vaikų veikloms. Pagrindinė užduotis suaugusiesiems – pamatyti savo vaikus „kitu kampu“ ir pabandyti suprasti jų elgesį. O vaikams sukurtos tokios sąlygos, kad jie suaugusiesiems parodytų tai, ką geba.

Seminarai buvo rengiami du savaitgalius. Jie vyko Daugirdiškių mokymų centre. Į seminarą pakviestos tėvių, globėjų šeimos ir globos namų „Vilniaus SOS vaikų kaimas“ SOS šeimos, kurios bendrauja su PRIDE mokytojais. Įgyvendintas projektas buvo bandomasis.

Dalyviai

Programoje numatytos bendravimą skatinančios ir lavinamosios užduotys, kurioms atlikti reikalingos tokios asmenybės savybės kaip kantrybė, bendradarbiavimas, atvirumas ir kūryba. Ji skirta visiems tėvių ir globėjų šeimos nariams. Dalyvių amžius – nuo ketverių iki daugiau nei keturiasde-

šimtys metų. Tokia seminaro dalyvių amžiaus amplitudė gali sukelti įvairių minčių, viena tokių – sumaištis garantuota. Bent taip dažnai būna. Esą suaugusieji akimis ganys savo atžalas (žinoma, dėl jų saugumo), o mažieji įvairiais būdais vis sieks dėmesio. Žodžiu, rimties ir normalaus (įsivaizduojamo) darbo tikimybė buvo nedidelė.

Iš tikrųjų buvo įvairiai. Vaikų elgsena buvo natūraliausias tam tikrų požymių barometras: kai veiklos nusibosdavo ar būdavo neįdomios – mažieji seminaro dalyviai reaguodavo individualaus dėmesio reikalavimu arba ignoruodavo veiklas. O štai suaugusieji bandydavo iškęsti visą būtiną laiką. Žinoma, į veiklą, atitikusią vaikų galimybes ir interesus, jie entuziastingai įsitraukdavo.

Mokymai

Organizuojant seminarą buvo ypač svarbu atsižvelgti į individualius mažiausių dalyvių poreikius. Tai dienos režimas, maitinimosi ypatumai, saugumas, kiekvienam dalyviui numatyti vaidmenys. Seminarų dienotvarkė sudaryta atsižvelgiant būtent į dalyvių individualius ir šeimos poreikius. Tiesa, sudaryta dienotvarkė buvo koreguojama seminaro metu. Teko peržiūrėti suplanuotas užduotis ir dar kartą įvertinti jų tikslingumą, atsižvelgiant į dalyvių pajėgumą.

Planuojant bendras suaugusiųjų ir vaikų veiklas daug svarstyta dėl jų formos ir turinio. Daug mąstyta apie galimą barjerą tarp vaikų ir suaugusiųjų, ar vaikai atvirai reikš mintis, kaip į jas reaguos suaugusieji. Buvo svarbu ir tai, kad kiekvienas dalyvis per visus mokymus rastų sau tinkamą vaidmenį. Tokie klausimai kilo per pasirengimo stadiją. Programos rengėjams tai gana sudėtinga užduotis. Buvo būtina atkreipti dėmesį į seminaro vedėjų auditorijos pojūtį, lankstumą, pasirengimą įvairioms aplinkybėms ir nenumatytoms situacijoms.

Veiklų turinys buvo labai paprastas. Suaugusiesiems teko daugiau paplušėti, kad prisimintų potyrius ir vaikystėje išmoktas pamokas. Mes piešėme savo svajones, kūrėme drabužių dizainą, dalyvavoje tikroje olimpiadoje, dalijomės vaikystės prisiminimais. Vienai užduočiai keičiant kitą nė nepastebėjome, kaip nyko nematoma riba „vaikai–suaugusieji“, kaip suaugusieji įveikė drovumą, o išdrąsėję vaikai pylė klausimą po klausimo. Gal gerai, kad beveik visą pusdienį vaikai kūrė spektaklį atskirai nuo suaugusiųjų. Išvengėme daug vaikų klausimų.

Vaikams kuriant spektaklį, suaugusieji ne tik atsipūtė nuo mažųjų, bet ir galėjo atvirai pasidalyti patirtimi, užduoti opių klausimų. Labai svarbu išsikalbėti su žmonėmis, turinčiais panašios patirties. Kiekvieno dalyvio patirtis buvo labai svarbi, unikali ir įdomi. Vieni daug kalbėjo apie dviprasmišką visuomenės požiūrį į vaiko globą šeimoje ir globėjų problemas, kiti – apie globėjo patirtį darbe, tretieji – apie gyvenimo pradžią su vaikais šeimoje, išgyventus jausmus bei laikinai „paslėptas“ baimes „kaip pasakyti vaikui apie įvaikinimą“, „kaip elgtis dėl vaiko biologinių giminaičių“ ir pan. Beje, dažnas prisipažino, kad auklėjant vaikus kartais pristinga kantrybės, kad gyvenime prioritetų kovą dažniausiai laimi ne prioritetas „žaidimai su vaikais“, dažniau vaikų norus suprantame kaip kaprizą. Diskusijose pritrūko profesionalaus psichologo komentarų – gal tai būtų mums padėję kritiškiau ir giliau pažvelgti į savo lūkesčius, baimes ir elgesį. Labai sunku pripažinti klaidas ir perdėlioti prioritetus.

Ypač įstrigo mūsų bendruomenės vakaronės. Pirmą vakarą ir vaikai, ir suaugusieji demonstravo savo talentus. Azarto pagauti vaikai deklamavo eilėraščius, dainavo daineles, grojo. Buvo puikus jausmas. Tiesa, suaugusieji „teišspaudė“ tik vieną talentingą kolektyvinį pasirodymą.

Kirba mintis, kad per seminarą nieko ypatingo neįvyko. Tik kelios smulkmenos: buvo visiems dalyviams aiški dienotvarkė ir taisyklės, aiškūs visų dalyvių vaidmenys, visi žinojo, kur, ką ir kaip daryti. Pačios užduotys buvo įdomios.

Žaidimai yra viena iš priemonių užmezgant ryšius. Mačiau vaikų akis, kaip jie sekė kiekvieną su-

augusiųjų judesį ir gaudė kiekvieną žodį. Tikrai nekasdieniškai vaikams atrodė mes, suaugusieji, kartu su jais sukdami galvas, kaip atlikti mokytojų užduotis ar įveikti olimpinę rungtį.

Taigi bendros ir įdomios veiklos, aiškios taisyklės, kiekvienam suteikta galimybė būti išklausytam, pagarba kitai nuomonei – atrodo, tokios šios bendros veiklos sėkmės priežastys. Tiesa, vaikai dažnai laukė vėluojančių suaugusiųjų. Bet gal nieko, juk mes užtrukdavome diskutuodami tokiais svarbiais jiems, vaikams, klausimais.

Kalbant apie svarbius šios patirties dalykus reikėtų akcentuoti štai ką: pirma, buvo sukurta neįpareigojama aplinka, antra, visos užduotys sudarė galimybes individualiai ir grupei kūrybai, trečia, svarbiausias visų užduočių tikslas buvo veikti kartu.

Rezultatai ar pasiekti tikslai

Kaip anksčiau minėta, seminare nebuvo siekta išmokyti bendrauti. Šių mokymų tikslas – parodyti ir pamatyti alternatyvias mūsų kasdienybėje taikomas bendravimo su vaikais priemones ar metodus. Žemiau pateikti kelių dalyvių atsiliepimai apie seminarą.

Apie taikytus metodus

„Naudingiausiai tai, kad seminare buvo naudojama žaidimų forma. Lektoriai labai puikiai ir profesionaliai sujungė bendras vaikų ir tėvų, globėjų, įtėvių veiklas. Labai patiko mažųjų pasisakymai ir teigiamas požiūris dirbant kartu su suaugusiais.“

„Ypač vertingos buvo diskusijos grupėse, kai aptarėme įvykdytas užduotis. Kiekvienas žaidimas buvo priemonė priversti pažinti pirmiausia save, savo jausmus ir santykius su kitais šeimos nariais.“

„Išmokome draugiškai ir vieningai įveikti sunkumus, būti drauge.“

„Per žaidimus prisimeni save ir geriau supranti vaikus. Kitą kartą stabtelėsiu prieš pradėdama rekti ar moralizuoti.“

Apie patirtį

„Buvo smagu ir svarbu susitikti su žmonėmis, turinčiais tokios pat ar panašios patirties. Pasidalyti išgyvenimais, ne tik gera patirtimi, sulaukti patarimų ir pastiprinimo. Mokymų programa padėjo geriau suprasti savo ir vaikų jausmus. Kitų išgyventa patirtis ir emocijos labai padaršino, o to labai trūko kasdieniame gyvenime.“

„Man naudingiausia buvo išgirsti kitų globėjų rūpesčius, lūkesčius, problemas ir pabūti kartu su vaikais ne namų aplinkoje.“

„Kitų dalyvių ir seminaro vedėjų patirtis ir išgyvenimai. Bendras darbas su vaikais. Vaikai labiau atsiskleidžia ir galima lengviau juos suprasti.“

Apie galimus pokyčius ateityje

„Daugiau individualaus laiko skirti vaikams. Skirsiu laiko ir sau. Pradėsiu nuo savęs. Vaikams reikalinga neišprotėjusi mama...“

„Manau, norėčiau labiau padėti tėvams, kad jie visada būtų laimingi ir nepavargę.“

„Bandysiu prisiminti, ką jutau, kai buvau vaikas... Įsiklausysiu, ką jie kalba.“

„Reikės pamėginti keisti savo požiūrį į vaikus keliamus reikalavimus ir lūkesčius dėl jų elgesio.“

Renginio geroji patirtis:

- Seminaras suteikė galimybę šeimoms ištrūkti iš kasdieniškos aplinkos, ūkinių ir buitinių rūpesčių, savaitgalių laiką skirti sau ir vaikams. Prisimenu statistiką apie vaikui skiriamą laiką šeimoje. Taigi keturi laisvadieniai per du mėnesius kartu – jau gera pradžia.
- Vaikai turėjo galimybę pademonstruoti visus savo talentus ir gebėjimus, o tėvams ir globėjams teliko iš naujo pamatyti vaikus, susimąstyti apie jų poreikius ir bendravimą su jais.
- Seminare taikyta užduočių forma žaidimai įvairaus amžiaus ir įvairios patirties dalyviams padėjo rasti bendrą kalbą ir suprasti vieniems kitus. Žaidimai nutiekia kūrybinei veiklai, mažiau vietos lieka nereikšmingiems santykių kliuviniams.

Taisytiniai dalykai

Šiuose mokymuose būtų buvęs prasmingas ir vertingas psichologų dalyvavimas. Jų profesionalumo trūko per suaugusiųjų diskusijas.

Apibendrinimas

Svarbu įvertinti renginio kaštus ir dalyvių motyvaciją. Vis dėlto ne visos šeimos linkusios atvirai bendradarbiauti ir dalytis patirtimi. Kalbant apie dalyvių motyvaciją, manyčiau, verta atsižvelgti į įvaikinimo „įslaptinimo“ aplinkybes, baimę iš namų „išnešti“ savo problemas, baimę sulaukti kritikos ar šeimos gyvenimo paviešinimo.

Kita vertus, nemaža tokių renginių savikaina. Būtina įskaiciuoti patalpų nuomą, maitinimo ir lektorių paslaugas, transporto išlaidas. Taigi jei dalyvauja, tarkim, keturių asmenų šeima, dalyvavimo kaštai sudaro didelę sumą. Reta šeima gali skirti lėšų tokiems mokymams.

Gauta patirtis tinkamą vietą galėtų rasti tęstinėje tėvų ir globėjų PRIDE mokymų programoje. Tai turėtų prasmę mokantis bendrauti ir kurti ryšius, dalyvaujant visiems šeimos nariams. Juk pati programa yra idėja, sumontuota iš įvairių žaidimų ir pratimų. Jie parenkami pagal mokymams keliamus tikslus. Vienas iš tęstinių tėvų ir globėjų mokymosi tikslų yra mokytis kurti pagarbius santykius su vaiku. Galimi tokių mokymų dalyviai – tėvų ir globėjų šeimos, kuriose mažiausiai prieš pusę metų atsirado naujų vaikų.

Norėtusi baigti mintimi, kad mus vaikai ar mes vaikus radome ne šiaip sau, ne atsitiktinai. Mes vieni kitus radome, nes esame labai reikalingi vieni kitiems...

*Zigmas Giedrimas,
atestuotas tėvų ir globėjų mokytojas*

PASAKOS

ČIA PRISTATOMOS BŪSIMŲ ĮTĖVIŲ
AR GLOBĖJŲ SUKURTOS PASAKOS.
TAI YRA VIENA IŠ NAMŲ DARBŲ UŽDUOČIŲ ĮTĖVIAMS IR
GLOBĖJAMS, PATEIKIAMA ĮVADINIŲ MOKYMŲ METU.
PAGAL UŽDUOTĮ JIE TURI PARAŠYTI PASAĄ,
KURI PAAIŠKINTŲ 3-4 METŲ ĮVAIKIUI AR GLOBOTINIUI,
KODĖL ŠIS GYVENA JŲ ŠEIMOJE,
IR KAS ATSITIKO SU
VAIKO BIOLOGINE ŠEIMA...

PASAKA...

Jaukiame baltame namelyje gyveno Vyras ir Moteris. Jie labai mylėjo ir rūpinosi vienas kitu, kiekvieną dieną sakė vienas kitam stebuklingą žodį Myliu, džiaugėsi būdami drauge ir dėkojo Dievuliui, kad jiedu susitiko. Meilės jų širdyse buvo tiek daug, kad tryško per kraštus, todėl ja reikėjo dalintis su kitais žmonėmis, gėlėmis ir gyvūneliais, kurie galbūt meilės negaudavo pakankamai. Žiemą jie žiūrėdavo pro langą į savo sodą, medžiuose kabančias lesyklėles, pilnas grūdų ir aplink čirpiančių paukščių. Kai ateidavo pavasaris, jie eidavo į sodą pas savo medelius, krūmelius ir gėlytes, užuosdavo, kaip kvepia žemė, stebėdavo, kaip baltais žiedais snigdavo sodai. Vieną vasaros dieną Vyras ir Moteris nusprendė važiuoti į gyvūnų globos namus, kur gyveno daug šuniukų ir katičių, neturinčių juos labai mylinčių šeiminių. Ten jų laukė baltas kaip pūkelis prie būdos prištas mažas šunelis, kuris sirgo ir kosėjo, kuriam labai trūko žmogaus meilės ir šilumos. Ten gyveno daug gyvūnelių, bet dirbo tik dvi moterys – jos nespėdavo kiekvieną šunelį ir katių apdovanooti savo meile ir dėmesiu, o Meilė gydo didžiausias ligas ir skausmus. Mažas baltas Pūkelis, pamatęs du nepažįstamus žmones, iš baimės ėmė drebėti. Vyras ir Moteris buvo visai svetimi, jis jų nepažinojo, tačiau sukaupęs visą drąsą sėdo kartu į automobilį ir išvyko į savo naujus namus. Visą kelionę žiūrėjo pro langą ir labai bijojo, nes nežinojo, kas jo laukia ir kaip jis ten gyvens. Atvykęs į naujuosius namus Pūkelis trupučiuką verkė, tačiau pajutęs, kad yra mylimas, ėmė lakstyti kieme po žalią kvepiančią žolytę. Susipažino su krūmeliais, medeliais, kaimynais, o vakare susirangęs savo naujame guolyje saldžiai užmigo. Vyras ir Moteris labai rūpinosi Pūkeliu, davė jam vaistukų, kad baigtųsi kosuliukas, skaniai maitino, glostydavo ir mylėdavo, tad po savaitės šunelis jau lakstė sveikas ir laimingas po savo namų kiemą ir neįsivaizdavo tolesnio gyvenimo be Vyro ir Moters, savo naujų šeiminių. Jis nemokėjo žmonių kalbos, todėl kas rytą ir kas vakarą Pūkelis įsirangydavo šeiminių

lovoje ir vietoje žodžio Myliu išlaižydavo jiems veidą ir rankas. Džiaugėsi Vyras ir Moteris Pūkeliu, tačiau jų širdyse vis tiek dar buvo likę labai daug meilės, kuri liejosi per kraštus ir kuria reikėjo dalintis su tais, kurie meilės negauna pakankamai. Vieną rytą Vyras ir Moteris pradėjo auginti savo širdelėse, kur buvo labai daug meilės, sūnelį/dukrytę, kuris gyveno kažkur vaikų globos namuose ir kuriam labai reikėjo Tėvelio ir Mamytės. Jie ilgai augino širdelėse sūnelį/dukrytę tam, kad vieną dieną jį galėtų įsivaikinti, panašiai kaip savo Pūkelį. Vyras ir Moteris labai mylėjo savo būsimą sūnelį/dukrytę, svajojo, kaip jis/ji susidraugaus su Pūkeliu, žais su juo kieme, maudysis baseine, drauge su Tėveliais džiaugsis žydinčiu sodu, kvepiančia žeme ir mylės visą pasaulį. Kaip vakare prieš miegą visi keturi susirangę lovoje skaitys pasakas ir dainuos lopšines, kaip atsisveikindami nakčiai apdovanos vieni kitus bučiais ir žodeliu Myliu, kaip Pūkelis vietoj žodelio Myliu išlaižys sūneliui/dukrytei veiduką ir rankytes. Vieną dieną paskambino Vyrai ir Moteriai gera Teta ir pasakė, kad jų širdelėje augintas sūnelis/dukrytė verkdamas laukia vaikų globos nameliuose savo Tėvelio ir Mamytės. Nieko nelaukdami jie nuskubėjo pas savo vaikėlį, nuvalė jam ašarėles, išbučiavo, išmylavo ir parsivežė namo. Baugu buvo pirmą dieną sūneliui/dukrytei naujuose namučiuose su Tėveliu ir Mamyte, tačiau vakare susirangę pavargę po kelionės savo naujoje lovytėje, išgirdo Tėvelio ir Mamytės sekamą pasakėlę ir saldžiai nugrimzdo į sapnų karalystę. Bėgo dienos, Tėvelis ir Mamytė labai rūpinosi ir mylėjo savo sūnelį/dukrytę, ir jie tapo pačiais mylimiausiais ir brangiausiais žmonėmis pasaulyje, baltas namas, kuriame visi gyveno, – pačia didžiausia tvirtove, o pats ištikimiausias draugas buvo Pūkelis. Rytai Tėveliai savo sūnelį/dukrytę pažadina bučinuku, o Pūkelis – saldžiu lyžtelėjimu. Kiekvieną dieną jie skaito pasakėles, dainuoja daineles, žaidžia, myli vienas kitą, džiaugiasi būdami drauge ir dėkoja Dievuliui, kad jie susitiko vienas kitą. Jų visų širdelėse dar labai daug meilės. Kuria jie dalijasi ir kurią dovanoja kitiems, mažiau jos gaunantiems.

Albinas Kvietkauskas, 16 m.

PASAKA APIE BRIEDŽIUKĄ SEBASTIJONĄ

Kitą kartą tolimame krašte, žalio miško pakrašty gyveno briedžiukas, vardu Sebastijonas. Dieną ganėsi laukymėje, vaikėsi drugelius ir niūniuodavo briediškas daineles, kurių labai mėgdavo klausytis pievoje gyvenančios varlės. Išvargęs po dienos nuotykių, Sebastijonas grįždavo nakvoti pas tetą Apoloniją, labai seną, jau pražilusią briedę, kurios privengė dauguma miško gyventojų. Teta Apolonija buvo gera ir labai rūpinosi sūnėnu, tačiau per dienų dienas vis megzdavo kojines, piktai šnairuodavo į kaimynus, neturėjo jokių draugų ir niekada nieko nekviisdavo į svečius. Todėl Sebastijonui dažnai būdavo liūdna, jis neturėjo nei brolių, nei seserų, o tėvai, kaip teta pasakojo, dingo per miško gaisrą dar tada, kai briedžiukas buvo visiškai mažytis ir nieko neprisiminė.

Vieną tamsų vakarą teta Apolonija, palinkusi prie mezginio, pažvelgė pro akinių viršų į briedžiuką Sebastijoną ir neskubėdama tarė:

– Vaikeli, ar tau neliūdna vakarais prie televizoriaus? Gal norėtum suvyti man siūlų kamuoliuką – ką tik baigiau paskutinį.

– Ne, teta, dabar rašau naujos dainelės žodžius, bet niekaip nepritaikau melodijos, gal galėtum man padėti?

– O ne, aš klausos neturiu, Sebastijonai. Bet galbūt žinau, kas tau galėtų padėti, – paslaptinčiai tarė teta Apolonija. – Rytoj tave aplankys įdomūs svečiai!

– Negali būti, – nusistebėjo Sebastijonas, – mūsų niekada neaplanko svečiai!

Naktį briedžiukas vartėsi nuo šono ant šono ir ilgai negalėjo užmigti – jam labai knietėjo

sužinoti, kas tie paslaptinčiai svečiai, su kuriais susitiks rytoj.

Rytas išaušo saulėtas ir gaivus. Sebastijonas pakėlė galvą virš rasotos žolės ir išvydo didelius ragus, artėjančius prie jo. Šoko ant kojų ir pamatė besišypsančias keturias akis.

– Dabar mes būsime tavo mama ir tėtis, – tarė didysis Briedis.

– Sūneli, kaip ilgai mes tavęs ieškojome, – švelniai pritarė mama Briedė, priglausdama Sebastijoną. – Visada žinojome, kad tave rasime ir galėsime gyventi kartu.

– O mes galėsime dainuoti daineles, kartu žaisti ir eiti pas ką nors į svečius? – tyliai paklausė Sebastijonas.

– Žinoma, brangusis, – atsakė tėtis Briedis, – aplankysime ir tetą Apoloniją, ir kiškių šeimyną, o savaitgaliais galėsi lankyti miško žvėrelių chorą.

– Chorą?! – net pašoko Sebastijonas. – Aš niekada nebandžiau dainuoti kartu su kitais. Ar priims mane tokiom ilgom kojom ir kuprotu kaklu?

– Būsi puikus baritonas, – briedžiukui galvą paglostė tėtis, – o mama tau padės – ji baigė muzikos mokyklą.

Dar daug klausimų uždavė Sebastijonas, be perstojo plepėjo ir džiaugėsi naująją savo šeimą. Kitą naktį briedžiukas miegojo ramiai, buvo pavargęs, bet laimingas. Tėtis ir mama dar ilgai vakarojo, žiūrėdami, kaip gėstančios saulės spinduliai žaidžia Sebastijono plaukučiuose. Visi laukė išauštančio ryto.

PASAKA APIE NEEILINĮ DUNAUSKŲ ŠEIMOS TARYBOS POSĖDĮ

Vieną saulėtą šeštadienio rytą prie gardžių pusryčių Luras trenkė letena per stalą ir sušuko:

– Šaukiam šeimos tarybą!

Tarybos susirinkime dalyvavo: tėtis Nerijus, mama Eglė, Luras Auksinė Viltis ir Amon Ra.

Susirinkimo metu, atsižvelgiant į susiklosčiusią situaciją, buvo iškeltas SVARBIAUSIAS klausimas: tai kiek mes galime gyventi be vaikų?!

Šiuo klausimu pasisakė visi – pradedant susirinkimo pirmininku Luru, baigiant susirinkimo sekretoriumi Amon Ra. Luras tarė:

– Aš noriu, kad mažos rankytės šukuotų ir glostytų mane kiekvieną dieną.

Tėtis Nerijus pridūrė:

– Aš noriu, kad mažos kojytės su manimi spardyėtų futbolo kamuolį.

Mama Eglė tęsė:

– Aš laikiu, kol maža mergytė ir berniukas įsoktų šeštadienio rytą į mūsų lovą ir ilgai joje voliotųsi.

Amon Ra pritarė visiems, išskyrus šukavimą, mat jis neturėjo plaukų.

Tada Luras pasiūlė:

– Balsuokime, kas už tai, kad vaikų kambaryje apsigyventų vaikučiai?

Tėtis Nerijus iškart pakėlė ranką, mama Eglė pakėlė abi, o Luras ir Amon Ra iškėlė visas keturias letenas. Sprendimas buvo priimtas – šiuose namuose turi apsigyventi vaikučiai.

Čia įsikišo Amon Ra ir sumurkė:

– Bet neskubėkite, mes su Luru trokštame likimo brolių! Mes norime, kad vaikučius pagimdytų vieni tėveliai, o augintų šie tėveliai. Kaip ir mus! Važiukime ieškoti vaikučių kartu, a?

Kaip tarė, taip ir padarė. Sėdo mama, tėtis, Luras ir Amon Ra į mašiną ir išvažiavo ieškoti vaikučių. Važinėjo ilgai, Luras savo didele nosimi visaip stengėsi užuosti, o Amon Ra plačiomis akimis žvalgėsi ir stengėsi pamatyti, kurgi gyvena jų vaikučiai. Ir staiga Luras pastatė ausis, o Amon Ra užrietė uodegą ir ėmė murkti. Tada tėvelis ir mamytė suprato, kad čia gyvena vaikučiai, ir nuskubėjo jų pasiimti.

Taip jūs, vaikučiai, ir atsiradote mūsų namuose.

Onutė Mostovojūtė, 5 m.

Agnė Petravičiūtė, 12 m.

Chruščiov Pavel, 13 m.

PASAKA APIE SNIEGELĮ

Vieną kartą gyveno Sniegelis. Mažas, gražus, baltas ir lengvas. Gyveno sau laimingai ir vargo nematė. Kartą netyčia jį pamatė Saulutė. Sužavėjo ją Sniegelio baltumas, akelių skaistumas ir toks keistas šaltumas. „Jis bus mano“, – sušuko Saulutė. Panoro jį Sniegelį priglausti ir juo pasirūpinti. „Tik va, mąsto Saulutė, kur man jį dėti, ištirps mažylis.“ Sumanė jį įdėti į šaldiklį. Uždarė, saugiai užrakino. Kartkartėmis jį aplankydavo ir dovanėlių atnešdavo. O Sniegelis vis mąstė sau vienas: kodėl jis kitoks, kodėl Saulutė šilta, o jis šaltas? Kodėl jis skiriasi, nepanašus į Saulutę nei didumu, nei spalva. Jam buvo keista, kad jis gyvena uždarytas ir negali pasirodyti dienos šviesoje. Taip norėdavo išeiti į lauką, pasižvalgyti, bet Saulutė neleisdavo, aiškindavo, kad jis nukentės, ištirps ir mirs. Tada Sniegelis paklausdavo, gal yra kita vieta, kur galėtų laimingai gyventi ir nebijoti ištirpti. Saulutė jam atsakydavo, kad jį myli, kad negali jo atsisakyti ir leisti jam mirti. Taip ir gyveno jie – Sniegelis uždarytas, Saulutė skaisčiai šviesdama ir iš didelės meilės neleisdama Sniegelio į laisvę.

Kartą apsilankė pas juos vienas senas Saulutės draugas Kaitra. Ir klausia Saulutės, kaip ji gyvenanti, kas naujo. O ji neiškentė ir pasidalijo savo džiaugsmu. Kaitra prašo parodyti. Saulutė aiškina jam, kad negali, nes jis kitoks nei jie – jis iš-

tirps. Kaitra ir klausia, tai kam jis toks reikalingas, jei jis kitoks – palik jį. Juk negali visą laiką laikyti uždarytą tame šaldiklyje. „Pasiimk geriau globoti kokią gėlelę, žolytę ar kokį paukštelį – tokį, kuris būtų iš to paties pasaulio, kuriame pati gyveni, – patarinėja Kaitra. – Be to, jis šaltas, neprisiglausiu prie jo, kaipmat išnyks. O ar pats Sniegelis žino, kad jis kitoks?“ Saulutė aiškina: „Nežino. Tik jam keista, kad negali išeiti į lauką ir gyventi taip, kaip visi.“ – „O tu jam paaiškink, – sako Kaitra, – ir pasiūlyk rinktis: jei jam patiks, liks pas tave, jei ne – tegul eina iš kur atėjęs.“

Saulutė papasakojo Sniegeliui apie savo begalinę meilę jam. Sniegelis pamąstė pamąstė ir sako: „Žinojau, kad aš kitoks, nepritapau prie Tavo aplinkos, bijojau Tavo didelės ir begalinės Meilės – ji mane tirpdo. Noriu tavęs, Saulute, paprašyti – nunešk mane ten, kur aš gimiau.“ Saulutė taip ir padarė. Nuvežė Sniegelį, nors baiminosi jį prarasti – jam tikrai labiau patiks gyventi laisvėje, kad ir be jos begalinės meilės, nei mažame tamsiame šaldiklyje. Išleido Sniegelį. Tas nuskriejo į šalčio karalystę, apsižvalgė ir taip liūdna pasidarė. Jis vienišas, nors aplink ir pilna tokių kaip jis pats. Jam liūdna, kad jis pats vienas, niekas jo neaplanko. Suprato, kad jam reikia Saulutės ir jos meilės. Ir grįžo pas ją.

PASAKA, KAIP STEBUKLAS ATSIKADO ANGELŲ ŠEIMOJE

Vieną kartą nuostabioje šalyje gyveno du Angelai. Jie ilgai klaidžiojo įvairiais Žemės takeliais, kol vieną lietingą gegužės dieną ėmė ir susitiko. Tądien pliaupė smarkus lietus, jis maudė žemę, žolę, akmenis, medžius, paukščius, plovė susikaupusias dulkes ir girdė visa, kas gyva. Gatvėmis čiurleno lietaus upeliai, buvo niūru ir šalta... Bet Angelai to nepajuto... Jų žvilgsniai paskendo vienas kitame, o širdelę kuteno malonus jausmas, juos suko Laimės verpetas ir viskas, kas vyko aplinkui, atrodė visai nebaisu.

Nuo tos dienos Angelai niekada nesiskyrė, jiedu buvo perpildyti Meilės, Džiaugsmo ir Laimės jausmų, kurie nerūpestingai skraidino juos per Gyvenimo platybes. Jie stipriai mylėjo vienas kitą, džiaugėsi vienas kitu ir buvo be galo laimingi. Taip bėgo dienos, mėnesiai, metai... Netrukus Angelai panorė Stebuklo – naujos Gyvybės, kurią galėtų taip stipriai mylėti, apgaubti šiluma ir rūpintis ja.

Nutarė Angelai kreiptis į visagalią Dievulį... Atėjo jie kartą į Dievo namus ir sako:

– Dievuli, duok mums Stebuklą. Mes rūpinsimės juo, auginsime ir stipriai mylėsime...

– Gražus jūsų noras, – tarė Dievulis. – Bet Stebuklas bet kam nedalijamas, jį reikia užsitraukti.

– Kaip tai padaryti, – pasidomėjo Angelai, – mes nežinome, nuo ko pradėti...

– Stebėjau Jus, matau, kad Jus sieja stiprus Meilės jausmas, bet gyvenant šioje Žemėje to nepakanka. Eikit ir pagalvokit, kokių gerų darbelių turite nuveikti, kad nauja Gyvybė atsirastų jūsų šeimoje, siekite to, o tada grįžkite pas mane.

Nuliūdo Angelai, padėjo Dievuliui ir apleido jo namus. Jiems atrodė, kad Dievulis davė sunkų darbą, kurio jiedu neįveiks, jie nė nežinojo, apie ką reikia galvoti, nes Dievulis nedavė jokios užuominos... Bėgo dienos ir mėnesiai, daug laiko praėjo, kol Angelai įminė Dievulio mįslę ir ėmėsi veiksmų. Jie suprato, kad šalia jau turimų jausmų dar svarbu savyje užgrūdinti tvirtą dvasinį ryšį, atsakomybės, pasitikėjimo, kantrybės jausmą, būti tolerantiškiems, išmintingiems, o svarbiausia – pasistatyti savo namus. Angelai tikėjo, kad visa tai ir bus ta gerovė, dėl kurios jie gaus Stebuklą.

Kibo Angelai į darbus... Bėgo metai, kiti... O galo vis dar nematyti, bet Angelai atkakliai siekė tikslo ir nuoširdžiai kūrė savo gyvenimo gerovę.

Dievulis visą laiką stebėjo Angelus ir matė, kaip jie stengėsi. O danguje gyveno vaikutis, kuris ruošėsi gimti.

Rūta Konopockaitė, 6 m.

Vieną dieną jis paklausė Dievulio:

– Man sakė, kad tu ketini mane nusiųsti į Žemę?

Dievulis sukluso, pažvelgė į vaikutį ir tarė:

– Tai tiesa, mano vaike. Iš pradžių tu gyvensi vienos moters pilvelyje, ji bus tavo mamytė ir duos tau gyvybę Žemėje. Vėliau tu gyvensi namučiuose, kuriuose gyvena daug tokių vaikučių kaip tu.

– Bet kaip aš ten gyvensiu būdamas toks mažutis ir bejėgis, – susirūpino vaikutis.

– Būk ramus dėl to, iš daugelio Angelų aš tau išrinkau du. Jie lauks tavęs ir rūpinsis, – atsakė Dievas.

– Bet juk čia, danguje, man nieko netrūksta. Tos dainos, šypsenos, šiluma ir saugumas... Man jų reikia, kad būčiau laimingas.

– Tavo angelai tau dainuos ir šypsosis kiekvieną dieną. Tu jausi meilę, šilumą ir būsi laimingas.

– Bet kaip aš suprasiu, kai su manimi kalbės, juk aš nemoku žmonių kalbos?

– Tai paprasta, tavo Angelai tau sakys pačius gražiausius ir šilčiausius žodžius, kokių tu dar nesi girdėjęs, ir su didžiule kantrybe bei rūpesčiu mokys tave kalbėti.

Vaikutis pakėlė į Dievulį akis ir vėl paklausė:

– Oką aš darysiu, kai norėsiu pasikalbėti su tavimi? Dievulis nusišypsojo ir ramiai atsakė:

– Tavo Angelai suglaus tavo delniukus ir mokys tave maldų.

– Bet aš girdėjau, kad Žemėje yra blogų žmonių, – nerimsta vaikutis, – kas mane apsaugos ir gins?

Dievas priėjo ir apkabino vaikutį, tada tarė:

– Tavo Angelai tave gins, net jei grės pats didžiausias pavojus.

Tačiau staiga vaikutis nusiminė ir liūdnei prabilo:

– Bet aš visą laiką būsiu nelaimingas, nes daugiau tavęs nebepamatyčiau...

Dievulis pakėlė vaikutį ir pasakė:

– Aš visą laiką būsiu šalia tavęs, o tavo Angelai kalbės su tavimi apie mane ir mokys kelio, kad galėtum mane rasti.

Tada vaikutis paskubomis, bet labai švelniai paklausė:

– Dievuli, jei jau man reikės tave palikti, prašau, pasakyk man, kuo mano Angelai vardu!

– Tavo Angelų vardai nėra svarbūs, mažyli, tu juos tiesiog vadink Mamytė ir Tėčiu, – paaiškino Dievas.

Vaikučiui buvo taip gera ir ramu danguje, bet žinodamas Dievo sprendimą jis smalsiai laukė tos dienos, kai iškeliaus į Žemę ir susitiks su savo Angelais.

Prabėgo nemažai metų. Angelai daug dirbo, mokėsi, pasistatė namus, jautėsi subrendę ir nutarė vėl kreiptis į Dievulį. Atėjo jie į Dievo namus ir sako:

– Dievuli, mes viską padarėme kaip sakei: turime jaukius namus, išmokome ne tik mylėti vienas kitą, bet ir gerbti, atleisti, užjausti, rūpintis vienas kitu, pasitikėti, nesipykti, turime gyvenimo patirties, esame išmintingi, kantrūs, atsakingi ir pasirengę rūpintis maža Gyvybe. Ar esame verti Stebuklo?

Dievas iš klausė Angelų ir tvirtu balsu tarė:

– Dabar aš esu ramus. Matau, kad jūsų širdyse jau gimė maža gyvybė, kurios taip ilgai ir kantriai laukėte. Skubėkite, mielieji, į Vaikų namučius, ten jūsų nekantriai laukia Stebuklas. Rūpinkitės juo nuoširdžiai, ir Laimė jūsų šeimos neapleis.

– Bet kur tie namučiai, kur juos rasim? – paskubomis paklausė Angelai.

– Širdis jus nuves, – atsakė Dievas.

Angelai padėjo Dievuliui ir tekini leidosi ieškoti namų, kuriuose jų laukė Stebuklas. Jie bėgo keliais ir takeliais, brido upe ir ėjo mišku, kol staiga priešais pamatė didelį namą. Jame buvo daug langų ir vienos didelės durys. Širdelė Angelams kuždėjo, kad šiuose namučiuose laukia jų Stebuklas. Jie plačiai atvėrė duris, po to dar vienas ir nedideliame jaukiame kambarėlyje išvydo lopšį, o jame – mažą Stebuklą. Jis gulėjo lopšy, toks mažas ir trapus, su juo žaidė saulės zuikutis, jo akytės kažkur spoksojo, jis gugavo tik jam suprantama kalba ir atrodė be galo laimingas.

Angelai dar kurį laiką grožėjosi pamatytu vaizdu, tada atsargiai priėjo prie lopšio ir su jauduliu ištarė:

– Labas, mažuti, mes taip ilgai tavęs laukėme ir esame tokie laimingi, kad tave radome... Mes – tavo Angelai... Tave stipriai mylėsime ir tavimi rūpinsimės... Su mumis tu būsi saugus...

Žodžiai iš jaudulio pynėsi, Angelams buvo neaišku, ar vaikutis juos supranta, bet visi jie buvo laimingi. Netrukus Angelai švelniai paėmė vaikutį ant rankų, apgaubė šiltu pledu ir išsinešė į savo namus.

Taip Angelų namuose atsirado Stebuklas. Nuo to laiko jie niekada nesiskyrė ir buvo pati laimingiausia šeima visame pasaulyje, nes turėjo vienas kitą.

PASAKA APIE ZUIKĮ

Gyveno kartą zuikis ir zuikienė tokioje mažoje trobelėje šalia miško. Tėtis zuikis bėgdavo parnešti šeimai maisto, o mama zuikienė su mažuoju zuikeliu tvarkėsi namuose. Vieną dieną jų trobelė pradėjo barškėti, langai bildėti. Pakilo vėjas, ėmė griaudėti žaibai. Mažasis zuikutis išsigando ir pasislėpė po lova. Uraganas nuplėšė šeimynos namo stogą, ir stiprus viesulas, įsisukęs į jų trobelę, pakėlė tėtį ir mamą ir nunešė kažkur toli toli – niekas nežino kur.

Kai viskas nurimo, zuikutis išlindo iš palovio ir pamatė, kad nameliai sugriauti, tėčio su mama nėra. Išbėgo jis į mišką jų ieškoti, bėgo griūdamas, kliūdamas už kelmų, kol labai pavargo ir pritūpė po eglės šaka. Tupi ir verkia, nes jau išalko, lauke vienam baisu, pučia šaltas vėjas. Staiga išgirdo kažkieno žingsnius. Nedrąsiai iškišo galvutę iš po eglės ir mato – meškiukas eina. Meškiukas klausia, kas nutiko, kodėl jis čia vienas verkia ir dreba. Zuikelis nusiminęs pasakoja, kad liko vienišas be tėvelių ir be namų, nes stiprus uraganas nugriovė jo namus ir kažkur nusinešė tėvelius. Meškiukas sako: „Einam su manim, zuikeli, aš išvesiu tave iš miško. Priešime ežerą, tu įsėsi į valtėlę ir plauksi į kitą krantą. Ten stovi didelis namas ir gyvena daug vaikučių, kurie liko be tėvelių. Tave pasitiks teta ir tau padės.“

Keliavo jiedu mišku, nors zuikutis buvo liūdnas, bet labai tikėjosi, kad perplaukus ežerą vėl bus gražus oras, švies saulutė, o visi pilki debesys nuplauks toli toli ir nebegrįš. Zuikis buvo mažukas, todėl negalėjo irkluoti sunkiais valtelės irklais, tad meškiukas paprašė ežere gyvenančios undinėlės, kad ji nuplukdytų mažylį į kitą krantą. Su undinėlės pagalba priplaukęs kitą krantą zuikis nedrąsiai išlipo ir ėjo to didelio namo link. Pasitikusi teta priglaudė mažylį ir nuramino, kad jis čia saugus, kad suras naujus namučius, kur jis galės gyventi. Atnešė teta zuikutį į namus, kur gyveno daug pasiklydusių zuikučių, jį pavalgydino, išmaudė, aprengė šiltais sausais drabužėliais.

Vieną dieną, kai buvo labai gražus oras, šiltai ir ryškiai švietė saulutė, belakstydamas kieme zuikutis pamatė ateinančius nepažįstamus zuikį ir zuikienę. Iškart atkreipė dėmesį, kad jo akys panašios į to dėdės zuikio, o plaukučiai kaip zuikienės. Pribėgo prie jų, prisiglaudė, ir visus tris užpūdo toks geras, šiltas jausmas, jie vienas kitą pamilo iš pirmo žvilgsnio. Atkeliavęs į naują šeimą zuikis pamatė, kad namelis yra tvirtesnis, be to, ne taip arti miško, tad jo šeimos nebeužpuls joks uraganas, jie visi kartu ilgai ir laimingai gyvens. Taip mažasis zuikelis, kaip ir tu, rado savo naujus namus bei be galo jį mylinčius tėvelius.

Samanta Balnytė, 9 m.

PASAKA VAIKAMS APIE TĖVUS

Kartą už tolimų jūrų ir gilių vandenynų, paslaptingoje šalyje, kur gyvena milžinai ir nykštukai, kur varnos deda spalvotus kiaušinius, o barsukas groja dėdele, gyveno meškiukas Kutuliukas – taip jį vadino, nes jis mėgo, kad jį kutentų.

Gimė jis pievose gyvenančių meškinų šeimoje. Tačiau staiga užėjo labai tiršta migla, dangų aptraukė juodi juodi debesys, per kuriuos negalėjo prasiskverbti jokia šviesa, ėmė siausti baisūs vėjai. Tai truko ilgai. Vieną dieną meškinai pabudo anksti ryte, apsidairė ir išsigando, kad migla ir tamsa niekada nesiliaus, susižvalgė abu ir, pamiršę pažvelgti į Kutuliuką, pasileido vaikyti Miglos. Jie pamanė, kad gali letenomis mojuodami ir uodegas kilnodami pakeisti tokią baisią naktį ir susigrąžinti sau bei Kutuliukui gražią saulytę ir nuostabias dienas. Tačiau jie klydo, nes kuo toliau ėjo į mišką, tuo labiau tolo vienas

nuo kito, tuo giliau jų letenėlės klimpo į purvą ir dumblą. Meška dar bandė kurį laiką valyti ir krapštyti purvą nuo kailio, bet pavargo ir nustojo. Ji ėmė lėtai sliūkinti gilyn į mišką, mąstydama, kaip čia rados, kur nusimaudyti ir paėsti. Galiausiai ji pasiklydo. Meškinas besikepurnėdamas purve paslydo ir trenkėsi galva į medžio išvartą. Tada jis nugriuvo į griovį ir iš ten nebegalėjo pakilti be kitų žvėrių pagalbos. O visi žvėrys nuo audros buvo pasislėpę urvuose, olose arba lindėjo po lapais.

Meškiukas Kutuliukas pabudo vienas, sušalęs ir alkanas. Migla paliko savo pėdsakų, ir jo kailiukas nebeblizgėjo. Jis gailiai sucypė: „Mama, mama, kur tu?“ Bet niekas jam neatsakė... Tuomet jis ėmė šaukti tėtį meškiną. Tačiau ir jis neatsiliepė į meškiuko šauksmą. Tada Kutuliukas nubėgo pas kaimyną barsuką, kuris nebegrojo dėdele, nes labai bijojo miglos ir vėjo. Kutuliukas jo paklausė:

„Gal žinai, kur mano tėveliai meškinai pradingo?“ Barsukas žinojo, tačiau jam buvo gaila Kutuliuko, ir jis nieko neatsakė, tik palingavo galva. Kad paguostų meškiuką, barsukas padovanojo dėdėlę. Kutuliukas nulindo į savo urvo kampą ir ėmė gailiai ja groti. Jam buvo be galo liūdna, visi žvėrys aplinkui turėjo tėvelius, o jis – ne. Jis ėmė gailiai verkti ir labai nusiminė. Jo kailiukas pasišiaušė, o uodegėlė pasprūdo. Po to jis supyko ir sulaužė barsuko dovanotą dėdėlę. Niekas mane nemylti, nutarė Kutuliukas, ir aš toks nelaimingas...

Vieną dieną du kalnų meškinai – meška ir meškinas – išsiruošė pakeliauti, jie norėjo patirti pasaulį, pamatyti, kas gyvena pievose ir miškuose, apie kuriuos tiek daug buvo girdėję, tačiau niekada nematę. Mat jie gyveno aukštai kalnuose, kur švarus ir šaltas oras, sklando ereliai, auga aukštos pušys ir želia vešli žolė, teka skambūs upeliūkščiai, juose saulės spinduliai žaidžia gražios margašonės žuvys, dažnai iššokdamos į orą pagauti drugelį ar laumžirgį.

Mažo meškiuko tie meškinai neturėjo, nors abu norėjo. Kartais jie svajodavo apie mažą meškiuką, kurį galėtų mylėti ir vadinti savu. Ir štai vieną gražią vasaros dieną meškinai užvertė akmeniu savo olos angą ir leidosi žemyn nuo kalno. Jie linksmai sau kalbėjo apie orą, žuveles ir futbolo rungtynes, kurias matė per televiziją. Ilgainiui jie priėjo miško pakraštį – palei jį driekėsi keista migla, kokios jie niekada nebuvo matę. Iš pradžių ji jiems pasirodė baugi, ir jie norėjo letenomis ją išsklaidyti. Meška tarė: „Štai matau takelį pro miglą į beržynėlį, iš ten, atrodo, sklinda kažkoks keistas garsas, eime pažiūrėti!“ Meškinas sutiko.

Jie abu tuo takeliu atėjo iki pievų meškų urvo, kuriame kūkčiojo mažasis Kutuliukas. Meška paprašė, kad meškinas pirmas įlįstų į urvą ir pažiūrėtų, ar ten nepasislėpęs koks piktas žvėris, skriaudžiantis mažylius, nes verksmas jai priminė

mažo meškučio. Kalnų meškinas suabejojo ir pasakė: „Taigi greičiausiai koks nors barsukas.“ Bet galiausiai jis sukaupė drąsą ir, įkėlęs vieną leteną vidun, ėmė šniukštinėti. Greitai jis užuodė šlapio meškos kailio kvapą ir apie tai tuoj nerimastingai pranešė meškai. Tada meška įlindo į urvą pirmoji, ir jie abu kampe pamatė Kutuliuką. „Mažyli, – tarė kalnų meškinas, – mes atėjome pas tave, daugiau neverk – mes niekada tavęs nepaliksime.“ Tačiau Kutuliukas vis tiek bijojo, nes nežinojo, kad priešais jį stovi geri ir meškiukus mylintys meškinai. Jis klausė: „O kur jūs buvote taip ilgai, kodėl neatėjote anksčiau?“ Meškos iš karto negalėjo atsakyti. Beverkdamas Kutuliukas pavargo ir užmigo. Tada meškinai paėmė jį ant nugaros ir išsinešė prie upelio, išmaudė ir pririnko jam daug žemuogių. Kol jie rinko uogas, Kutuliukas neramiai užsnūdo. Jis sapnavo miglą, kuri pagrobia mažų meškiukų tėvelius ir niekada nebeatiduoda.

Prabudęs Kutuliukas pralinks mėjo vėl pamatęs tuos juodus kalnų meškinus. Meška labai priminė mamą. Jis iš karto prisiglaudė prie jos ir paprašė būti jo mama. Mama meška nusišypsojo ir pasakė: „Aišku, kad taip, jokių abejonių.“ Ir paprašė meškiną toliau ant nugaros nešti Kutuliuką. Taip jie trise paliko žemuogių pievelę ir ėmė lėtai kopti į kalnus kylančiu takeliu. Jis vedė prie olos, kur meškinai ilgai gyveno kartu. Eidami iš džiaugsmo pradėjo dainuoti, svarstydami, kaip savo oloje įrengti geriausią pasaulyje vaikų kambarėlį, kuriame gyventų Kutuliukas. Ir danguje nušvito saulė, pakilo daugybė mažų įvairiaspalvių pievos paukščių, savo balsais džiugindami visus to krašto žvėris. O Kutuliukas daugiau niekada neverkė, augo ramus ir linksmas, nes su juo visada buvo mylintys ir rūpestingi kalnų meškinai. Jis visada galėjo prie jų prisiglausti ir nebebijoti jokios miglos ir pavojų.

Rovena Kučinskaitė, 6 m.

PŪKUOTUKO IR KNYSLIUKO PUPA

Viskas atsitiko todėl, kad Pūkuotukas per daug mėgo medų, o Knysliukas – balionėlius.

Kartą Pūkuotukas rado tušią kondensuoto pieno skardinę. Meškiui ji atstojo medaus puodynę, o paršeljį sužavėjo jos spindintys kraštai.

Džiaugiantis radiniu atėjo vakaras. Danguje sužibo žvaigždės. Jos buvo ryškesnės už bet kokį Pūkuotuko rastą daiktą. Nė viena neprilygo nei medaus puodynei, nei balionėliui. Staiga kažkas blykstelėjo danguje.

– Žvaigždė nukrito! Čia bus mūsų žvaigždė!!!

Ir Pūkuotukas su Knysliuku tekini pasileido jos ieškoti.

Naktis jau klojo patalus medžių viršūnėse, bet Pūkuotukas su Knysliuku jautė, kad jei žino, ko ieško, būtinai ras. Juk tai žvaigždė! Žvaigždės nekrenta savime – jos krenta tik tada, kai žemė jomis susižavi labiau nei dangus. Ir žvaigždės jaučia, kas jų labiausiai ieško, tik kartais delsia. Tačiau Pūkuotukas su Knysliuku to nežinojo.

Nubėgė į tą vietą, kur tarsi nukrito žvaigždė, jie rado tik Pupą. Ji gulėjo mėnulio delnuose, kurie jau lietė žemę.

– Tai bus mūsų Pupa, – sušuko meškis su paršeliu.

Jie glaudė, mylavo ją visą naktį. Juk tokia pupa! Vienintelė! Ir būtent jiems ji nukrito!

Auštant rytui jie pasodino Pupą toje ypatingoje kondensuoto pieno skardinėje. Pupa netruko augti, kerotis. Pūkuotukas kaip visada didžiavosi radiniu, o Knysliukas tarė:

– Ji užaugs tokia didelė!

– Kodėl? – paklausė Pūkuotukas.

– Todėl, kad ją taip myliu, – garsiai mąstė Knysliukas.

– Ji užaugs ypač didelė, paršeli, nes ir aš ją myliu, – tarė Pūkuotukas.

Ta Pupa – tai tu, mūsų mažoji mergaitė. Tau buvo skirta nukristi į mūsų glėbį. Tu esi ypatinga žvaigždė, nes turi mėnulio spindesį savy. Bet labiausiai išskirtinė esi todėl, kad tu – mūsų Pupa.